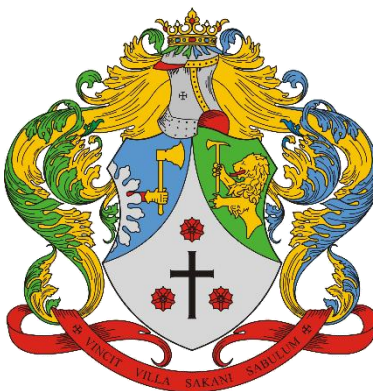

**ZÁKÁNYSZÉK KÖZSÉG
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
HELYI PROGRAMJÁNAK 3.
FELÜLVIZSGÁLATA**

LOCAL AGENDA 21

2021. december

A Fenntartható Fejlődés Helyi Programjának 3. felülvizsgálata, Zákányszék

**Elfogadta
Zákányszék Község Képviselő-testülete**

97/2021.(XII.16.) Kt. számú határozatával.

A program 3. felülvizsgálatának elkészüléséhez adatot bocsátott a készítőik rendelkezésre:

- Zákányszék Község Önkormányzata részéről:
 - Zákányszék Község Polgármestere
 - Zákányszék Község Jegyzője
 - Zákányszék Község Önkormányzata Képviselő-testület tagjai
 - Zákányszék Község Polgármesteri Hivatal munkatársai
- Zákányszék Község intézményei részéről:
 - Zákányszéki Művelődési Ház és Könyvtár

Közreműködésüket és segítőkész hozzáállásukat ezúton is köszönjük.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	4
1. 1. A Local Agenda 21 program.....	5
1.2 A helyi önkormányzat szerepe a folyamatban	7
2. HELYZETELEMZÉS.....	10
2.1. Az érintett földrajzi terület elhelyezkedése, lehatárolása	10
2.2. Zákányszék és a klímaváltozás kapcsolata, érintettsége	12
2.3. Zákányszék természeti, társadalmi, gazdasági környezete.....	19
2.3.1. Természeti adottságok.....	19
2.3.1.1. Levegő.....	20
2.3.1.2. Víz.....	21
2.3.1.3. Éghajlati sajátosságok	28
2.3.1.4. Földtan, talajadottságok.....	34
2.3.1.5. Élővilág és természetvédelem	36
2.3.2. Társadalmi környezet felülvizsgálata.....	42
2.3.2.1. Népesség, demográfiai trendek, társadalom összetétele	42
3. HELYZETÉRTÉKELÉS.....	62
3.1 A 2017. évi kérdőívek megállapításainak aktualizálása.....	63
3.1.1 A lakossági kérdőívek kiértékelése és aktualizálása	63
3.1.2 Az oktatási kérdőívek értékelése és aktualizálása	70
3.3. SWOT analízis	72
4. STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATA.....	76
5. MEGVALÓSÍTÁS FELÜLVIZSGÁLATA	79
5.1. Társadalmi pillér	79
5.2. Környezeti pillér.....	85
5.3. Gazdasági pillér	89
6. MONITORING FELÜLVIZSGÁLATA.....	91
6.1 Cselekvési terv	92
6.2 Indikátorok	92
6.3 Kommunikáció.....	100
FORRÁSOK	101

„A fenntartható fejlődés a társadalmi haladás - méltányos életkörülmények, szociális jólét - elérése, megtartása érdekében a gazdasági fejlődés biztosítását és a környezeti feltételek megőrzését jelenti. A méltányos életkörülmények, a megfelelő életminőség, jólét biztosítását kifejező célkitűzés mindenkire - a jövő nemzedékekre is - vonatkozik. A fenntartható fejlődés tehát elismeri és céljának tekinti az egymást követő nemzedékek megfelelő életminőséghez való egyenlő jogának biztosítását, s az ezzel összefüggésben álló köteleességek teljesítését.”

Magyar UNESCO Bizottság

ELŐSZÓ

Zákányszék Község Önkormányzata megbízásából az ENV-INFO Kft 2011-ben készítette el a település Local Agenda 21 Környezeti Fenntarthatósági Programját, majd 2017-ben sor került annak első felülvizsgálatára, majd 2019-ben a második felülvizsgálatra. Jelen 3. felülvizsgálat az eltelt két év eredményeit, valamint az intézkedések sikerességét és hatásait hivatott bemutatni.

Jelen 3. felülvizsgálat keretében nem készültek kérdőívek; a 2017-ben kiértékelt lakossági és intézményi kérdőívek alapján megállapított hosszú távú célok továbbra is érvényesek. Ezek elsődleges célja elősegíteni Zákányszék település gazdasági, környezeti és társadalmi jellemzőinek pozitív irányba való fejlődését, a település fenntartható fejlődését.

Zákányszék Község Local Agenda 21 Tervének szerkezete

- Helyzetfelmérés, auditálás:
 - Helyzetelemzés (Zákányszék település és a Local Agenda 21 Környezeti Fenntarthatósági Terv - LA21 program bemutatása, tekintettel a természeti, környezeti, földrajzi, történeti, infrastrukturális, társadalmi, valamint gazdasági jellemzőkre egyaránt.)
- Helyzetértékelés (SWOT analízis)
- Stratégiai akciótervezés:
 - Stratégia készítése (Jelen rész vonatkozik a települési fenntarthatósági célok konkrétumainak vizsgálatára, mivel az önkormányzattól kapott információk alapján sikerrel fogalmazódtak meg a fejlesztési prioritások, és kialakulhatott azok sorrendisége. E tények ismeretében a várható hatások átfogó vizsgálata is megtörtént. Munkánk során egyeztetéseket végeztünk a települési önkormányzattal annak feltárására, hogy az egyes területeken milyen, a települési elképzelésekkel összhangban álló prioritások, majd programok elkészítésére kerülhet sor.)
- Megvalósítás és monitoring:
 - Megvalósítás (Megtörtént a fenntartható fejlődés céljaival és alappilléreivel összhangban lévő, a települési célok megvalósítására irányuló programok és alprogramok elkészítése.)
 - Monitoring (A terv szerkezetileg végső eleme, melyben a fenti folyamatok során meghatározott fejlesztések alapján további 20 év időtartamra jelölünk ki indikátorokat.)
- Értékelés (audit) és visszacsatolás:

- Értékelés (Az előrehaladás és teljesítmény hagyományos értékelése, majd az önkormányzat és a képviselő testület tájékoztatása az eredményekről. A konzultáció, felülvizsgálat, tervezési folyamat megismétlése meghatározott időközönként.)

1. 1. A Local Agenda 21 program

A "fenntarthatóság" vagy a "fenntartható fejlődés" kifejezés a nyolcvanas évek elején jelent meg a nemzetközi szakirodalomban.

Mi a fenntartható fejlődés?

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit.

A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása.

Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

A fenntartható fejlődés lényege

Olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével.

Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-ben „Közös jövőnk” címmel kiadott jelentésében a gazdasági növekedés olyan új korszakának lehetőségét vázolta fel, amely a fenntartható fejlődés globális megvalósítására épít, megőrzi a természeti erőforrásokat, s amely megoldás lehetne a fejlődő országok nagy részében elhatalmasodó szegénység leküzdésére is.

A jelentés nagyon röviden és tömören határozta meg a fenntartható fejlődés fogalmát: ***"a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket".***

1. ábra: A fenntartható fejlődés pillérei

A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális (társadalmi), a gazdasági és a környezeti pilléreken és mindhármat együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba.

A fejlődés alapvető célja tehát a szociális jólét, a méltányos életfeltételek lehetőségének biztosítása mindenki és egyaránt a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára, ami csak úgy lehetséges, ha közben fenntartható módon hasznosítjuk a természeti erőforrásokat, elkerüljük a káros hatásokat, s különösen a környezet állapotában bekövetkező visszafordíthatatlan változásokat.

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: "A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg."

A Local Agenda 21 meghatározása és kapcsolódása a fenntartható fejlődéshez

A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt. 1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Local Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja. Ezzel a modellel a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

1.2 A helyi önkormányzat szerepe a folyamatban

A Zákányszék Község Local Agenda 21 Fenntarthatósági Terv elkészítése során kiemelt, alapvető jelentőséggel bírt a készítő és a helyi önkormányzat közötti jó együttműködés. Az önkormányzat az adatok biztosításán túl teret adott a lakosság különböző csoportjaik között végzett felmérésünknek, mely a korábbi dokumentumok szerves részét képezi, és megalapozza jelen dokumentum megállapításait.

Zákányszék Község Önkormányzata a folyamatos fejlődés érdekében jelentős pályázati munkában vesz részt. Ennek eredményét az elmúlt évek fejlesztései mutatják.

1. táblázat: Zákányszék Község Önkormányzatának fejlesztési projektjei 2015-2019 között
(önkormányzati adat)

Projekt azonosítószám:	Projekt címe:	Támogatás (Ft)
2015		
KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0085	Mórahalom és Zákányszék települések szennyvízelvezetése és tisztítása	1 182 265 611 Ft
1553756017	Zákányszéki Lengyel téri park és Ó-temető utcai park fejlesztése	17 541 662 Ft
DAOP-3.1.2/A-11-2011-0013	Mórahalom és Zákányszék között összefüggő kerékpárosbarát térség kialakítása	231 465 802 Ft
200696	A közbiztonság növelését szolgáló fejlesztések támogatása(Térfigyelő)	6 073 983 Ft
ÓFB-14-019	Óvodai férőhelyek bővítését célzó beruházások támogatása”	17 400 000 Ft
KEOP-4.10.0/N/14-2014-0293	„Napelemes rendszer telepítése Zákányszék településen”	20 565 773 Ft
Belügyminisztérium	Startmunka program	58 062 133 Ft
Nemzeti Kulturális Alap Szépirodalmi Kollégiuma	Kulturális programokra az olvasás népszerűsítéséért a Zákányszéki Művelődési Ház és Könyvtárban	300 000 Ft

Nemzeti Kulturális Alap – Népművészeti Kollégiuma	Népművészeti tábor megrendezésére	200 000 Ft
1713872872	1. számú tanyagondnoki szolgálat gépjármű beszerzés	7 134 606 Ft
2016		
TF-02-2015	Zákányszék Község Önkormányzat által biztosított baromfitartási program megvalósítása külterületen	12 270 349 Ft
239763	Vis maior(Földutak karbantartása)	7 663 180 Ft
Belügyminisztérium	Startmunka program	55 794 182 Ft
Nemzeti Kulturális Alap – Közművelődési Kollégium	Kulturális szomszédoló - programjai megvalósulására Zákányszék és a szerbiai Hajdújárás települések összefogásával	300 000 Ft
TP-1-9164/2016	„Hatékonyan a tanyagondnoki szolgálatainkért”	1 873 897 Ft
2017		
Belügyminisztérium	Startmunka programok	32 530 532 Ft
Nemzeti Kulturális Alap Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma	Ökosuli címmel környezetvédelmi programok megvalósítására kicsiknek és nagyoknak	400 000 Ft
EFOP-3.7.3-16-2017-00203	– Az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés biztosítása Ruzsa, Öttömös és Zákányszék településeken	19 431 979 Ft
TP1-1276/2017	„Tanyagondnoki szolgálatok modernizációja Zákányszéken”	1 998 948 Ft
2018		
TOP-3.2.1-15-CS1-2016-00043	Zákányszék Önkormányzata épületeinek energetikai korszerűsítése	222 859 989 Ft
BMÖGF/107	„Önkormányzati feladatellátást szolgáló sport infrastruktúra fejlesztés Zákányszék”	14 344 331 Ft
KEHOP-2.1.4-15-2016-00001	Mórahalom és térsége ivóvízminőség- javító programZákányszékre eső része	423 502 949 Ft
Nemzeti Kulturális Alap Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma	Játszva tanulni - természetismereti programok megrendezésére a Zákányszéki Művelődési Ház és Könyvtárban	350 000 Ft
Nemzeti Kulturális Alap – Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma	Egészségre fel! - környezeti és életmód programok megvalósítására	200 000 Ft
Emberi Erőforrások Minisztériuma	A Zákányszéki Parasztkórus szakmai munkájához támogatás kérése	700 000 Ft
Belügyminisztérium	Startmunka program	22 584 005 Ft
TOP-2.1.3-15-CS1-2016-00012	Zákányszék Község belterületi csapadékvíz elvezetésének fejlesztése	48 040 190 Ft

2019		
TP-1-2018/3419	Biztonságban a zákányszéki tanyavilágban és a Tanyagondnoki szolgálatoknál	1 799 575 Ft
Belügyminisztérium	Startmunka program	24 298 781 Ft
VP6-19.2.1.-43-5-17 (nyert. megvalósítás alatt)	Fitnesspark létrehozása Zákányszéken	6 469 477 Ft
TOP-.1.1.3-16-CS1-2017-00007	Piaci infrastruktúra kiépítése a helyi termelők termékeinek térnyerése érdekében, Zákányszék - várható befejezés: 2020. 06. 30	89 693 383 Ft
3020401369	Önkormányzati temető fejlesztése Zákányszéken	4 999 999 Ft
BMÖFT/5-8/2019	Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatása 2019. (járadafelújítás)	15 000 000 Ft
INEA/CEF/WiFi4EU/3-2019/034714-044856	WiFi4EU	15 000 €
2020		
TOP-1.1.1-16-CS1-2019-00013	Iparterület fejlesztése Zákányszéken	39.483.947 Ft
MFP-SZL/2019	Szolgálati lakás kialakítása Zákányszéken	29.999.999 Ft
MFP-FFT/2019	Önkormányzati temető fejlesztése Zákányszéken	4.999.999 Ft
MFP-KTF/2020	Közösségsszervező foglalkoztatásának bértámogatása	2.969.460 Ft
2021		
MFP-KOEB/2021	Közterület karbantartását szolgáló eszközfejlesztés Zákányszéken	14.999.999 FT
MFP-AEE/2021	Egészségügyi alapellátási rendszer fejlesztése Zákányszéken	1.999.996 Ft
MFP-ÖTIK/2021	Zákányszéki Védőnői Szolgálat fejlesztése	20.166.761 Ft
MFP-UHK/2021	Zákányszék Község belterületén történő útépités és útfelújítás	35.853.510 Ft

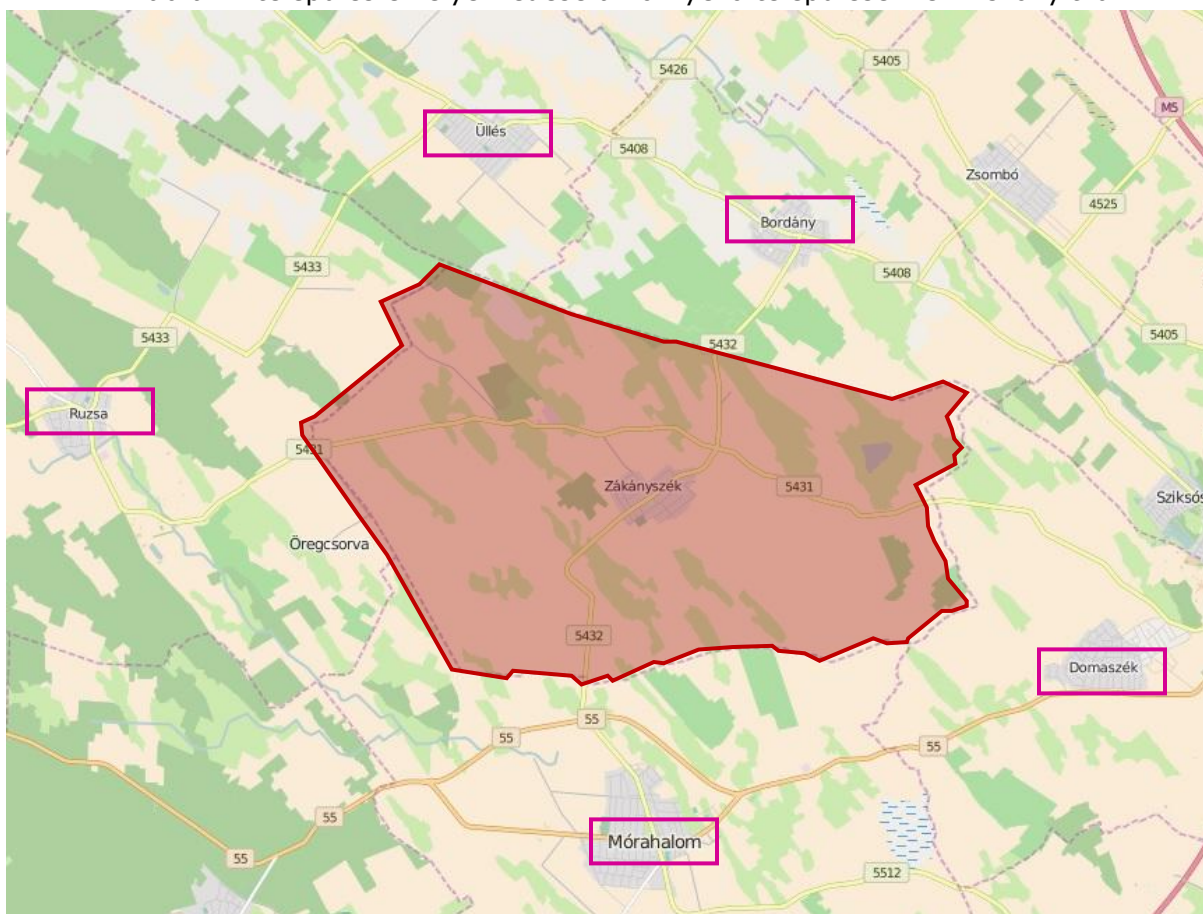
2. HELYZETELEMZÉS

2.1. Az érintett földrajzi terület elhelyezkedése, lehatárolása

Zákányszék Csongrád megyében, Szegedtől 22 km-re, Mórahalomtól 8 km-re fekszik. A községet Bordány, Domaszék, Mórahalom, Ruzsa és Üllés határolja. A település az 5432-es országút mentén helyezkedik el.

Szeged területéből 1950-ben alakult község ideiglenes neve 1950. augusztusáig Lengyelkáporna volt, majd felvette a Zákányszék nevet.

2. ábra: A település elhelyezkedése a környező településekhez viszonyítva

Forrás: OSM, saját szerkesztés

2. táblázat: A program céltelepülése (forrás: KSH)

Település	Régió	Megye	Kistérség	Lakosság-szám (fő)
Zákányszék	Dél-Alföldi	Csongrád	Mórahalmi	2723 fő

Zákányszék területe 6607 ha. Lakónépessége 2020. év végén 2723 fő, melynek egy része a

külterületi tanyákon él.

Zákányszék népessége 2015-ben 2730 fő volt, azaz elmondhatjuk, hogy a település népessége stagnál. A KSH Helységnévtár adatai szerint a lakóházak száma 1439 db (2020. évi adat), azaz az elmúlt három évben mindössze 3 új lakóházzal lett több a településen. A nyilvántartott álláskeresőők száma 36 fő (2021. novemberi adat, Teir), ami a 2015. évi 86 főhöz viszonyítva jelentős, **58 %-os javulást mutat.**

3. ábra: Zákányszék közigazgatási területe (Forrás: OSM)

4. ábra: Zákányszék belterületi térképe (Forrás: Google Maps)

2.2. Zákányszék és a klímaváltozás kapcsolata, érintettsége

Az **éghajlatváltozás** napjainkra globális problémává és helyi szinten is érzékelhető veszélyforrássá vált. Csongrád megye térsége a Kárpát-medencén belül a klímaváltozás hatásai által fokozottan veszélyeztetett térségek közé tartozik. A Zákányszéken várható változásokra, trendekre a 2.3.1. Természeti adottságok fejezetén belül részletesen kitérünk.

Jelen dokumentum klímaváltozással foglalkozó fejezetének a következő nemzeti és megyei szintű dokumentumokhoz kell illeszkednie:

- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)
- Energia-és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv (EKSzCsT)
- Magyarország III. és IV. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve (NEHCsT)
- Magyarország Nemzeti Energia-és Klímaterve (jelenleg a tervezet elérhető)
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020 (M-NCsT)
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Csongrád Megye Klímastratégiája
- Csongrád megye Területfejlesztési Konceptiója és Területfejlesztési Programja.

A kapcsolódási pontokat jelen LA21 felülvizsgálatban vázlatosan ismertetjük; részleteiben a kifejezetten e célt szolgáló települési klímastratégia keretén belül javasolt elemezni.

Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia

Zákányszék község fenntartható fejlődésének szempontjából kulcsfontosságú az éghajlatváltozás és annak hatásainak figyelembevétele. A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiában megfogalmazott, az éghajlatváltozás által előidézett hatások hosszútávú kezelésére vonatkozó célokat Zákányszéknek is adoptálnia kell. Ezek:

- Magyarországon 2030-ig legalább 40%-kal kell csökkenteni is az üvegházhatású gázok kibocsátását 1990-hez képest. Hosszú távon a bruttó kibocsátások minimum 52%-os csökkentése a cél 2050-ig. Ezzel párhuzamosan növelni kell a szén-dioxid elnyelő kapacitást.
- Az éghajlatváltozás kedvezőtlen következményeihez való alkalmazkodás nemzeti érdek. Mivel a klímaváltozás napjainkban is zajló, mérésekkel igazolható folyamat, amely az üvegházhatású gázok jelenlegi légköri koncentrációja, valamint a jövőbeli várható kibocsátások és a mértékadó tudományos előrejelzések alapján tovább folytatódik, erre kiemelt figyelmet kell fordítani.

Ennek megfelelően a NÉS-2 egy dekarbonizációs és adaptációs jövőképre támaszkodik:

- Dekarbonizációs jövőkép: *”a fenntartható fejlődés felé”*: Magyarország fokozatosan áttér az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra. Az áttérés elsődleges hajtóereje a fenntartható fejlődés nemzetstratégiai céljainak elérése, különösen a fosszilis tüzelőanyagoktól való függés mérséklése, az anyag-és energiatakarékos technológiák térnyerése, a megújuló energiaforrások elterjedése vonatkozásában.
- Adaptációs jövőkép: *”felkészülni az elkerülhetetlenre, megelőzni az elkerülhetőt!”* Hazánk az éghajlatváltozás valószínűsíthető következményeit tekintve Európa egyik legsérülékenyebb országa. Az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti, társadalmi és gazdasági következményeinek elhárítása érdekében az

alkalmazkodás és a felkészülés teendői már rövidtávon beépülnek a szakpolitikai tervezésbe és a gazdasági döntéshozatalba.

Energia-és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv

Zákányszék község Fenntartható Fejlődés Helyi Programjának 3. Felülvizsgálata során a célkitűzéseket úgy kell meghatározni, hogy azok összhangban legyenek az Energia-és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Tervvel is. Ennek alapvető célja az energiafogyasztási szokásokkal és azok környezeti hatásaival kapcsolatos szemléletváltás elősegítése, mely hozzájárulhat a környezet- és energiatudatos fogyasztói társadalom kialakulásához is. Alapvető eszközei közé tartozik a különféle szemléletformálási programok indítása. Az EKSzCsT célja tehát az energia- és klímatudatosság elterjesztése, fő célcsoportja pedig a lakosság, ezen belül pedig kiemelten a fiatalok és a gyermekek, vagyis a felnövekvő jövő generációk.

Az intézkedések a következő csoportokba sorolhatók:

- kommunikációs és tájékoztatási intézkedések,
- oktatási-nevelési tartalmú intézkedések,
- támogatási intézkedések,
- tervezést és végrehajtást segítő intézkedések.

Magyarország III. és IV. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve

Magyarország III. és IV. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve 2020-ig fogalmaz meg célokat. **A dokumentum hangsúlyozza az önkormányzatok szerepének jelentőségét** az energiatakarékos és energiatudatos településfejlesztés és településüzemeltetés gyakorlati megvalósításában. Ebben segítséget jelent:

- **a 2017-ben létrehozott energetikusi hálózat**, ahol a tanácsadók feladata a közintézmények – köztük az önkormányzatok –, valamint a vállalkozások energia hatékony működésének, továbbá a lakosság energiafogyasztás-csökkentésének az elősegítése.
- **a fenntartható energia akciótervek (SEAP) kidolgozása**. A fenntartható energia akciótervek beleilleszkednek a településfejlesztés és településrendezés eszközrendszerébe. Kidolgozásukhoz európai szinten elfogadott kézikönyv áll rendelkezésre, és a megvalósítási folyamathoz minden esetben szemléletformálási programok is kapcsolódnak. Az önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítését a Területi és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) támogatja.

Magyarország Nemzeti Energia-és Klímaterve (Tervezet)

Az Európai Bizottság 2016. november végén hozta nyilvánosságra az ún. Téli Energia Csomagot (Energy Winter Package), ami több új klíma- és energiapolitikai szabályozási javaslat mellett Nemzeti Energia- és Klímaterv (röviden NEKT) kidolgozását kérte a tagállamoktól, egységes módszertan alkalmazása mellett, egységes tartalommal. Az alábbi táblázat Magyarország legfontosabb, számszerűsített célkitűzéseit és az azokat támogató főbb intézkedéseket foglalja össze.

3. táblázat: Magyarország célkitűzései a NÉS-2-ben

Célkitűzéseink összehasonlítva az EU célkitűzéseivel		2020 		2030 		A nemzeti célkitűzéseket támogató főbb intézkedések
A megújuló energia részaránya		20%	14,65%	32%	20%	Napelem (PV), Közlekedés zöldítése (E-mobilitás) Hőpiac (táv hő) korszerűsítése
Energiahatékonyság – Energiafelhasználás csökkentés		20 % indikatív ¹	1009 PJ ²	32,5% indikatív ³	8-10% ⁴	Végfelhasználás csökkentése (Épületenergetika) Ipari energiahatékonysági beruházások ösztönzése
ÜHG kibocsátás változás	Teljes bruttó vs 1990	-20%	-	-40%	-40%	Villamos energia mix klímabarát átalakítása
	ESD/ESR vs 2005	-10%	+10%	-30%	-7%	

***Primer és/vagy végső energia*

A célok különböző dimenziók mentén lettek meghatározva A Dekarbonizáció dimenziója a következő területekre terjed ki:

- Üvegházhatású gáz kibocsátása és eltávolítása: Magyarországon 2030-ig legalább 40%-kal kell csökkenteni is az üvegházhatású gázok kibocsátását 1990-hez képest. Hosszú távon a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia alapján a bruttó kibocsátások minimum 52%-os csökkentése a cél.
- Megújuló energia: Magyarország a megújuló energiaforrások primerenergia fogyasztáson belüli 20%-os részarányának elérését tűzi ki célul 2030-ra. A célok elérésében jelentős szerepe van a napenergiának. A 2014–2020-as időszakban a megújuló alapú hőtermelő létesítmények építése beruházási támogatásban részesül, ami hozzájárul a biomassza alapú és geotermikus távhőtermelés növekedéséhez.

Az Energiahatékonyság dimenziójában megfogalmazott nemzeti célkitűzés, hogy 2030-as energiafelhasználás ne haladja meg a 2005-ös energiafelhasználás értékét.

Az Energiabiztonság dimenziója keretében az ország ellátásbiztonságának hosszú távú fenntartása elsőbbséget élvező cél. Az ennek érdekében kialakítandó villamos energia mix, az atomenergia kulcsszerepének fenntartása, a megújuló energia fokozódó térnyerése és az európai villamos energia rendszerhez való kapcsolódás a Belső energiapiac dimenziójával egyetemben az önkormányzatok hatáskörén messze túlmutató intézkedéseket kívánnak meg.

A kutatás, az innováció és a versenyképesség dimenziójában kiemelt cél az innovációs teljesítmény növelése, valamint az energetikai innovációban és a klímaváltozásban rejlő gazdaságfejlesztési lehetőségek maximális kiaknázása. A fenti célok elérését szolgáló legfontosabb tervezett intézkedéseket a tervezés során Zákányszék község Önkormányzatának is figyelembe kell vennie:

- Az energiaszektor klímabarát átalakítása, a magas üvegházhatású gáz kibocsátású villamosenergia-termelési módok visszaszorítása és a napenergia elterjedésének

- ösztönzésén keresztül;
- Háztartási méretű kiserőművek okos méréssel és villamosenergia-tárolással kombinált fejlesztése;
- Nagyobb kapacitású, hálózati villamosenergia-tárolók létesítésének ösztönzése;
- Rendszerszintű tartalékigény biztosítása a növekvő napelem-kapacitás által támasztott követelményeknek megfelelően;
- A közlekedés zöldítése, az elektromobilitás támogatásán, valamint a közösségi közlekedési járműpark fejlesztésén keresztül;
- A lakossági fűtőberendezések modernizációjának, valamint korszerű biomassza alapú fűtőanyagok használatának ösztönzése a fenntartható tűzifahasználat érdekében;
- Épületenergetikai energiahatékonysági programok keretösszegének növelése, a forráselosztás hatékonyabbá tétele;
- Lakásépítések támogatása;
- Megújuló alapú, hatékony távhőtermelés fejlesztése;
- Ipari energiahatékonysági beruházások ösztönzése.

Magyarország Megújuló Energia-Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020

A Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020 (továbbiakban: M-NCsT) c. dokumentum kimondja, hogy **Magyarországnak** olyan **rendszerelvű energetikai terveket kell alkotnia és** olyan **jövőképpel kell rendelkeznie**, amelyek kiutat mutatnak a jelenlegi rendszer nehezen feloldható ellentmondásaiból, úgymint ellátásbiztonság, versenyképesség és fenntarthatóság. Ebből a szempontból a **zöldgazdasági modell megvalósítása**, ezen belül az új zöld iparágak fejlesztése, a zöldipari innováció és a kutatás-fejlesztés eredményeinek gyakorlati alkalmazása a hazai gazdaságfejlesztés kulcsfontosságú tényezői. Zákányszék a célok teljesítéséhez azzal tud hozzájárulni, ha a tervezési-döntési folyamatai során figyelembe veszi ezeket az irányelveket.

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030

A stratégia a következő misszió elérését tűzi ki célul: „Elmesélni Magyarország történetét, és a turizmus fejlesztésén keresztül biztosítani az ország gyarapodását.” E szerint 2030-ban a magyar turizmus a fenntartható gazdasági fejlődés húzóágazata lesz.

A természeti környezettel és a helyi társadalommal „együtt-élő turizmus” megvalósítása a stratégia legfontosabb horizontális célkitűzése. Noha Zákányszék nem minősül kiemelt turisztikai fejlesztési térségnek, rendelkezik turisztikai potenciállal. A térségben fellelhető, most még pontszerűen értelmezett attrakciók esetén vizsgálni kell, hogy nem tartoznak-e már jelenleg is valamilyen tematikusan értelmezhető turisztikai hálózathoz, úthoz, vagy nem tehetők-e ilyen részévé.

Csongrád megye Klímastratégiája

A dokumentum megállapítja, hogy **a folyamatosan emelkedő hőmérséklet mellett romló vízgazdálkodási mutatókkal kell szembenéznie a térségnek**. Az összefüggő száraz napok hossza nyáron szignifikánsan növekedhet, melyből a térség aszályossági hajlamára vonatkozóan egyértelműen negatív következtetéseket vonhatunk le.

A változó éghajlati és hidrológiai feltételek tehát egyértelmű környezeti, ezáltal társadalmi veszélyeket jelentenek a jövőre nézve a vízgazdálkodók és a vízhasználók (mezőgazdaság,

lakosság) számára.

A klímaváltozás folyamatainak lassításában (mitigáció) kitüntetett szerep jut az üvegházgázok kibocsátás-csökkentésének. Csongrád megyében az üvegházgáz-kibocsátásban a két vezető ágazat az energiafogyasztás (elektromos áram és földgáz), valamint a közúti közlekedés; e szektorok adják a teljes kibocsátás közel 85%-át. Az alacsony erdőborítottság csak nagyon kismértékű elnyelést tesz lehetővé. A helyzet úgy javítható számottevően, ha a kibocsátási oldal csökken hatékonyan. Ehhez ígéretes háttérrel biztosít, hogy a megye megújuló energiaforrásokban gazdag, napenergia szempontjából országos viszonylatban, geotermikus potenciálját tekintve viszont európai összehasonlításban is kimagasló lehetőségei vannak.

A megye általános és differenciált érzékenységeinek vizsgálata során a következő **kiemelt jelentőségű problémák** lettek azonosítva:

- **hőhullámok:** a gyakoriság és intenzitás növekedése egyértelműen várható, így az ehhez kapcsolódó romló humán komfort viszonyok és a többlethalalozás országosan is kiemelkedő mértékben nőhet a megyében;
- **viharok** (épületkárr): az időjárási szélsőségek (viharok, jégesők, egyéb extrém időjárási események) az épített környezetben jelentős károkat okozhatnak.
- **árvíz:** a felszíni vizek mennyiségének térbeli és időbeli változékonysága szempontjából Csongrád megye igen jelentős kockázattal néz szembe. A Zákányszék közigazgatási területén található három víztározó, valamint az időszakosan vízzel telített levezető csatornák és a Zákányi-medence vizeinek gyűjtőhelyéül szolgáló Lódri-tó nem jelent jelentős kockázatot.
- **belvíz:** az esetenként hatalmas területeket elborító belvíz gyakran okoz hatalmas károkat, kialakulásában a vízkezelés infrastruktúrája, a területhasználat, valamint a nem megfelelő művelés és agrotechnika használata játszhatnak közre. Zákányszék azonban a „települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról” szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet alapján nem tartozik az ár-és belvízveszélyes területek közé.
- **aszály:** A régióban a klímaváltozáshoz köthető vízhiány egyike a legnagyobb természeti veszélyeknek, mely komoly károkat okoz a gazdaságban. Az aszályos évek gyakorisága és a jelenség erőssége is nő, és várhatóan a jövőben is folytatódik ez a tendencia. A mezőgazdasági ágazatot érintő aszály veszélyeztetettség kiemelkedő.

A természeti értékek védelme és a turizmus negatív hatásainak kezelése megyei szinten átlagos jelentőségű probléma, azonban a megye nyugati területein (a homokhátságban) jelentős a természeti értékek veszélyeztetettsége.

A megye klímavédelmi jövőképe: „Energia-, mező- és vízgazdálkodj okosan!”

A klímaváltozás alapú SWOT elemzés alapján **erősségként rajzolódott ki** a megyében **a kiemelkedő megújuló energia potenciál, a jó minőségű talajú mezőgazdasági területek magas aránya, valamint a magas K+F potenciál. Komoly gyengeség a környezeti adottságokban jelentkező problémák mellett a kedvezőtlen társadalmi szerkezetből adódó csökkenő adaptációs potenciál.**

4. táblázat: Csongrád megye klímastratégiai céljai

<i>Megyei dekarbonizációs célok</i>	<i>Megyei átfogó adaptációs célok</i>	<i>Megye specifikus adaptációs célok</i>	<i>Megyei éghajlati partnerség szemléletformálási célkitűzései</i>
M 1 A közlekedés okozta ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá 1 A megye településein a szélsőséges időjárási eseményekkel szembeni adaptív kapacitás növelése	AS 1 A megye kiemelt jelentőségű agrár-termékeinek megőrzése, termesztési lehetőségeinek javítása (pl. szatymazi barack, zsombói eper, szegedi és szentesi paprika, makói hagyma)	Szh 1 A megújuló energiák használatának ösztönzése; a lakossági és mezőgazdasági vízgazdálkodás fejlesztésének elősegítése; lakossági adaptációs lehetőségek ismertségének növelése
M 2 Épületek üzemeltetéséből származó ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá 2 A megye mezőgazdasági művelés alatt álló területeinek 30%-án adaptációt elősegítő intézkedés valósul meg 2050-ig	AS 2 A megye vizes élőhelyeinek (semlyékek, szikes tavak, árterek és hullámterek természetes élőhelyei) megóvása	Szá 1 Csongrád megyei éghajlatvédelmi hálózat működtetése
M 3 Mezőgazdaságból származó ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá 3 A megye (vizes) élőhelyein 2030-ig ne következzen be jelentős állapotromlás	AS 3 A talajmegújító gazdálkodás lehetőségeinek feltárása a homokhátságon (gyümölcs- és kertkultúra)	Szá 2 A különböző mitigációs célú energiatakarékossági módszerek ismertsége 2030-ig 40%-ra nő a lakosság körében
M 4 Ipari szektor ÜHG kibocsátás csökkentése	Aá 4 A megyében 10%-kal nő a klímavédelmi K+F+I szektor együttműködéseinek száma 2030-ig	AS 4 Az épített környezet (különös tekintettel a műemlékek és emlékművek) karbantartása, továbbá új módszerek kialakítása a klímaváltozás okozta hatásokkal szemben	Szá 3 A klímaváltozás hatásait disszemináló érzékenyítési akcióban részt vevő lakosság számának 20%-os növelése
M 5 Megújuló energiaforrásokra épülő energiatermelés kapacitásainak bővítése	Aá 5 A megyei szelíd turizmus terjedésének elősegítése		Szá 4 Lakossági adaptációs lehetőségek ismertségének növelése
	Aá 6 A klímakockázat fokozott figyelembe vétele a megye ipari fejlesztései és beruházásai során		
	Aá 7 A megyei klímatudatos építészeti megoldások számának növekedése		

A vázolt megyei célok megvalósításában döntő szerep jut a megye településeinek. Az ő hatáskörükbe tartozó döntések alapozzák meg a térség egészének klímatudatos fejlődését. Ebben kiemelt hangsúly helyeződik a **települési vízgazdálkodás** átalakulására, amely a víz (pl. csapadékvíz) helyben tartására nagyobb figyelmet fordít, ugyanakkor más természet alapú megoldásokkal (pl. rendszerelvűen tervezett zöld infrastruktúra), hatékonyabb információ átadással javítja a hőhullámokkal szembeni „ellenálló képességet”. A megye ebben koordináló, segítő szerepet tölthet be.

A hatékony klímavédelem egyik alappillére a klímatudatos társadalomban rejlik. Így fontos annak elérése, hogy a megye – ezen belül Zákányszék – lakosságának minél szélesebb rétegei (kortól és társadalmi hovatartozástól függetlenül) ismerjék meg a klímaváltozás őket érintő tényezőit, továbbá azt, hogy érezzék, maguk is tevékenyen részt tudnak vállalni abban, hogy a kedvezőtlen hatásokat mérsékeljék.

5. ábra: Csongrád megye Területfejlesztési Programjának célrendszere

JÖVŐKÉP 2030					
Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén					
Átfogó célok (2030)	A.1. HÁRMASHATÁR MENTI VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG: TUDÁSKONCENTRÁCIÓ, KOHÉZIÓ, KISUGÁRZÁS		A.2. KLÍMAVÁLTOZÁSRA REAGÁLÓ INNOVATÍV GAZDASÁG ÉS FENNTARTHATÓ ERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS	A.3. VÁLLALKOZÓ KEDVŰ, JÓL KÉPZETT TÁRSADALOMRA ÉPÜLŐ KOOPERÁLÓ GAZDASÁG A MEGYEI HÚZÓÁGZATOK BÁZISÁN	
STRATÉGIA 2014-2020					
Föld – Víz – Innováció – Szinergia					
Stratégiai célok (2020)	Területi célok (2020)	T.1. SZEGED-HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-MAKÓ-ARAD-TEMESVÁR-SZABADKA VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT FELÉPÍTÉSE		T.2. KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS INTEGRÁLT VÁROSTÉRSÉGEK KIÉPÍTÉSE A HOMOKHÁTSÁGON ÉS A TISZA-TÉRSÉGBEN	T.3. MEZŐVÁROS-TÉRSÉGEK ÖSSZEHANGOLT, INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉRE ÉPÜLŐ TÁRSADALMI MEGÚJULÁS ÉS TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG KIBONTAKOZTATÁSA A TISZÁNTÚLON
	Specifikus célok (2020)	S.1. AZ INNOVÁCIÓS-KAPACITÁS ÉS -TELJESÍTMÉNY KOMPLEX MEGERŐSÍTÉSE, A TUDÁSRÉGIÓ FELÉPÍTÉSE	S.2. A TELJES AGRÁRVERTIKUM EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, INNOVÁCIÓRA ÉS ALKALMAZKODÁSRA ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE	S.3. AZ ALTERNATÍV ENERGIA VERTIKUM FELÉPÍTÉSE, A KIEMELKEDŐ ORSZÁGOS POZÍCIÓ ALAPJAINAK KISZÉLESÍTÉSE	S.4. A MEGYE HÚZÓÁGZATAINAK VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEKRE ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE, KITÖRÉSI PONTOKRA ÉPÍTŐ HELYI GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS
Horizontális célok (2020)	H.1. ÉRTÉKTEREMTŐ ÉS TARTÓS FOGLALKOZTATÁS NÖVELESE ÉS TÁRSADALMI-INTÉZMÉNYI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA H.2. A HÁRMASHATÁR-HELYZET ELŐNYEINEK KIBONTAKOZTATÁSA H.3. AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG, A KÖZ- ÉS KÖRNYEZETBIZTONSÁG, VALAMINT A HELYI KÖZÖSSÉGEK INTEGRÁLT, ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSE, A SZOCIÁLIS ÉS KÖRNYEZETI ÉRZÉKENYSÉG FOKOZÁSA				

Csongrád megye Területfejlesztési Konceptiója és Területfejlesztési Programja

A Konceptió alapján készült Programban **a megye jövőképe a következő: „Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén”**. Átfogó céljai 2030-ig lettek meghatározva, míg a stratégiai célrendszer időtávja 2014-2020-ig tartott, fő hívószavai a föld, a víz, az innováció és a szinergia.

Zákányszék LA21 3. Felülvizsgálata szempontjából a következő specifikus és átfogó célok bírnak kiemelt jelentőséggel:

- **Specifikus cél-2. „Teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése”:** Az agrárvertikum legjelentősebb szegmensei a tényleges mezőgazdasági termelés (növénytermesztés, állattenyésztés), a háttér- és feldolgozóipar, háttér infrastruktúra és a piacra juttatást, beszerzést-fejlesztést, infrastruktúra fenntartást, közös beszállítást, tőkebefektetést szolgáló szervezetek. A vidékfejlesztést, a tájfenntartást és a vidéki népesség életminőségének javítását szolgálják a helyi gazdaság, a településüzemeltetés és a foglalkoztatás kihívásaira integrált válaszokat kínáló rendszerek.
- **Specifikus cél-3. „Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése”:** Csongrád megye a hazai szinten kiemelkedő geotermális adottságaira, a megújuló energetika hasznosítása terén elért eredményeire, továbbá a térségben meglévő K+F kapacitásokra építve a hazai megújuló energetika ipar egyik éllovasává válhat. Elsősorban a geotermális energia, a napenergia, a biomassza és a mezőgazdasági hulladékból nyerhető energia hasznosítására vannak kedvező feltételek.
- **Átfogó cél-2. „Klíímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás”:** Az éghajlati viszonyok megváltozásából adódó kedvezőtlen hatások csillapítása érdekében minden fejlesztési tevékenység során szem előtt tartandó környezeti-, fenntarthatósági szempontok mellett az alternatív energetikai megoldások irányába történő markáns elmozdulás újszerű, dinamikus fejlődő gazdasági ágazat kibontakozását eredményezheti.
- **Átfogó cél-3. „Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán”:** A megye gazdasági struktúrájában és a foglalkoztatásban jelentősen nő az agrárium élőmunka-igényes ágazatainak szerepe. Az ezekhez kapcsolódó háttér-és feldolgozóipar, valamint a megújuló energiahasznosításhoz és az energiahatékonyságot növelő fejlesztésekhez kapcsolódó tevékenységek ugyancsak a megye gazdaságát meghatározó tényezőkké válnak. A jövőben megvalósuló fejlesztések során kulcsszerepet játszanak a vállalkozások és a velük kooperáló, általuk támogatott szakképző intézmények közös fejlesztései, illetve a szociális és szakképző intézmények közötti együttműködések.

2.3. Zákányszék természeti, társadalmi, gazdasági környezete

2.3.1. Természeti adottságok

Zákányszék természeti környezete az elmúlt években nem változott, ezért az alábbi fejezetek tartalma a korábbi LA21 Felülvizsgálat megfelelő fejezeteivel azonos elemeket is tartalmaz.

2.3.1.1. Levegő

Zákányszékről a levegőminőségi szempontokat vizsgálva elmondható, hogy országos viszonylatban a kedvező helyzetű települések közé sorolható, hiszen a település területén nem található nagyobb káros anyag kibocsátó ipari komplexum. A legnagyobb terhelőnek a közlekedésből származó kibocsátásokat tekinthetjük. Ennek hatásterületén a nitrogén-oxidok, a szén-monoxid, az illékony szerves anyagok (VOC), valamint a szálló por koncentrációk esetenként megnövekedhetnek.

Zákányszék nem szerepel az Országos Légszennyezettségi Mérőszolgálat automatikus mérőhálózatában, a településhez legközelebbi mérőpontok Kecskemét, ill. Szeged városok területén találhatók.

A településen a fő szennyező forrást az 5432 sz. főút jelenti. A környező területeken a nitrogén-oxidok, kén-dioxidok, és a szálló por mennyisége a forgalomtól és a meteorológiai viszonyoktól függően megnövekedik.

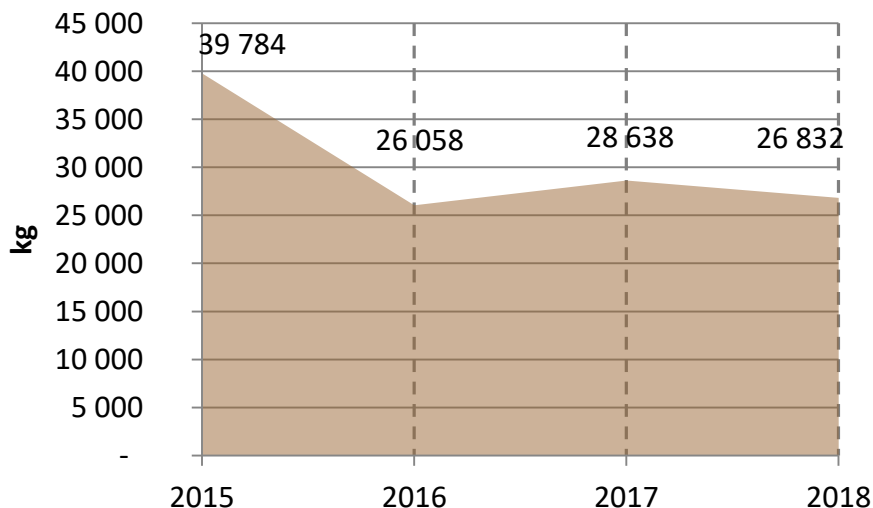
Zákányszéken egyedül az Öntözőtelep és Kertészet, mint kibocsátó légszennyező-anyag kibocsátása mérhető.

5. táblázat: Az Öntözőtelep és Kertészet légszennyezőanyag-kibocsátása (forrás: LAIR)

Az Öntözőtelep és kertészet légszennyezőanyag-kibocsátása (kg/év)	2015	2016	2017	2018
Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	60	57	63	59
Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	58	35	38	36
Szén-dioxid	39 784	26 058	28 638	26 832
Szén-monoxid	3	3	4	3
Szilárd anyag	11	8	8	8

Tekintettel arra, hogy az éghajlatváltozásért elsősorban az üvegházhatású gázok – ezen belül is elsősorban a szén-dioxid – tehetők felelőssé, ezt Zákányszék területén is külön vizsgáljuk.

6. ábra: Az Öntözőtelep és Kertészet szén-dioxid kibocsátása (forrás: LAIR)

Az intézmények mindegyike gázfogyasztásra állt át. A gázfűtésből származó légszennyező anyagok kibocsátása nem mérvadó. Az utóbbi években egyre jelentősebbé vált a lakosság körében a fosszilis tüzelőanyagok használata, mely elsősorban a téli időszakban okoz a levegő minőségében romlást. Az esetleges egészségkárosító anyagok levegőbe jutását elkerülendő, az önkormányzat a település hivatalos honlapján és a Zákányszéki Kis Újság hasábjain is felhívja a lakosság figyelmét a nem szakszerű tüzelés veszélyeire.

A **parlagfű** irtását az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló törvény egyértelműen rögzíti, és az idei évtől tovább szigorította. Ennek értelmében a földhasználó köteles egész évben a tulajdonában lévő ingatlanon a parlagfű virágbimbójának kialakulását megakadályozni, és ezt követően ezt az állapotot a vegetációs időszak végig folyamatosan fenntartani. A jegyzői hatáskörbe tartozó belterületi ingatlanok tulajdonosai indokolt esetben felszólítást kapnak, aminek megvalósulását ellenőrzik.

2.3.1.2. Víz

Felszíni víz

Az aszályra hajló éghajlati viszonyok és a felszín földtani adottságai következtében a terület felszíni vizekben szegény, hidrogeológiaiilag inaktív. A közigazgatási területen három víztározó található: **Nagyszéksóstói és a Kisszéksóstói tározó, illetve a Madarász-tó.** Emellett a 2019. márciusában lezárult TOP-2.1.3-15-CS1: Zákányszék Község belterületi csapadékvíz elvezetésének fejlesztése projekt kapcsán kialakításra került egy több, mint 2700 m² vízfelületű **záportározó.**

Zákányszék a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik. Egészében száraz, vízhiányos terület. A felszíni vizeket tekintve az időszakosan vízzel telített levezető csatornákról és a Zákányi-medence vizeinek gyűjtőhelyéül szolgáló **Lódri-tó**ról beszélhetünk.

A község a Dorozsma-Majsai-Homokhát része. A kistáj területéről a Tiszához ÉNy-DK-i irányban egymással párhuzamosan számos csatorna vezeti le az időszakos belvizeket, a nevezetesebbek: Dong-ér jobb oldali vízgyűjtője, Fehértó-Majsai-főcsatorna, Dorozsma-Majsai-főcsatorna, Domaszéki-főcsatorna, Sziksóstói-Paphalmi-főcsatorna, és a Köröséri-főcsatorna hazai részének a bal parti része. A terület általában véve száraz, vízhiányos terület.

A belvízelvezető csatornák vízhozama az időjárás függvényében változik.

A zákányszéki sömlyékesek és az egykori tavak vadvizeit ÉNy-DK-i irányban a már 1919 előtt megépült **Domaszéki-főcsatorna** vezeti le a Maty-érhez.

Az Európai Unióban a 2000/60/EK számú irányelv a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szól, és a hétköznapi gyakorlatban **Víz Keretirányelv** (rövidítve VKI) néven vált közzismertté. A VKI szerint a vízgyűjtőkerület képezi a tervezés alapját. A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján Zákányszék a **2-20 jelű Alsó-Tisza jobb part** alegységbe tartozik.

7. ábra: Vízgyűjtő tervezési alegységek

A Zákányszék közelében lévő mesterséges felszíni vízfolyások ökológiai állapota, potenciálja a VKI besorolása szerint nem éri el a jó állapotot. A 240/2000. (XII.23.) „A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről” szóló kormányrendelet alapján Zákányszék területe **nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtőterületei közé.**

Zákányszék nem szerepel a „települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról” szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben. 2015-ben azonban a szélsőséges időjárási viszonyok következtében kialakult **belvíz** miatt vis maior pályázat keretében szükség volt a külterületi földutak karbantartására. Ettől az esettől eltekintve sem külterületen, sem belterületen nem jellemző a belvíz (a belterületen a belvízelvezető csatorna kiépítése is megtörtént).

A rendszeresen belvízjárta terület Zákányszék északi részén, a Domaszéki főcsatorna mentén és a belterülettől délre húzódó mély fekvésű területeken fekszik.

8. ábra: Rendszeresen belvízjárta terület Zákányszéken (forrás: Zákányszék Község Területrendezési Terv Teljes Felülvizsgálata)

Zákányszék területe a **Vásárhelyi-terv** keretében megvalósuló árvízi tározók területét **nem érinti**.

Felszín alatti víz

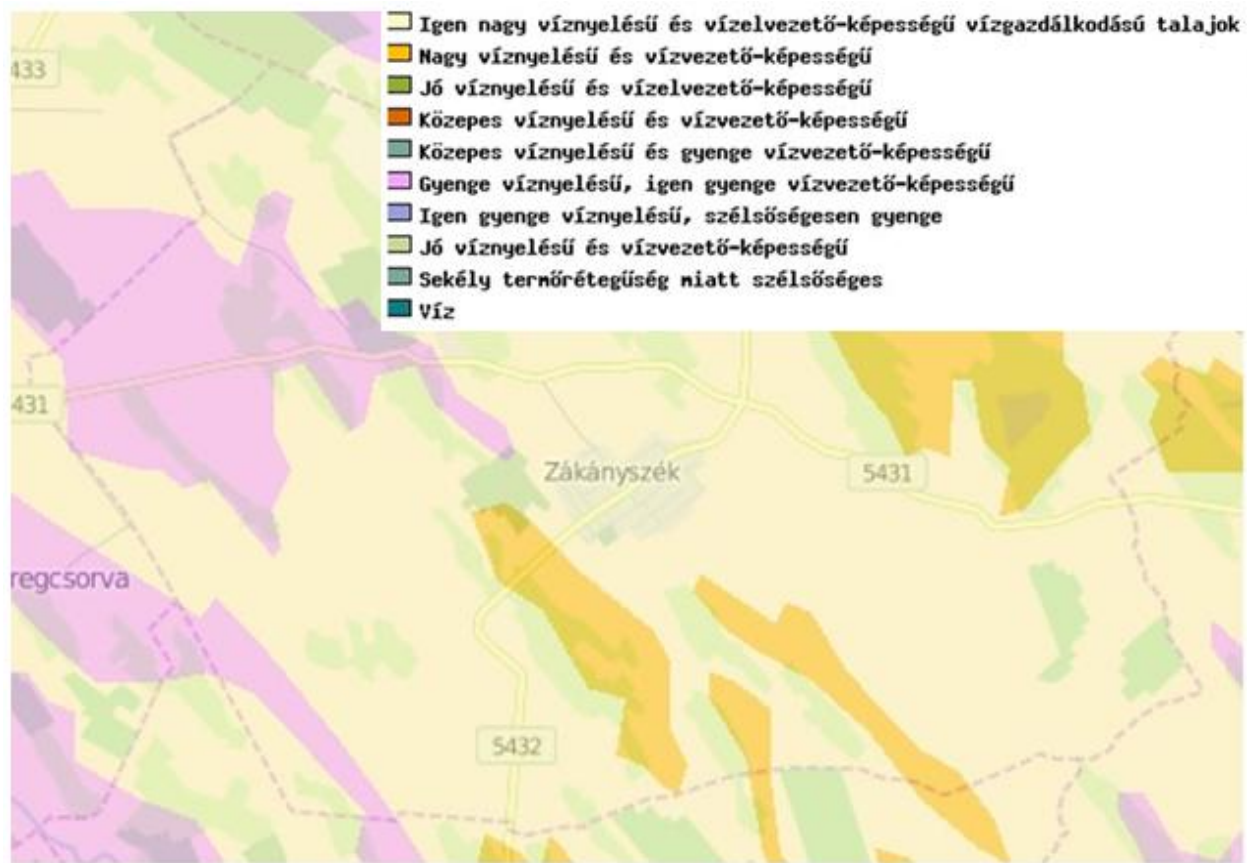
A talajvíz a kistáj nagyobb részén 2 m-nél magasabban található, mélysége átlagosan 1-3 m között alakul, mennyisége azonban nem számottevő. A talajvíz kémhatása közömbös vagy gyengén lúgos, kémiai jellege főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. A szulfáttartalom 300-1000 mg/l között ingadozik. A talajvíz áramlási iránya ÉK-i.

A rétegvíz mennyisége meghaladja az 1 l/s.km²-t. A nagyszámú artézi kút mélysége szélsőségesen változó, de általában nagyobb mélységből jelentős vízhozamokat nyernek.

A 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról” szerint Zákányszék közigazgatási területe az **érzékeny területek** közé tartozik.

Noha Zákányszéken található két talajvíz megfigyelőkút, **a talajvízszint mennyiségéről a** korábban mérvadó **Homokháti Kistérségi Integrált Környezeti Monitoring Központ és Hálózat 2017.01.14-től kezdődően nem szolgáltat adatot.**

9. ábra: Vízgazdálkodási talajtulajdonságok Zákányszék területén (forrás: KÖRINFO)

Települési vízellátás, ivóvízbázis, vízkezelés, víztározás, vízsztosztás

A lakosság ivóvízzel való ellátása a legfontosabb közszolgáltatások egyike, mely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-közegészségügyi igényt elégít ki. A település belterülete kiépített ivóvízhálózattal rendelkezik, a külterületen élők a közkifolyókból nyerik az ivóvizet.

A vezetékes ivóvíz szolgáltató az Alföldvíz Zrt. (5600 Békéscsaba, Dobozi út 5.), a lakossági bekötések száma 634 db, az éves vízfogyasztás 58940 m³, melyből 53190 m³ a háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (2018. évi adat, KSH).

6. táblázat: Zákányszék ivóvízellátása (forrás: KSH)

Zákányszék ivóvízellátása (KSH adatok alapján)	2015	2016	2017	2018
Lakásállomány (db)	1434	1434	1436	1436
Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	625	628	630	634
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m3)	54,48	57,16	53,2	58,94
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m3)	48,22	50,35	46,91	53,19
Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	43,58%	43,79%	43,87%	44,15%
Háztartásoknak szolgáltatott víz aránya (%)	88,51%	88,09%	88,18%	90,24%

Zákányszék település vízműve által szolgáltatott **ivóvíz minősége** korábban **arzen, ammónium, valamint vas tekintetében nem felelt meg** a 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet, valamint az azt módosító 47/2005. (III. 11.) Korm. rendeletben meghatározott vízminőségi paramétereknek. A rendeletek előírják az ivóvíz-minőségi probléma megoldását. Ennek érdekében Zákányszék részt vett a **Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban**, mely biztosítja a település lakossága számára az EU normáknak megfelelő ivóvíz szolgáltatást. Zákányszék csatlakozott a Dél-Alföldi Ivóvízminőség Javító Konzorciumhoz, és további 9 településsel létrehozta a **Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást**. A társulás tagtelepüléseinek (Ásotthalom, Bordány, Domaszék, Forráskút, Mórahalom, Pusztamérges, Ruzsa, Öttömös, Üllés, Zákányszék) mindegyike rendelkezett a komponensek valamelyikének határérték feletti előfordulásával a szolgáltatott ivóvízben.

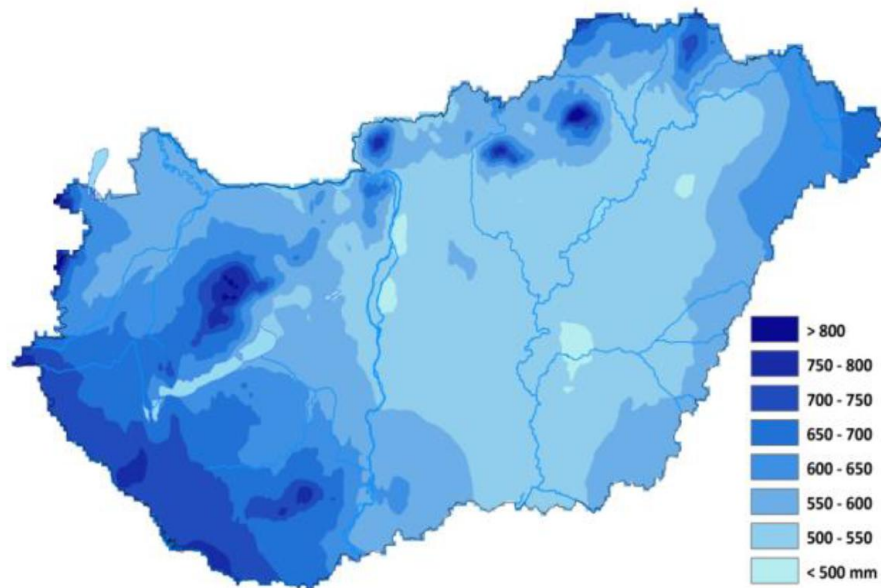
A Program megvalósítása két szakaszban történt. A 10 településre vonatkozó projekt teljes beruházási értéke 6 350 561 063 Ft. A projektberuházás költsége 99,9%-ban támogatott volt Európai Unió (KEOP, KEHOP) és hazai központi költségvetési támogatásból. A Zákányszék településre aktivált vagyon 423 502 949 Ft, melyből 423 404 549 Ft tárgyi eszköz, a fennmaradó 98 400 Ft pedig vezetékJog. A projekt pénzügyi elszámolása a támogató felé megtörtént. 2018. november 13-án elindult a fenntartási időszak, amely 2023.november 12-ig tart.

Zákányszék vízellátó rendszerének önálló fejlesztése során a meglévő, illetve a melléfúrásos felújítással kialakított vízbázisra alapozott fejlesztés valósult meg, melyben új vízmű kezelő épület épült, és a vizet új nyersvíz kezelési technológia segítségével hozzák előírás szerinti állapotba és juttatják a víztároló medencébe, ahonnan új hálózati szivattyúk juttatják a vizet a települési elosztóhálózatba és a víztornyba.

Csapadékvíz, vízkárelhárítás

Az évi csapadékösszeg Magyarországon átlagosan 590 mm, Zákányszék területén 500-550 mm, legfeljebb 600 mm (ld. 10. ábra).

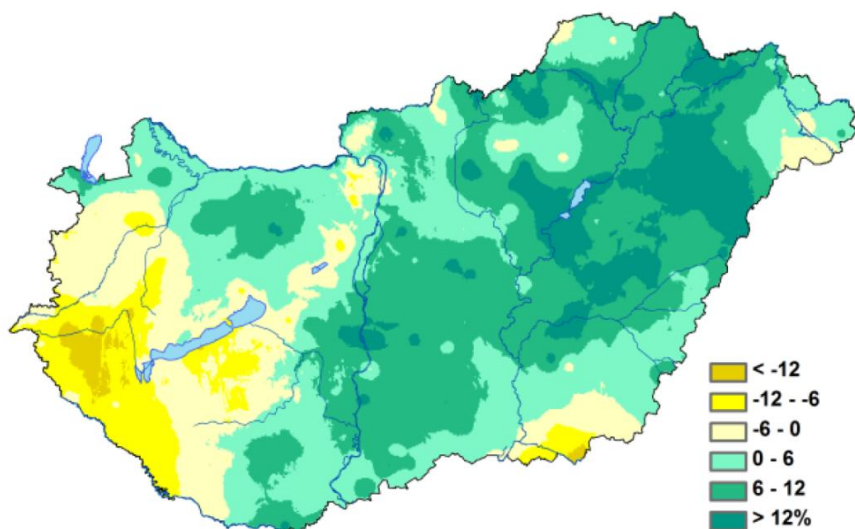
10. ábra: Az évi csapadékösszeg átlaga 1981–2010 (forrás: NÉS-2)

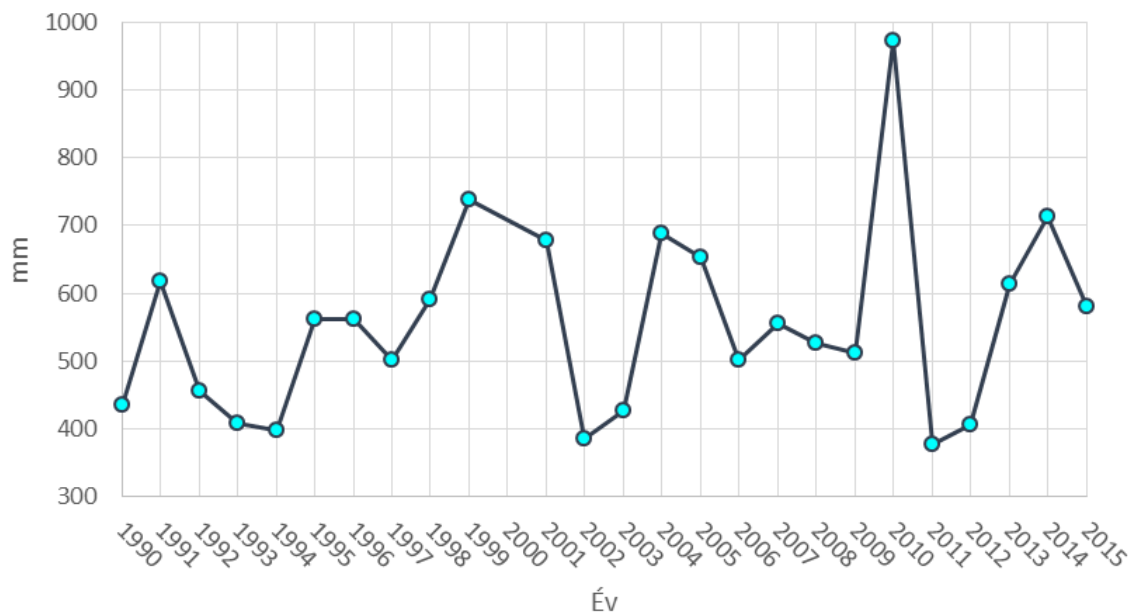
Az éves csapadékösszeg változása nem mutatható ki egyértelműen. A legutóbbi három évtizedet, a legintenzívebb melegedés időszakát jellemző csapadék tendenciák növekedést mutatnak éves és évszakos skálán is, de a változás nem szignifikáns. **Az utóbbi években inkább a szélsőséges jelleg dominál.** A nyári csapadék intenzívebb, ezáltal kevésbé hasznosul, nagy hányadban az elfolyást növeli csupán. A rendkívül száraz évek fellépésének valószínűsége nőtt. Nagy kilengések tapasztalhatók az utóbbi években, áradásokat kiváltó esőzésekre és aszályokat okozó csapadék hiányra egyaránt fel kell készülni.

A csapadékos napok évi száma (napi összeg > 1 mm) összességében csökkent 1901 óta, országos átlagban 17 nappal. A napi csapadékontenzitás, vagy más néven átlagos csapadékosság (a lehullott csapadékösszeg és a csapadékos napok számának hányadosa) nyáron nagyobb lett, országosan kb. 1,5 mm-rel, ami arra utal, hogy **a csapadék egyre inkább rövid ideig tartó, intenzív záporok, zivatarok során éri el a felszínt.**

11. ábra: Az évi csapadékösszeg változása 1961 és 2017 között (forrás: NÉS-2)

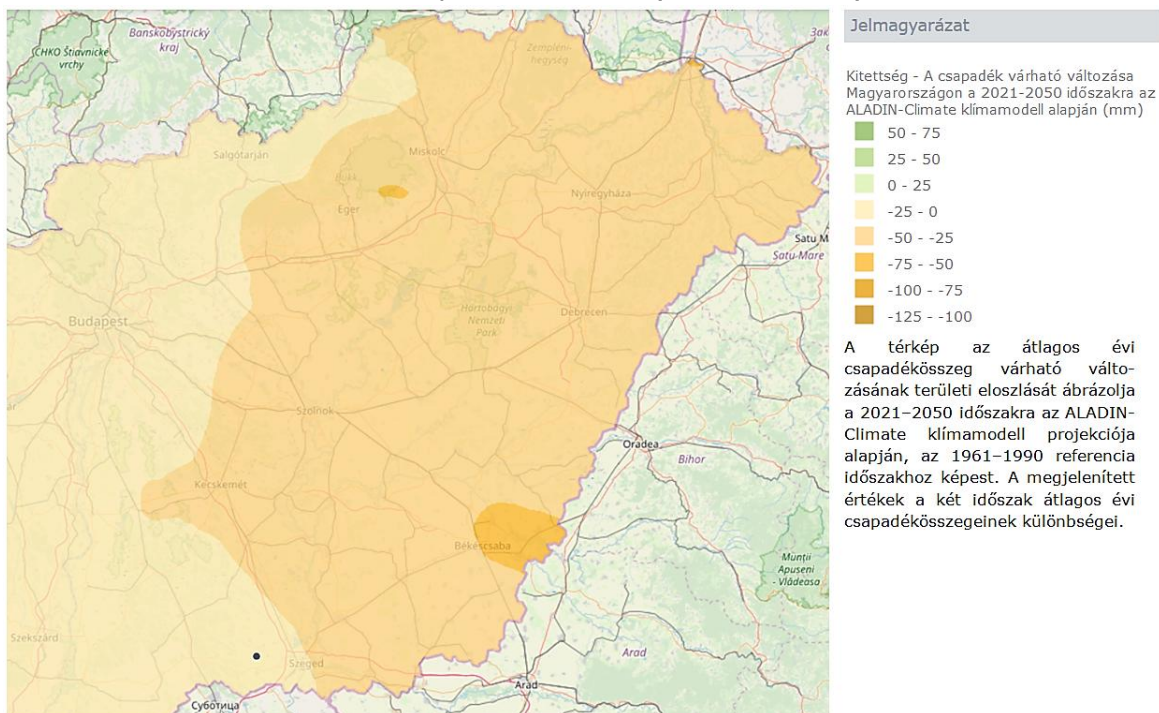

12. ábra: Zákányszék területén mért csapadékösszeg az elmúlt 25 évben (forrás: Vízkárelhárítási terv, Zákányszék)

Az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság által Zákányszéken mért csapadékmennyiség 2017-ben 478 mm, 2018-ban 588,3 mm, míg 2019. első 10 hónapjában 448,1 mm. Az utóbbi 3 év közül kettőben (2017. és 2019.) tehát az átlagos mennyiségnél kevesebb csapadék hullott. Az éghajlatváltozás hatásait figyelembe véve a szélsőségek gyakorisága nőhet.

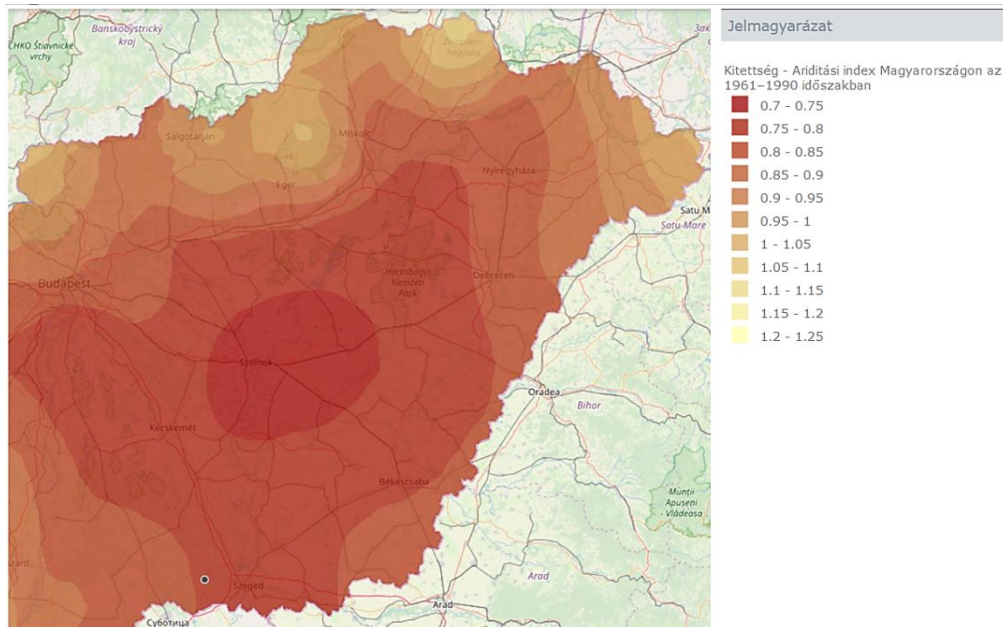
13. ábra: Az átlagos évi csapadékösszeg várható változása 2021–2050 időszakra Zákányszék területén (forrás: NATÉR)

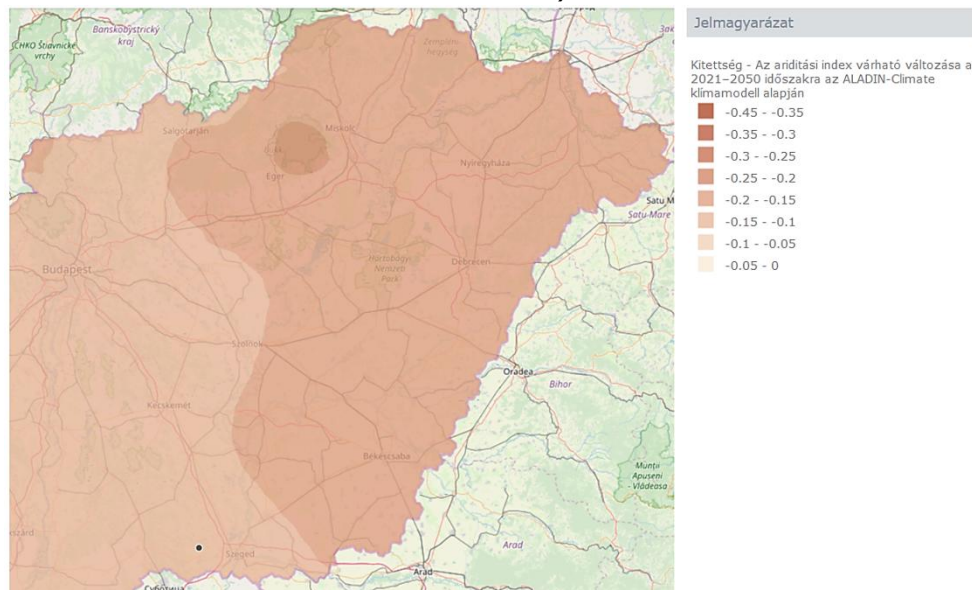
A hő- és vízháztartás kapcsolatát mutatja be az **ariditási index**, mely a területek szárazságát kifejező mutatószám. A számítás során az éves csapadékösszeg van elosztva az évente potenciális elpárologtatható víz mennyiségével. Minél alacsonyabb az index értéke, annál szárazabb a terület, hiszen kevesebb csapadék hullik, mint ami a területen elméletileg elpárologtatásra kerülhetne. Zákányszéken az ariditási index 0,75 és 0,8 közötti, azaz a terület jellemzően száraz.

Az ariditási index az ALADIN-Climate klímamodell alapján 2050-ig várhatóan tovább fog csökkenni (-0,15 és -0,1-el). Ez azt jelenti, hogy **a klímaváltozás hatására Zákányszék a jelenleginél is szárazabb területté válhat.**

14. ábra: Ariditási index Zákányszéken 1961 és 1990 között (forrás: NATÉR)

15. ábra: Az ariditási index várható változása 2021-2050 között Zákányszéken (forrás: NATÉR)

A helyi önkormányzatok vízkárelhárítási feladatait részletesen szabályozza a Vízgazdálkodási törvény, a 232/1996 (XII.26.) kormányrendelet a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól és a 10/1997.(VII.17.) KHVM rendelet az ár- és belvízvédekezésről. Ezek a jogszabályok részletesen tartalmazzák a vízkárelhárítás műszaki és egyéb feladatait, a védekezés szervezetét, működési rendjét.

A Homokháti Kistérség vízkárelhárítás szempontjából illetékes vízügyi igazgatósága az Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság.

Zákányszék település vezetősége 2016-ban elkészítette a Vízkárelhárítás Tervet, mely a belvízelvezető csatornákat érintő pályázat alapját képezte. (TOP-2.1.3-15-CS1: Zákányszék Község belterületi csapadékvíz elvezetésének fejlesztése).

A projekt célja, Zákányszék község belterületén a meglévő csapadékvíz hálózat fejlesztése, új csapadékvíz gyűjtő- és elvezető hálózattal való kiegészítése, valamint az összegyűjtött csapadékvizek vízvizsatartására, késleltetett levezetésre záportározó létesítése volt. **A fejlesztés eredményeként a problémás** (belvízvédelmi készültséggel, havaria helyzettel érintett) **helyek megszűntek, a csatornahálózat összefüggő hálózatot alkot és képes a teljes település vízelvezetését ellátni.** A **megvalósult víztározó** célja, hogy a csapadékvizek nagyobb része a területen maradjon, az vizsatartásra kerüljön és helyben tározódjon, ezáltal egyrészt csak a többletvizek kerülnek elvezetésre, így kevésbé terhelik a befogadó Domaszéki csatornát, másrészt a felszíni és a felszín alatti vízkészletek közötti gazdálkodás ezzel elősegíthető: ha a víztározó feltöltött, akkor a talajvíz utánpótlása biztosítva van, viszont ha a víztározó ürül, párolgási vesztesége van, akkor a talajvíz beáramlása lehetséges, ezáltal a talajvízszint szabályozása is kezelhető.

A pályázatból közel 2698 fm csapadékvíz elvezető csatorna került kialakításra, felújításra. E mellett pedig kialakításra került egy több, mint 2700 m² vízfelületű záportározó is.

A projekt megvalósításának kezdete: 2017.11.16.

A projekt megvalósításának vége: 2019.03.31.

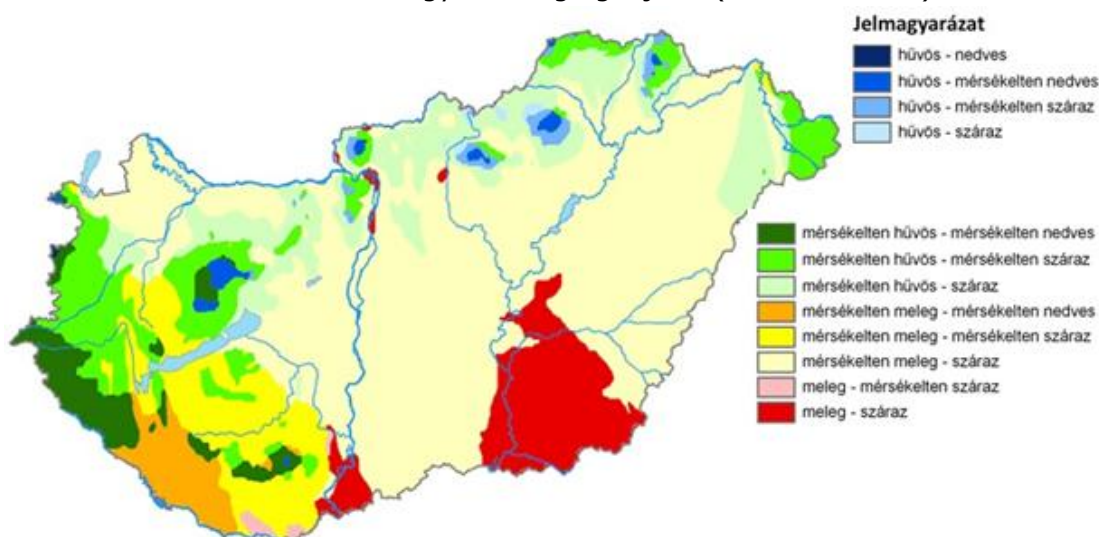
2.3.1.3. Éghajlati sajátosságok

A kistáj meleg-száraz terület, melynek nyugati részei meleg-mérsékeltlen száraz éghajlatú. A területen a napsütéses órák évi összege 2080-2090 között mozog, míg nyáron valamivel több, mint 840, télen pedig 200-210 napos óra valószínű.

Magyarország túlnyomó részén az évi középhőmérséklet 10 és 11 °C között alakul. Zákányszék területén az évi középhőmérséklet 10,5-10,7 °C.

Az évi csapadékösszeg keleten csak 550 mm körüli, a nyugati részen a 600 mm-t is eléri. Az ariditási index 0,75 és 0,8 közötti. A nyugati részek kivételével csak a hőigényes és kis vízigényű szántóföldi és kertészeti növényeknek megfelelő az éghajlat.

16. ábra: Magyarország éghajlata (forrás: met.hu)

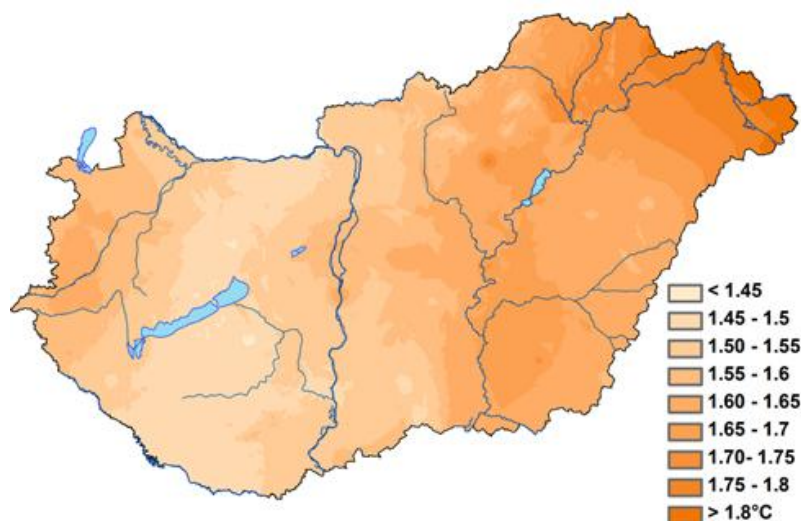

A térségre vonatkozó éghajlati jellemzők összefoglalva:

- Évi középhőmérséklet 10.5-10.7 °C
- Napfénytartam 2080-2090 óra
- Legmelegebb nyári hőm. 34.2-34.7 °C
- Legalacsonyabb téli hőm. -16, -16,5°C
- Évi csapadék átlaga 520-550 mm
- Fagyos napok száma 80-90 nap
- Hótakarós napok száma 30-32 nap
- Ariditási index 0,75-0,8 (száraz jelleg)
- Uralkodó szélirány É, ÉNY, DK
- Átlagos szélesebség 3 m/s (közel 11 km/h)

A nyolcvanas évek elejétől intenzív melegedés kezdődött, s ez a hazai megfigyelésekben is megmutatkozik. Az évi középhőmérsékletek változásának területi eloszlását mutatja a 17. ábra az 1981 és 2016 közötti harminchat éves periódusban.

17. ábra: Az évi középhőmérséklet változása Magyarországon (forrás: www.met.hu)

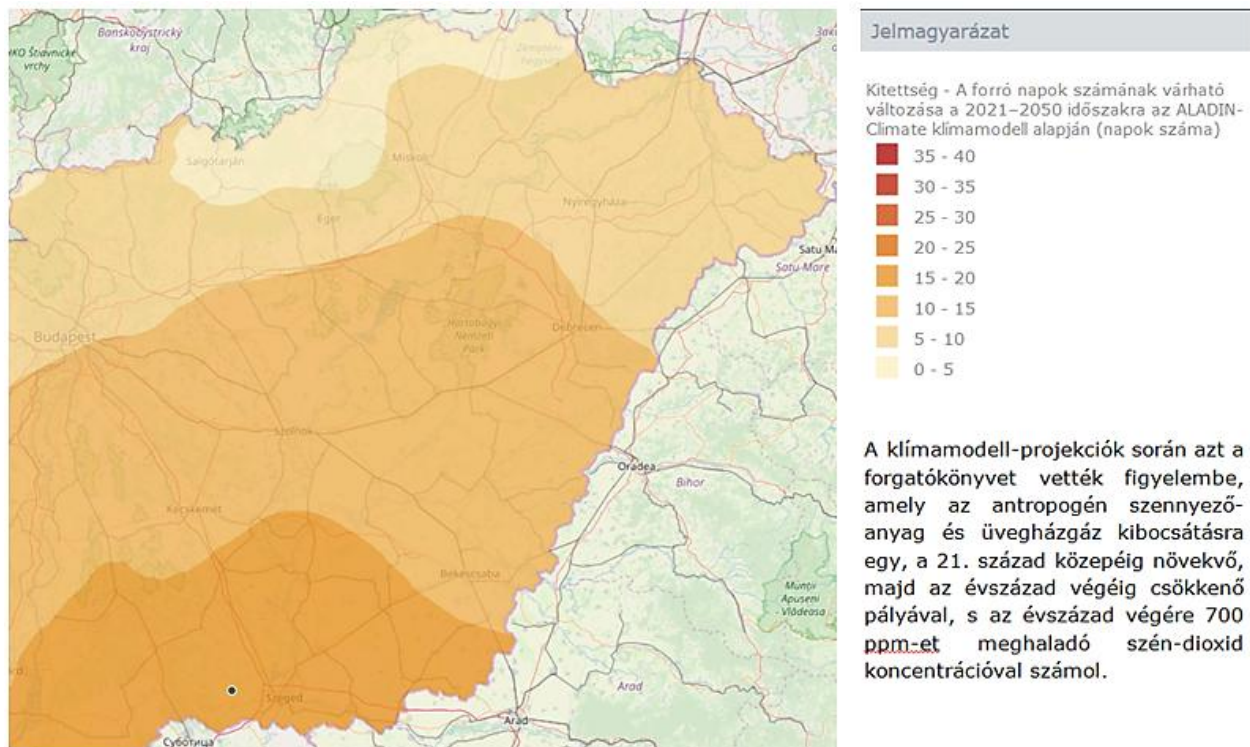

Ahogy globális szinten, úgy **Magyarországon is növekedni fog az átlaghőmérséklet a jövőben** (NÉS-2); mégpedig valamennyi évszak esetében statisztikailag szignifikáns módon (azaz a változás nagysága meghaladja a természetes változékonyság mértékét). Az átlagérték növekedése azonban nem azt jelenti, hogy minden év fokozatosan melegebb lesz az előzőnél – a jövőben is lesznek hűvösebb évek és évszakok, de inkább a jelenleginél melegebb értékek lesznek jellemzők. A modelleredmények a legnagyobb változásokat nyárra és ősze vetítik előre. Az évszázad közepéig nyáron 1,4-2,6 illetve ősszel 1,6-2,0°C-os változásra számíthatunk a referencia-időszakhoz képest (1961-1990), míg az évszázad végére a növekedés ősszel megközelítheti, nyáron pedig meg is haladhatja a 4°C-ot. A hőmérsékletemelkedés területi eloszlását tekintve a szimulációk egységesek abban, hogy az ország keleti és déli területein kell nagyobb mértékű melegedéssel számolnunk.

A **fagyos napok száma** a jövőben a melegedő tendenciát követve egyértelműen és szignifikáns módon **csökkenni fog**: a múltban megfigyelt átlagos évi 96 nappól 2021–2050-re országos átlagban még csak 18-19 nappal, 2071–2100-ra pedig már 32-55 nappal.

A **nyári napok száma** a jövőben egyértelműen **emelkedni fog**: az országos átlagot tekintve az 1961–1990 időszakot jellemző átlagosan évi 66 nappól 2021–2050-re 21-23 nappal, míg az évszázad utolsó évtizedeire 41-54 nappal. A legnagyobb növekedés a keleti országrészben várható.

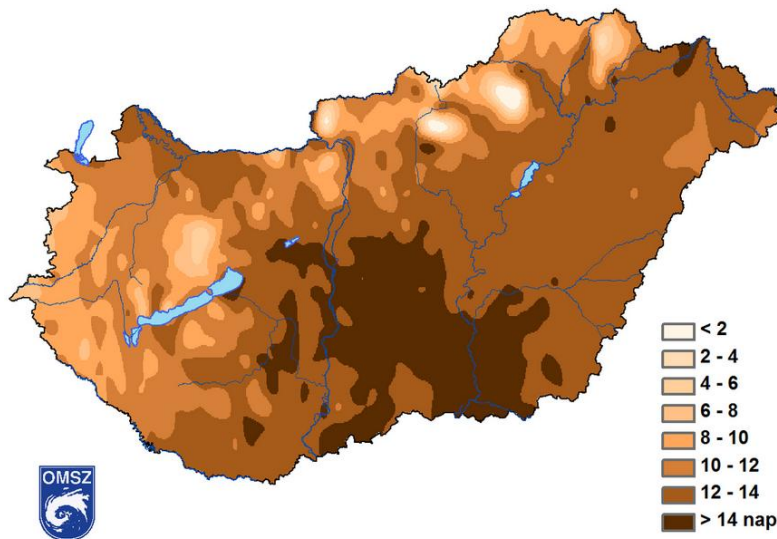
18. ábra: A forró napok számának várható változása 2021-2050 között (forrás: NATÉR)

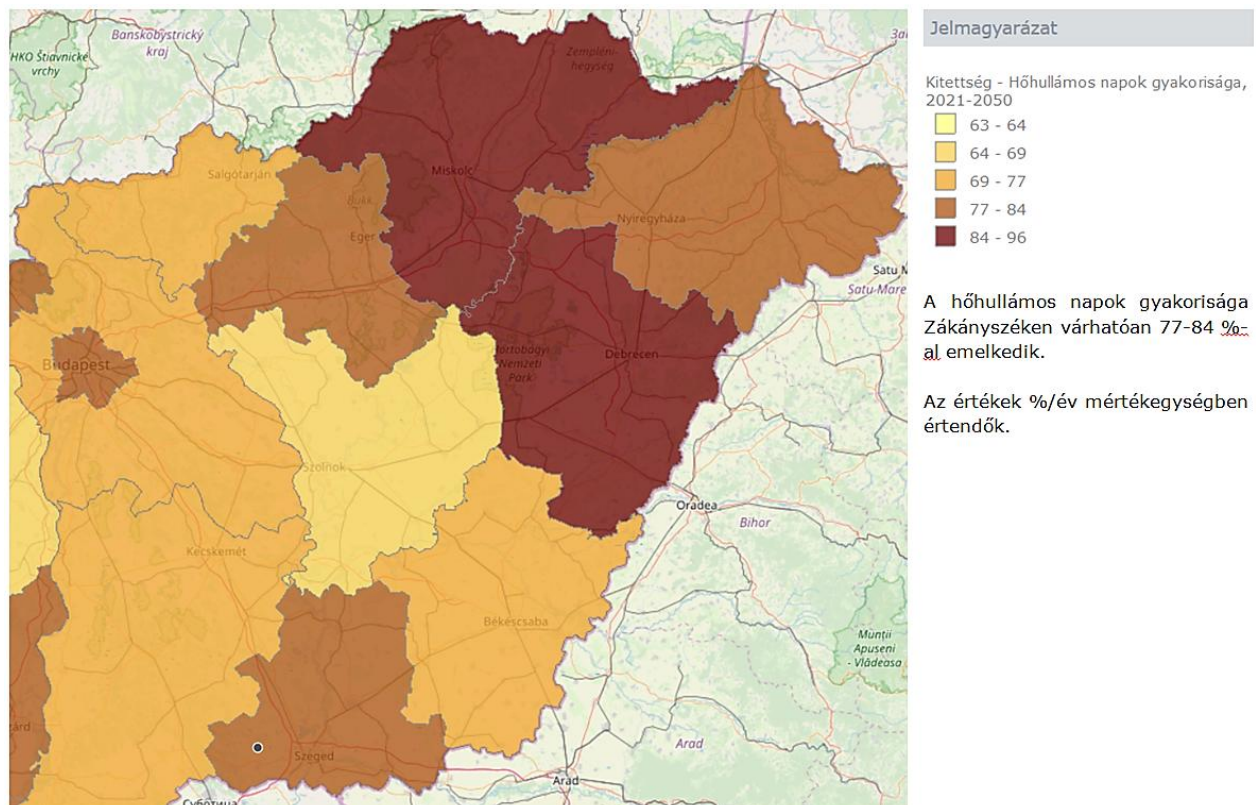
A szélsőségesebb **hőhullámos napok előfordulásában** (amikor hazánkban kiadják a figyelmeztetést vagy a hőségriasztást) szintén **szignifikáns növekedés várható**. A referencia-időszakban megfigyelt átlagérték 3,4 nap volt, ehhez képest a következő

évtizedekben várhatóan 3,6-10 nappal, míg a távolabbi jövőre 14-20 nappal növekszik a hőhullámos napok átlagos évi száma. A modelleredmények alapján az egyébként is melegebb déli-délkeleti területeken számíthatunk a legnagyobb gyakoriságnövekedésre mindkét időszakban.

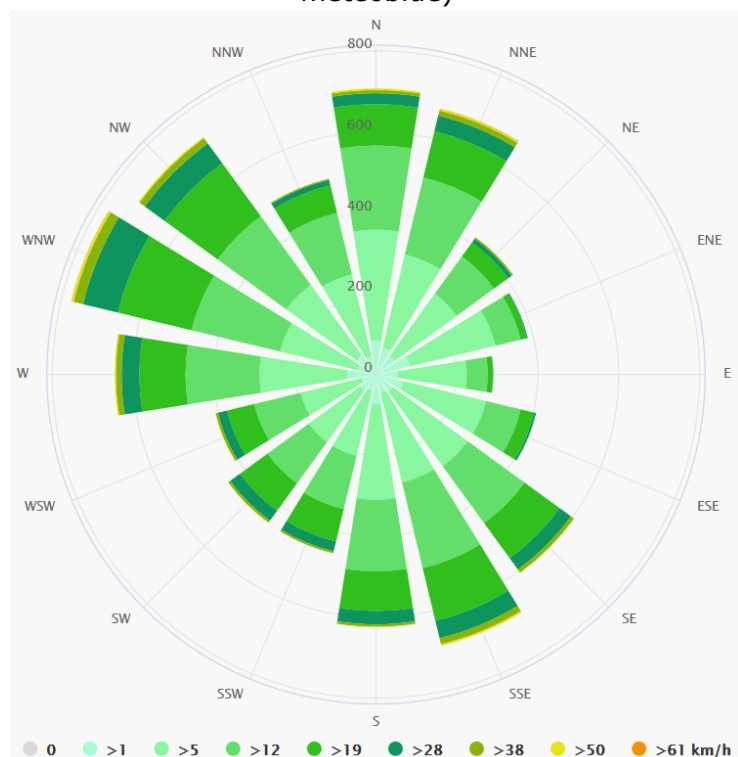
19. ábra: Hőhullámos napok száma (napi középhőmérséklet > 25°C) az 1981–2016-es időszakban (forrás: www.met.hu)

20. ábra: A hőhullámos napok gyakoriságának várható változása 2021-2050 között (forrás: NATÉR)

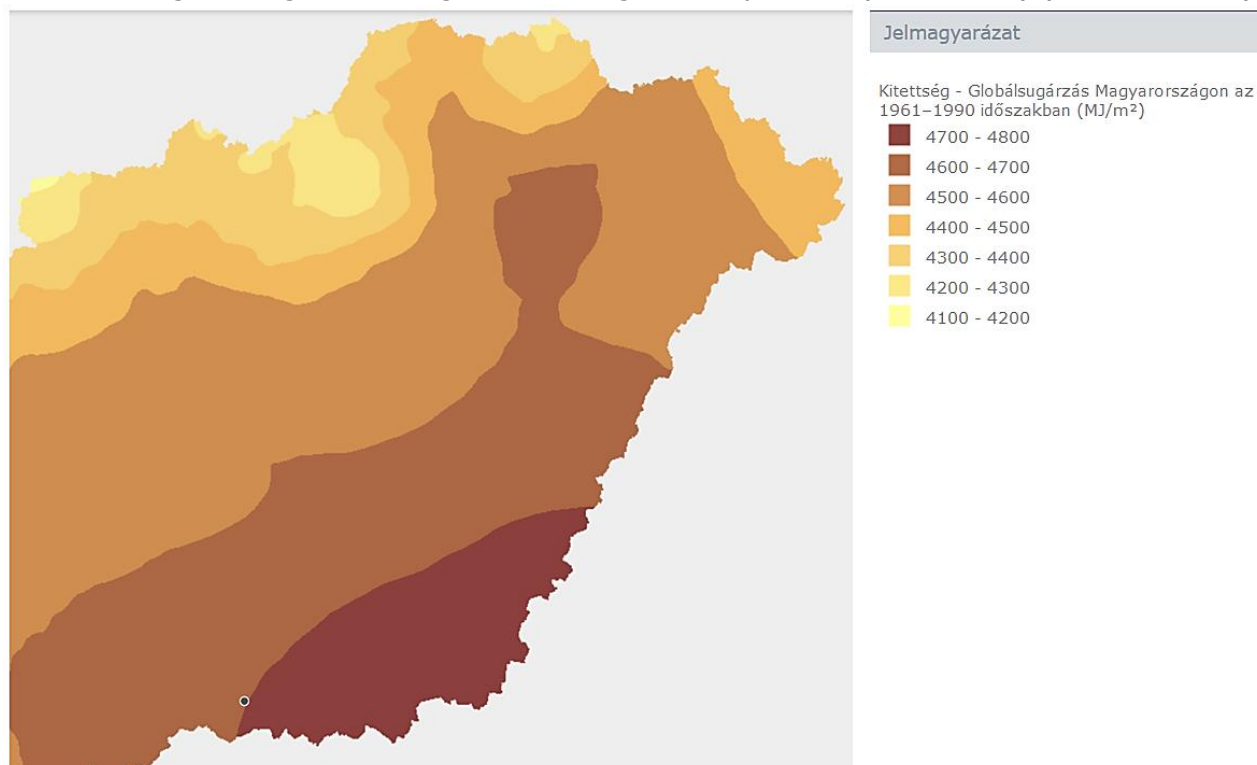

21. ábra: Zákányszékre egy évre jellemző szélirány és szélsősebesség szélrózsán (forrás: meteoblue)

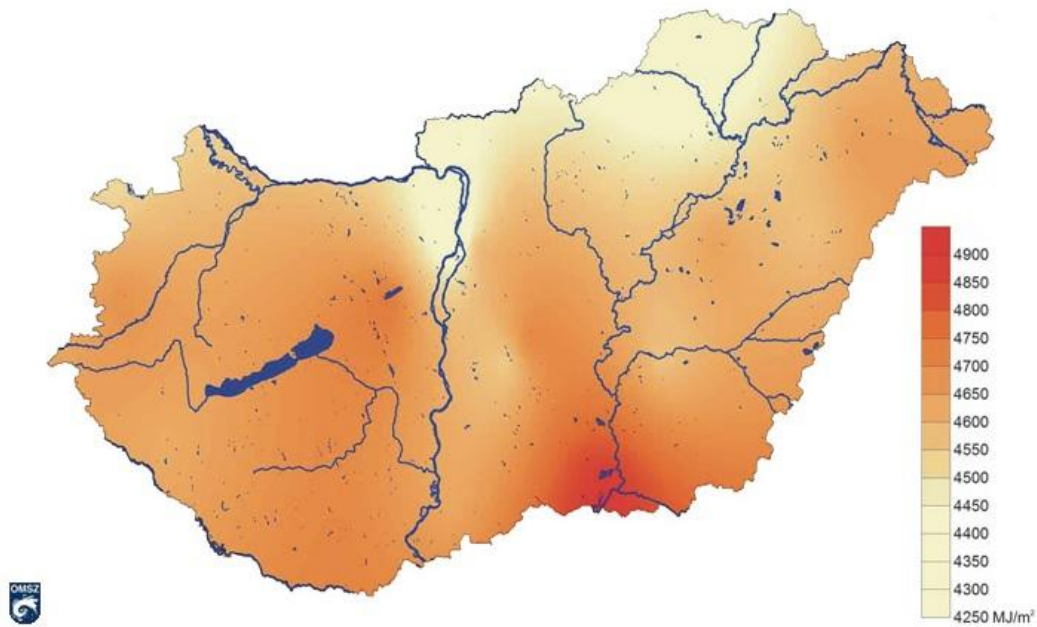

Sorrendben tehát az É-i, ÉNy-i és DK-i a három leggyakoribb szélirány, az átlagos szélsősebesség megközelíti a 11 km/h-t.

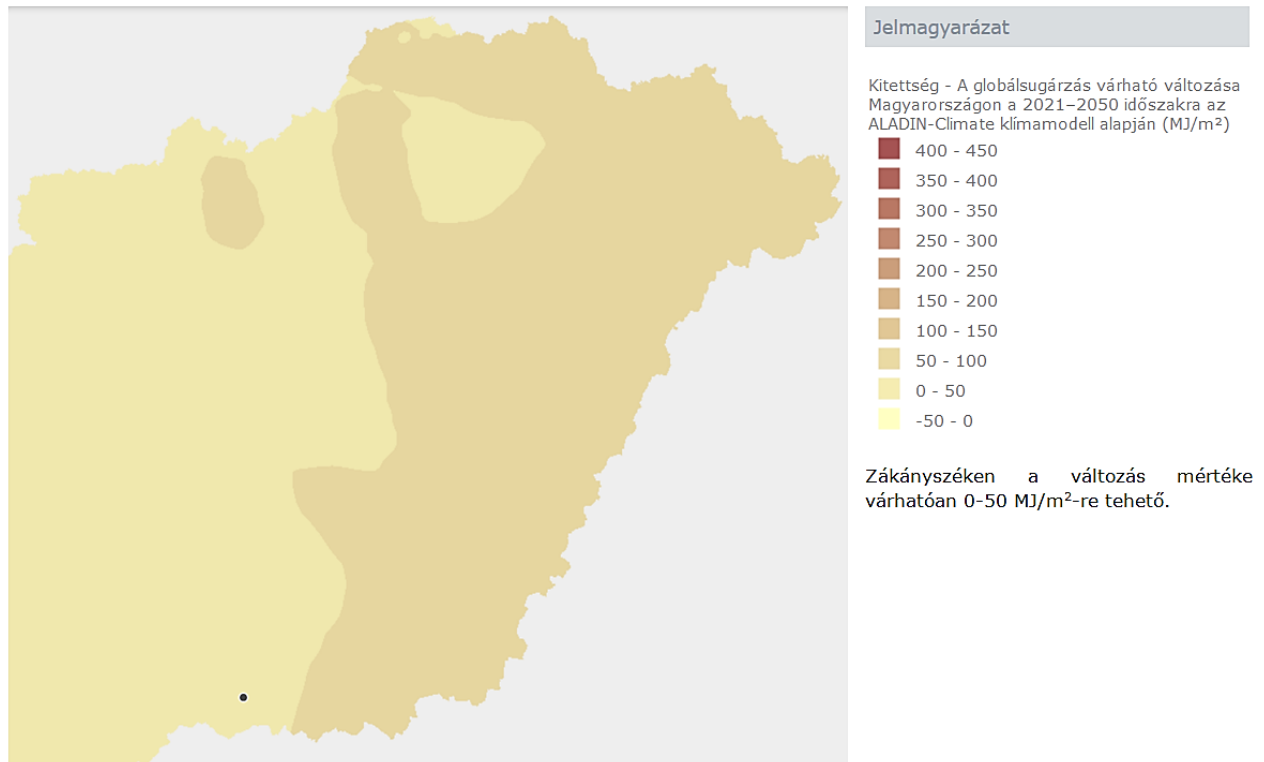
22. ábra: A globálisugárzás átlagos évi összege Zákányszéken (1961-1990) (forrás: NATÉR)

23. ábra: A globálisugárzás átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009) (forrás: met.hu)

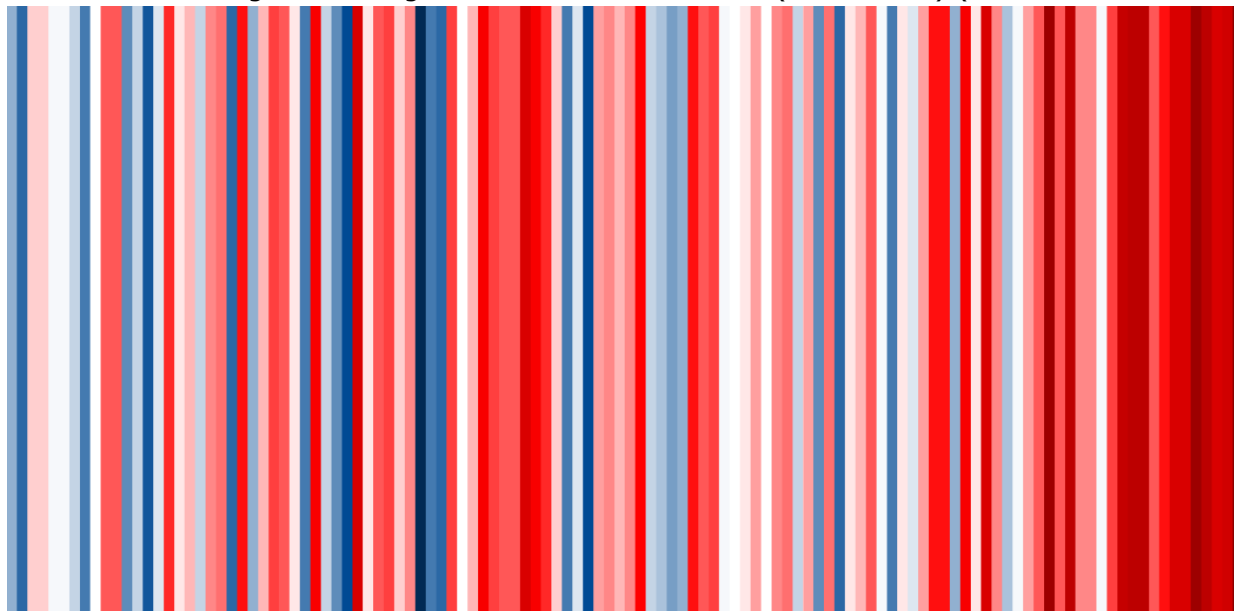

24. ábra: A globálisugárzás várható változása 2021-2050 között (forrás: NATÉR)

A térségben tapasztalható hőmérsékleti változások jól érzékeltehetőek a Szegedre vonatkozó klímacsík segítségével. Ennek a mintának a felhasználása, megosztása (forrás megjelölésével) kifejezetten támogatott és javasolt; mind a későbbi szemléletformálási célú kiadványokban, mind a promóciós termékeken egyértelmű üzenetet hordoz.

25. ábra: Szeged felmelegedését ábrázoló klímacsík (1901-2018) (forrás: www.met.hu)

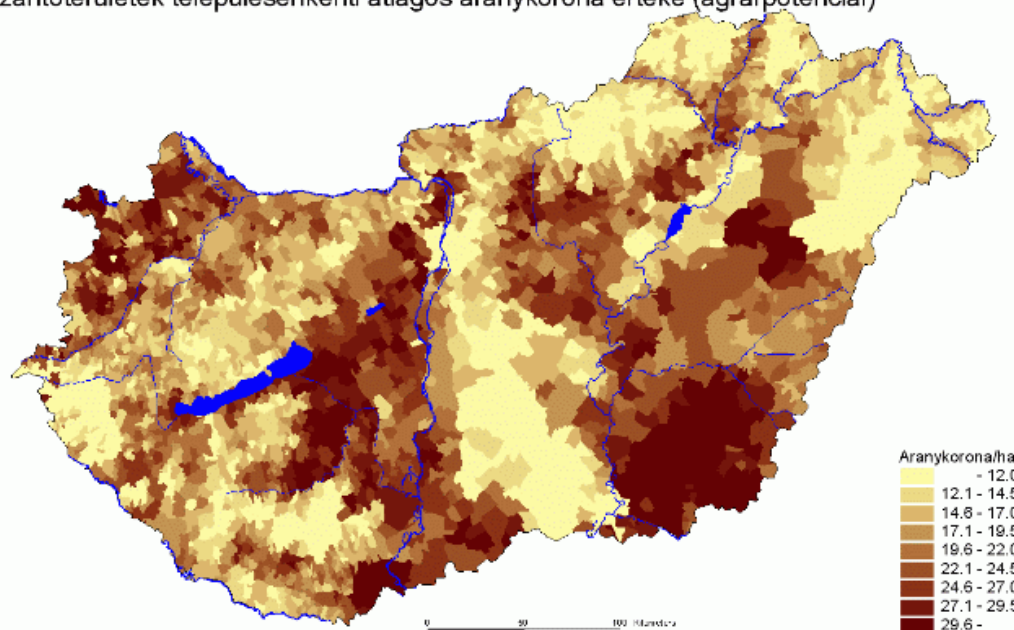

2.3.1.4. Földtan, talajadottságok

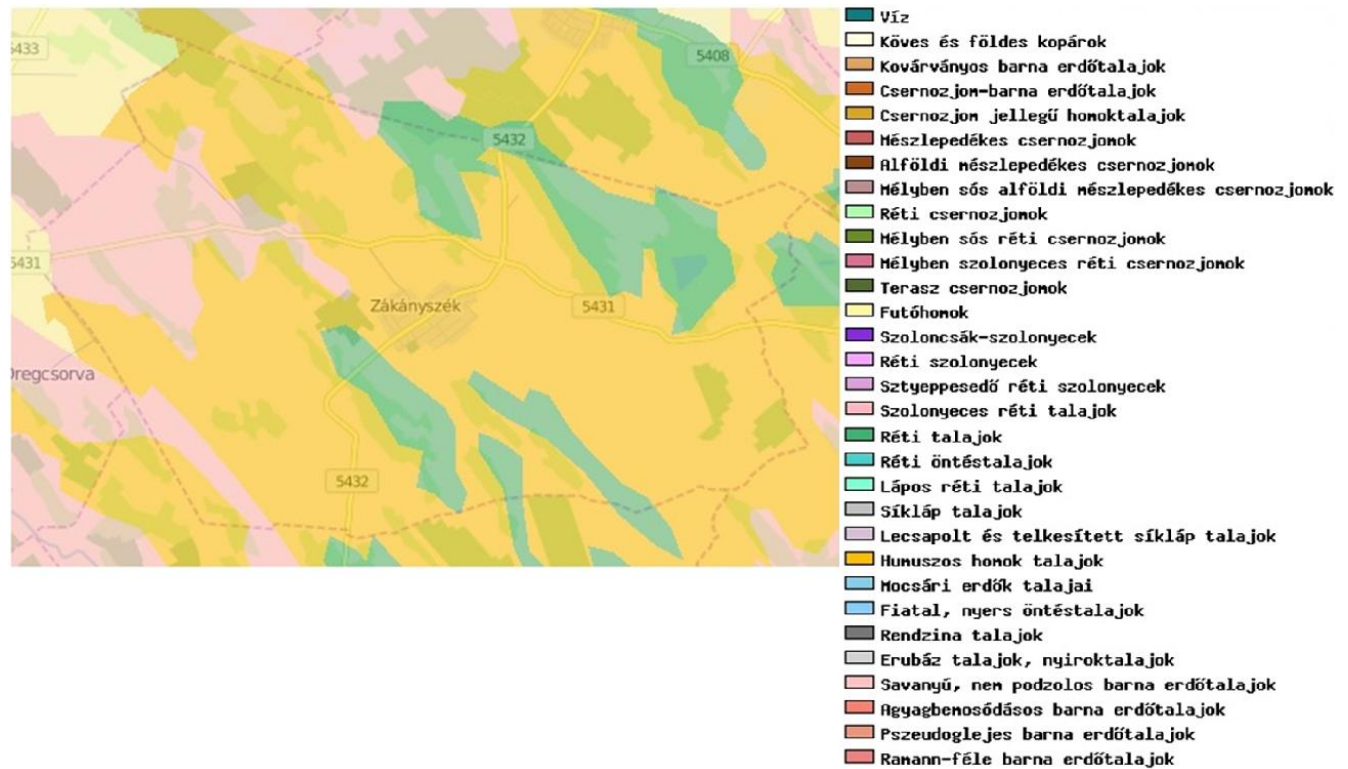
A község területének 80%-a homoktalaj, a többi vályogos, a mélyebb részekben szolonyecizálódott talajok találhatók. A termőföldek aranykorona-átlag **8,68 AK**.

26. ábra: Magyarország szántóterületeinek AK értéke (Forrás: KÖRINFO)

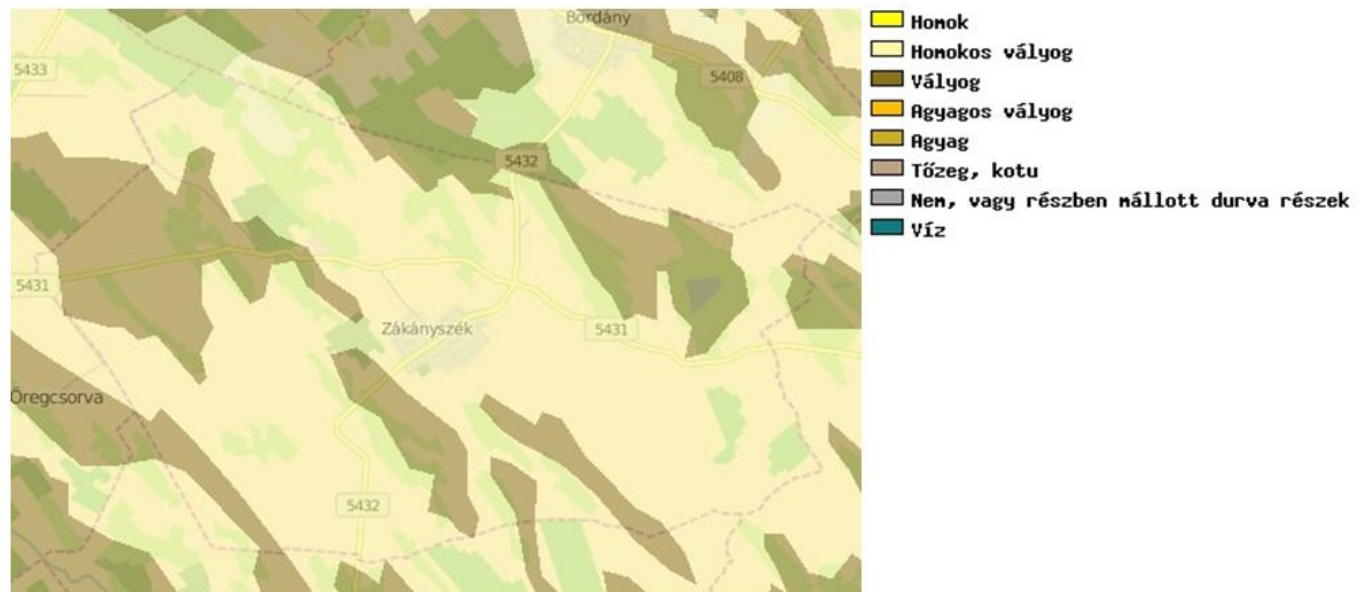
Szántóterületek településenkénti átlagos aranykorona értéke (agrárpotenciál)

27. ábra: Genetikus talajtípusok Zákányszék területén (Forrás: KÖRINFO)

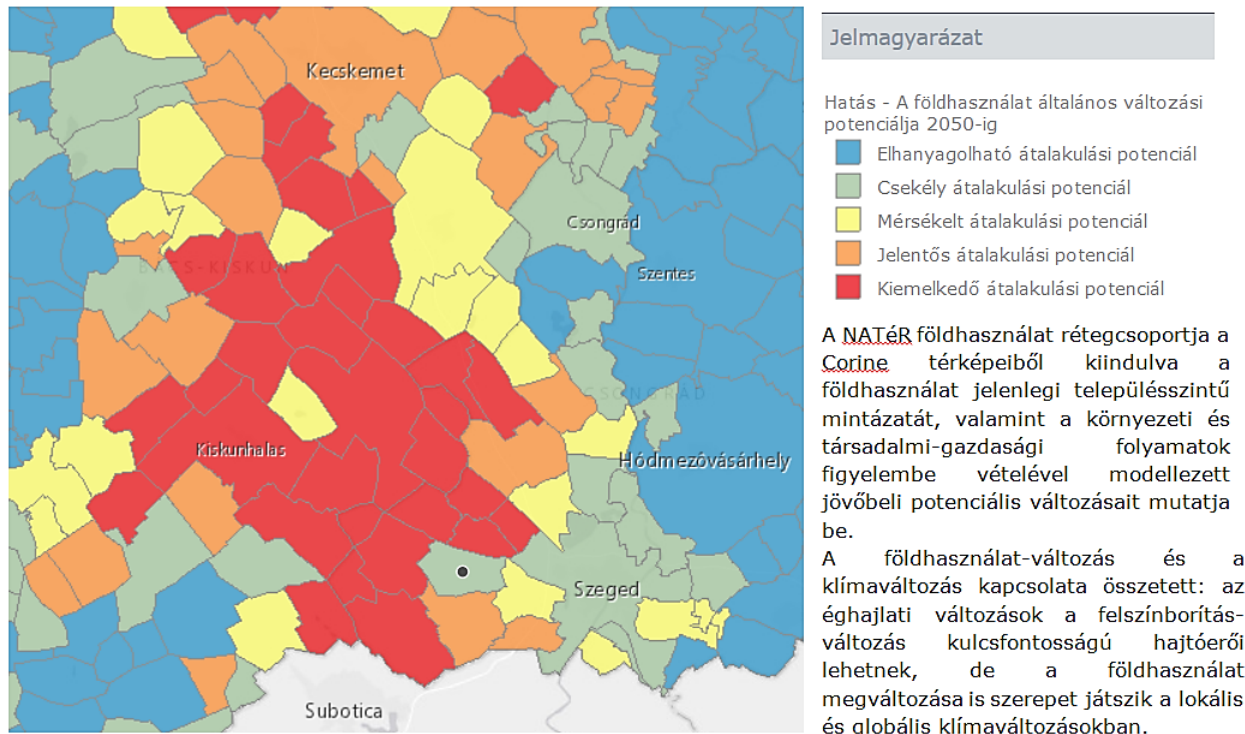

28. ábra: A talaj fizikai tulajdonságai Zákányszék területén (Forrás: KÖRINFO)

A klímaváltozás hatással van a földhasználatra is. A modellezett változások alapján Zákányszék ebből a szempontból csekély átalakulási potenciállal rendelkezik.

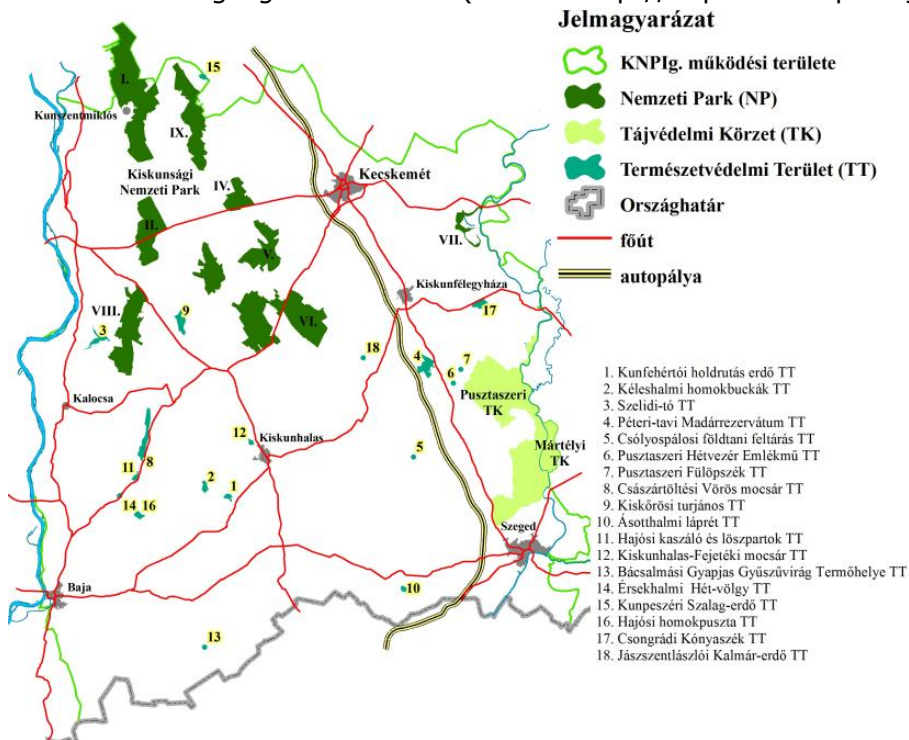
29. ábra: A földhasználat általános változási potenciálja 2050-ig (forrás: NATÉR)

2.3.1.5. Élővilág és természetvédelem

Zákányszék közigazgatási területe a **Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság** illetékességi területébe tartozik.

30. ábra: A KNPI igazgatási területe (Forrás: <http://knp.nemzetipark.gov.hu/>)

Növényzet

A Duna-Tisza közén elterülő nagy összefüggő homokterületek vegetációja igen változatos. A község területének felszínét homok borítja, csakúgy, mint a Duna-Tisza közti hátság többi részét, s a terület felszíne itt enyhén hullámosnak mondható.

Állatvilág

Állatföldrajzi felosztás szerint a kistérség a **Pannonicum faunakörzet** része. A kistelepülések közti területek madárvilága rendkívüli gazdagságot mutat. A nagy egyedszámú nádirigó mellett megtalálható itt a sárga- és barázda billegető, a bölömbika, a szürke- és kanalas gém is. A mocsaras területeken fészkel búbic, és cankó. A nedves réteket határoló, magasabb fekvésű területeken él pacsirta, fűj és fácán is. Az öntözésre kiépített víznyerő gödrökben tavasszal megfigyelhető a kis vöcsök. A községek külterületeit járva látható üstökös gém, szarvasgém, dankasirály és bakcsó is. A térség gyakori fészkelő madara a gólya. Fellelhető a tőkés réce is, valamint a terület állandó lakója a galambász héja. Kis számban előforduló fajok a karvaly, az egerészölyv és a gatyászölyv. Az utóbbi évtizedben több párban is fészkel a tágabb térségben kerecsensólyom és a kabusólyom, míg a kis sólyom csak téli vendég. A területek leggyakoribb ragadozó madara a vörös vércse. Az előforduló erdőfoltokban fészkelő madárfaj az örvös galamb, őshonos a vadgerle, emellett fellelhető a balkáni gerle, a kakukk, kuvik és a szalakóta is. Romos tanyák körül él a búbos banka, a gyümölcsösök jellegzetes madara pedig a zöld küllő és a seregély. Az énekesmadarak közül a következő fajok fészkelnek itt: pipiske, füstifecske, parti fecske, sárgarigó, holló, dolmányos varjú, vetési varjú, szarka, szajkó, szénecinege, kékcinege, ökörszem, fekete rigó, hantmadár, cigánycsaláncsúcs, fülemüle, vörösbegy, barátka poszáta, zöldike, tengelic, töviszűrő gébics, kis örgébics, csicsörke és a kis poszáta. A környék lombdőlőiben számos pintyfélé él.

A környező terület élővilága emlősökben is gazdag, megtalálható a sün, vakond, erdei- és mezei cickány mellett a mezei nyúl, számos egérfaj (güzüegér, törpe egér, pirók egér), hörcsög, mezei pocok, valamint a róka, a nyest, a görény, a menyét, a vaddisznó és az őz is.

Az épített környezet elemei

Zákányszék falusias jellegű település, igazgatási területe 6607 ha.

Zákányszék község tipikusan utcás (soros) úti település, amely korai állapotában szalagtelkes és fésűs beépítésű volt. Az átmenő főúttal párhuzamosan ill. arra merőlegesen futó utcák jellemzőek. A többutcássá fejlődött, tipikusan átmenő utas település részben organikus fejlődés, részben tervezett telepítés eredménye. E mesterségesen faluvá történő fejlesztés célja elsősorban a tanyavilág felszámolása, a tanyasi lakosság falvakba kényszerítése volt. A tanyavilág azonban a település külterületén megmaradt.

Zákányszék utcahálózata – telepített jellegéből adódóan – mérnöki rendszerű, döntően geometrikus raszterű. Központja a főutca és a templom, mellettük kis tér, fákkal árnyékolt park található. A síkvidék miatt széles telekosztás alakult ki. A falu egyedi, egyéb településektől jól megkülönböztethető településképi arculatának kialakulásában meghatározó szerepet játszik a környékére jellemző tanyákkal tarkított tájkép. Az utcaképekben uralkodó a szocializmus kora vidéki építészetre oly jellemző, meglehetősen egyöntetű, döntően az 1960-70-es évekből származó épületállomány. A közel azonos

tömegű, méret- és arányrendszerű épületek által alkotott utcaképek, az uniformizált építészeti megoldások dacára meglepően változatosak, színesek, köszönhetően az épületek egyedi részletképzésének. Az 1980-as, 90-es években épített házak a kertvárosi jelleget követik.

A község belterülete rendezett, a házak előtti zöldfelület gondozott, egységes településképet mutat. A lakóingatlanok előtti utcafronton az egész településre jellemző a virágoskert, pázsit, évelő cserjék, örökzöldek, fák ültetése.

A „településkép védelméről” szóló 2016. évi LXXIV. törvény és „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásai szerint elkészült **Zákányszék község Településképi Arculati Kézikönyve** (továbbiakban: TAK). A dokumentumot Zákányszék község Önkormányzata Képviselő-testülete 2017. december 14-én fogadta el (170/2017. XII. 14. Kt Határozat).

Védett területek, épületek

→ Régészeti lelőhelyek

Zákányszék területén a HÉSZ szerint 137 régészeti lelőhely található.

→ Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Zákányszék Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 65/2013. (V.30) Kt. határozatában döntött a települési értéktár létrehozásáról, majd a 2013. szeptemberi testületi ülésen a képviselők döntöttek a Nemzeti Értéktár Bizottság létrehozásáról. A helyi lakosoktól érkezett ajánlások közül az alábbi nemzeti értékek kerültek felvételre a települési értéktárba:

- Épített környezet kategóriában: Zákányszéki Szentháromság Templom, Zákányszéki Kegyeleti Park
- Kulturális örökség kategóriában: Zákányszéki Zabosfa Táncegyüttes, Zákányszéki Parasztkórus, Öregház Tanyamúzeum, Papp-kereszt, Babérné rétese, Tanács falu
- Turizmus kategóriában: Zákányszéki Böllérnap, „Tündér” Kecsketejes Kézműves Szappanok
- Természeti környezet kategóriában: kocsányos tölgy, Ezerarcú sömlyék, Zákányszék Lódri tó

→ Világörökség és világörökségi várományos terület

Zákányszék az Országos Területrendezési Terv (OTrT) szerint nem tartozik világörökség és világörökség várományos területbe.

→ Műemlék, műemléki együttes

Zákányszéken nincs műemlék vagy műemléki együttes.

→ Nemzeti emlékhely

Zákányszéken nincs nemzeti emlékhely.

→ Helyi egyedi védelem

Zákányszék Község Önkormányzata Képviselő-testületének a településkép védelméről szóló 16/2018. (XII. 28.). rendeletében foglaltak szerint helyi egyedi védelem alatt álló értékek:

- Polgármesteri Hivatal, Lengyel tér 7.
- Szentháromság Plébániatemplom, Dózsa György u. 51.
- Szentháromság Plébániatemplom Parókiája, Dózsa György u. 53.

A település számos, egyedi épített értékkel bír, melyek nagy része jó állapotban lévő tanyaépület. A **település épített értékei** összefoglalva az alábbiak¹:

- A Szentháromság Templom
- Tanya 464 (Udvarház)
- Tanya 571 (Szűcs-tanya)
- Tanya 590 (Bózsó-tanya)
- Tanácsfalú (Kovács-Tanács rokonság tanyái, pl. Tanya 710, 726, 713)
- Tanya 716 (Kószó-tanya)
- Tanya 705 (Sándor-tanya)
- Tanya 703 („Tornyos” Gárgyán-tanya)
- Tanya 397 (Tömörkény-ház)
- Tanya 172 (Szögi-tanya)
- Tanya 31 (Sutka-tanya)
- Tanya 316 (Battancs-tanya)
- Tanya 281 (Bezdán-tanya)
- Sebőkhelyi Kiss Pál-tanya (irodalmi emlékhely, gyakran itt töltötte szabadidejét Tömörkény István)
- Kisvasút
- Házi Múzeum (Móra Ferenc utca 10.)
- Polgármesteri Hivatal épülete
- Napsugaras homlokzatok

→ Védett természeti területek

Zákányszék nem rendelkezik Natura 2000 területtel. A település közigazgatási területén nem található országos jelentőségű természetvédelmi terület. Zákányszéken nem található helyi jelentőségű védett természeti érték.

A 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet szerint meghatározott Érzékeny Természeti Területek nem érintik Zákányszék területét.

Zákányszék egy ex-lege védett **szikes tóval (Lódri-tó)**, illetve két ex lege védett **lappal** rendelkezik.

A védett területek egyedi flórája és madárvilága gazdagítja a tájat, és egyedi vonzerőt jelent az idegenforgalom és a falusi turizmus fejlődésében.

A település őshonosnak mondható fás vegetációja néhány idősebb fehér fűz (*Salix alba*) csoportra korlátozódik. Az útmenti facsoportok domináns fája a fehér akác (*Robinia pseudo-*

¹ Forrás: Zákányszék települési turisztikai koncepciója, 2011.

acacia). Az utak mentén és a gyepeken is fellelhető a keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*). Elhelyezkedés szerint a falu északi részén kifelé, az egyik utolsó ház mellett áll a **130 éves kocsányos tölgy**.

Jellegzetes társulás itt a **homokpusztarét** (*Astragalo-Festucetum rupicolae*), ahol a homok már teljesen megkötött formában van jelen.

Az időszakosan túlzottan átmedvesedő, nyáron kiszáradó területeken **szikések** alakultak ki. A száraz szikések elterjedt növénytársulása a szikes pusztaréti (*Achilleo-Festucetum pseudovinae*). Megtalálható a területen az ürmös szikes pusztaréti (*Artemisio-Festucetum pseudovinae*) is.

A nedves szikések közül egyes helyeken a szikfoknövényzet (*Puccinellietum limosae*) alakult ki. Nyár elejéig vízzel lehet fedett. A pozsgás zsázsa (*Lepidio cartilagineum*) előfordulása tömeges e területeken (*Lepidio-Puccinellietum limosae*). Nyáron az időnként nedves, máskor keményre száradt szikes agyagon a *Puccinellietum* társulást helyenként vékony útifű (*Plantago tenuiflora*) és kígyófark (*Pholiurus pannonicus*) asszociációja váltja fel. A sziki őszirózsa (*Aster tripolium* ssp. *pannonicum*) a szikes rétekre vezet át.

A Lódri-tó medrében és a mesterséges belvízelvezető csatornák mélyebb szakaszai mellett jelentős területeket nádas borít, és a **Csúcs-zsombónak** nevezett terület jelentős vidraállománnyal bír. Itt és minden nedvesebb helyen tömeges a mocsári nőszirm. A szikes Lódri-tó mellett az utóbbi időszakban vendégház üzemelt.

A település külterületén található a fentiekén túl az **„Ezerarcú sömlyék”**, egy erdei pihenő és madárvárta is. A területen a mocsári kardvirág (*Gladiolus palustris*) is fellelhető.

A friss vízellátású, üde talajon kialakuló **mocsárrétek** (*Agrostetum albae*) és réti csenkeszes rétek (*Festucetum pratensae*) fennmaradását a kaszálás biztosítja. A mocsári gólyahír (*Caltha palustris*) itt helyenként tömeges.

A **láprétek** mindkét típusa megtalálható: a nedves rétek közül a csátés láprét (*Schoenetum nigricantis*) fordul elő, a kiszáradó (kékperjés) láprét (*Molinietum coeruleae*) a magasabb, nem szikes területek alaptársulása. Rendszeresen kaszálják, ez eredményezi tartós fennmaradását.

A Zákányszék és Mórahalom közötti területen elterülő **Halászkai rét** helyi védelemre érdemes terület.

A települési értéktárban természeti környezet kategóriában szerepel a kocsányos tölgy, az Ezerarcú sömlyék és a Zákányszék Lódri tó.

Zöldfelület

Zákányszéken önkormányzati tulajdonban a KSH adatai szerint **2,89 ha zöldfelület** található.

A település központjában lévő Lengyel tér 2002-ben reprezentatív főtérré alakult.

Gyermekcsalogató játszótér (Manó-kert) jött létre a Sportcsarnok melletti területen, melyet 2000 novemberében vehettek birtokba a gyerekek.

A belterület zöldfelületi elemei²: utcafásorok, út menti zöldsávok, közparkok, intézményterületek zöldfelületei mellett a lakókertek kialakítása és mennyisége is jelentősen meghatározza egy település arculatát. A külterületi erdők, tanyák, az ide vezető utak fásítása szintén e rendszer elemeit alkotják.

A belterület meglévő zöldterületei:

- **Templomkert:** növényállományát elsősorban a Tilia egyedek és Picea pungens glauca jelentős számú és korú növényei alkotják. A hátsókeretet raszterbe ültetett Betula pendula és Acer saccharinum fasorai árnyékolják.
- **Lengyel tér:** a település közparkja. Az épített részek: mint a rendezvénytér, több oldali árkádsor, ivókút mellett több növénynemzetségből álló díszfa található a területen: Platanus, Ulmus, Rhus, betula, Cornus, Celtis, Koelreuteria, Malus, Thuja, Juniperus egyedek.
- **Víztorony mögötti terület:** elsősorban Platanus, Acer platanoides, Thuja, Salix, Tilia nemzetség növényei találhatók a területen.
- **Játszótér –József A. utca:** mérleg-és láncos hinta, csúszda, rugós játék alkotja a felszerelési tárgyakat. Növényei: Acer saccharinum, Platanus, Catalpa, Thuja.
- **Kegyeleti park:** Tilia, Albizia, Thuja, Fraxinus, Juniperus, Cotoneaster, Spiraea, Potentilla, Lonicera, Juniperus communis az itt található növényállomány.
- **Temető:** Prunus cerasifera 'atropurpurea', Catalpa bignonioides alkotja a kerítésen kívüli fasorokat. Belül egy-egy Robinia és fenyő található.
- **Utcafásorok:** Jellemzően széles, kétoldali zöldsáv, ill. keskeny, szinte fásíthatatlan területek fordulnak elő. A fásítás másik akadálya a légvezeték.
 - Bordányi út: széles zöldsáv, több gyümölcsfa a légvezeték alatt;
 - Dózsa Gy. utca: páros oldalon gyümölcs, akác, thuja, páratlan oldalon főleg cserje;
 - Ifjuság utca: fásítandó zöldsáv;
 - Béke utca: gyümölcs, Thuja, virágos előkert;
 - József a. utca: virágos előkertek, örökzöld növények;
 - Szegfű utca: thuja, Catalpa.

Egyedi tájérték: helyi védelem alatt áll, a 024/46 hrsz-ú tanya mellett található , 140 cm átmérőjű, 470 cm törzskörméretű, kocsányos tölgy (Quercus robur).

Az Új-Lépték Tervező Iroda Bt. által 2011-2012-ben készített Zákányszék Község Településrendezési Terv Teljes Felülvizsgálatában a következő, zöldfelületet érintő fejlesztési javaslatok lettek megfogalmazva:

Belterület:

- közpark kialakítás és rekonstrukció kertépítészeti terv alapján
- utcafásorok kialakítása kertészeti terv alapján (közmű és termőhelyi adottságok figyelembe vétele)

² Forrás: Zákányszék Község Településrendezési Terv Teljes Felülvizsgálata (Új-Lépték Bt. 2011-2012.)

- EU szabványnak megfelelő játszótér kialakítása
- intézményterületek fásítása
- temető fásítása
- védendő növény(ek) kijelölése

Külterület:

- dűlőutak fásítása
- semlyékek megtartása
- védelemre javasolt területek kijelölése
- erdősítés.

A községi önkormányzat a községgazdálkodási feladatkörében gondoskodik a közterületek rendszeres tisztántartásáról, a parkfenntartásról.

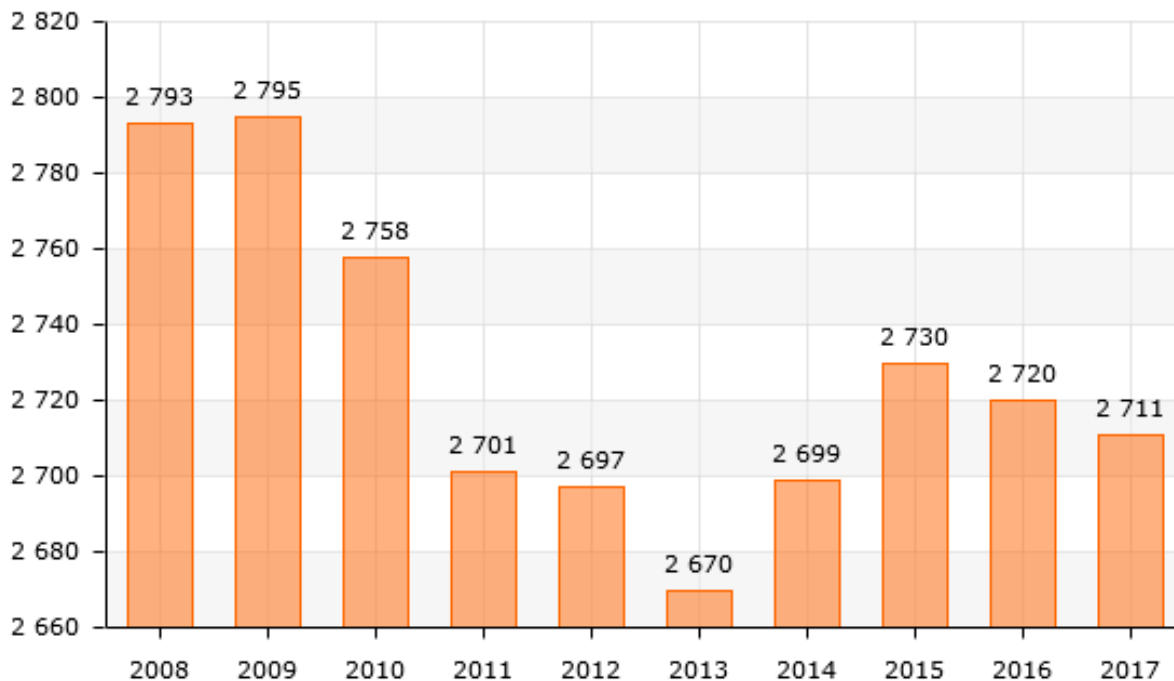
2.3.2. Társadalmi környezet felülvizsgálata

2.3.2.1. Népeség, demográfiai trendek, társadalom összetétele

Népeség

Zákányszék területe 6607 ha, a lakónépeség száma 2731 fő (KSH Helységnévtár, 2018. év végi adat), melynek valamivel több, mint a fele él belterületen. A település népesége a 2013-2015-ös időszakban növekedett, azóta körülbelül stagnál. Fontos megemlíteni, hogy az állandó népeségből a 0-14 éves korúak száma 2015-2018. időszakban pozitív irányban változott: míg 2015-ben 404 fő volt, addig 2018-ban 421 fő.

31. ábra: Zákányszék lakónépeségének alakulása az elmúlt 10 évben (forrás: TEIR)

7. táblázat: A lakónépesség és lakások számának változása az év végén (forrás: KSH)

Időpont	Lakónépesség (fő)	Lakások száma (db)	Területe (ha)
2015	2730	1434	6607
2016	2720	1434	6607
2017	2711	1436	6607
2018	2731	1436	6607

A nyilvántartásban szereplő **álláskeresők száma 49 fő, a közfoglalkoztatottak száma 28 fő** volt (KSH 2018. évi adat). Ellátásban csak 27 nyilvántartott álláskereső részesült.

Demográfiai trendek

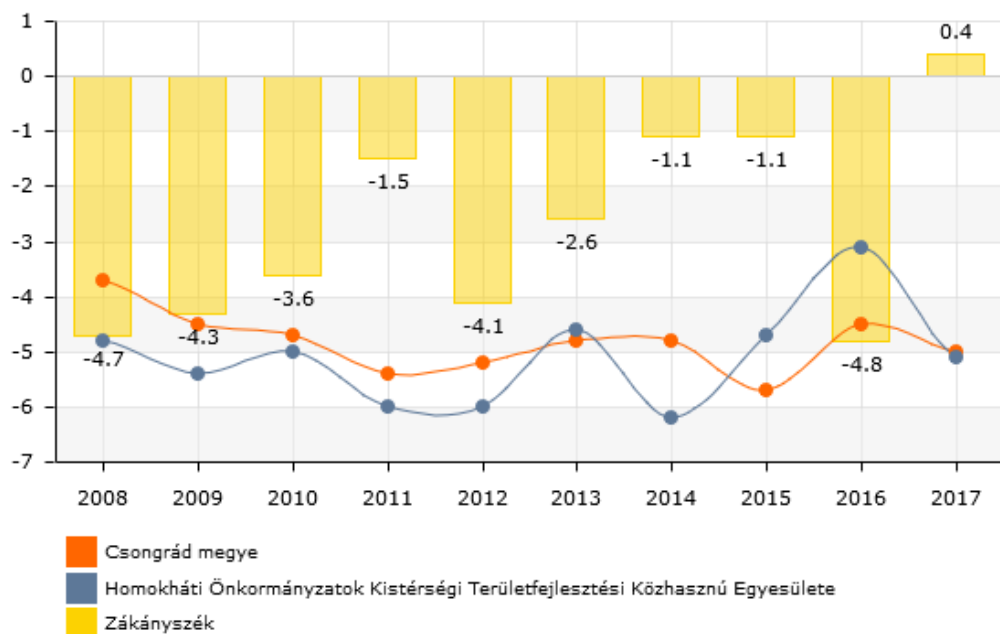
Zákányszék demográfiájára vonatkozó alapadatokat a 8. táblázat foglalja össze.

8. táblázat: Zákányszék népességének változása (forrás: KSH)

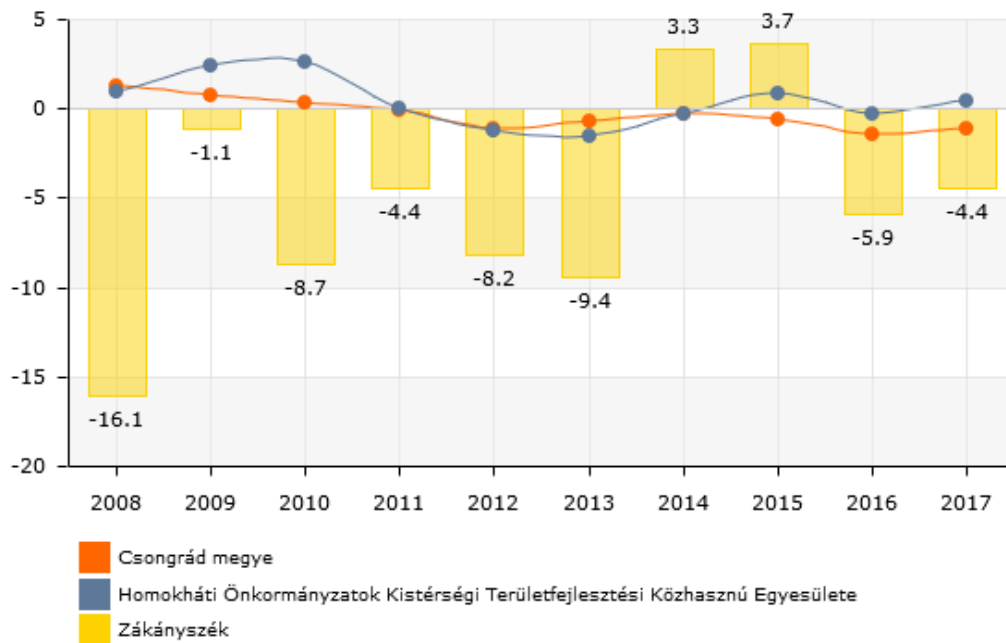
Időszak	Élveszületések száma (fő)	Halálozások száma (fő)	Állandó odavándorlások száma (eset)	Állandó elvándorlások száma (eset)	Állandó népesség száma (fő)
2015.	27	30	41	57	2881
2016.	22	35	62	76	2868
2017.	32	31	52	54	2865
2018.	22	29	66	52	2878

A **természetes fogyás és szaporodás** tekintetében Zákányszék általánosságban jobb mutatókkal rendelkezik, mint a homokháti kistérség és Csongrád megye. Ez alól csak a 2008-as és 2016-os év a kivétel. A **vándorlási egyenleg** esetében éppen ellentétes trend figyelhető meg, azaz Zákányszéken az oda-és elvándorlás különbözete kedvezőtlenebb.

32. ábra: Természetes szaporodás/fogyás Zákányszéken és a térségben (forrás: TEIR)

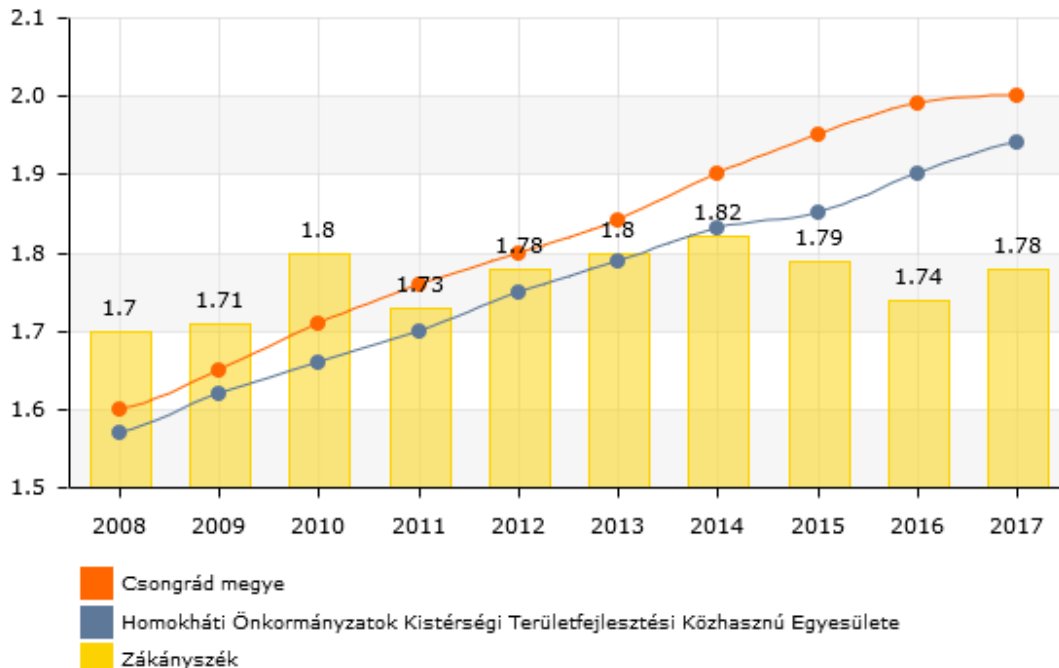

33. ábra: Az oda-és elvándorlás adatai Zákányszéken és a térségben (forrás: TEIR)

Az **öregségi mutató** azt adja meg, hogy száz 0-14 éves fiatalra mennyi 60-X éves lakos jut. Minél kisebb ez az érték, annál fiatalosabb a település. Zákányszék 2008-2013 között lassan elérte a megyei és kistérségi adatokat, majd a pozitív változás tovább folytatódott, és stabilan jobb eredményeket ér el, mint a nagyobb területegységek átlaga.

34. ábra: Öregségi mutató Zákányszéken és a térségben (forrás: TEIR)

A társadalom összetétele

Zákányszék lakóinak 94,6%-a magyar nemzetiségű, arányaiban ezt követi a 2%-os román, 0,6%-os német, illetve a 0,5 %-os szerb, végül a 0,1%-os cigány (roma) nemzetiségűek aránya. Kiemelendő, hogy a 2011. évi népszámláláskor a népesség 5,30%-a nem kívánt válaszolni, továbbá a válaszadók 0,5%-a egyéb, nem hazai nemzetiségűnek vallották magukat (Forrás: https://mtatkki.ogyk.hu/nepszamlalas_adatok.php).

A vallási hovatartozás tekintetében a 2001. évi népszámlálás adatait is figyelembe vettük. **A válaszolók nagy része (88,1%-a) a római katolikus vallás híve,** míg 2011-ben 11,9%-uk nem kívánt válaszolni, illetve 7,9%-uk vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik. A válaszadó zákányszéki lakosok 3%-a református vallású, míg 0,1%-uk az evangélikus egyház hívei. További 1,7%-uk egyéb vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallotta magát.

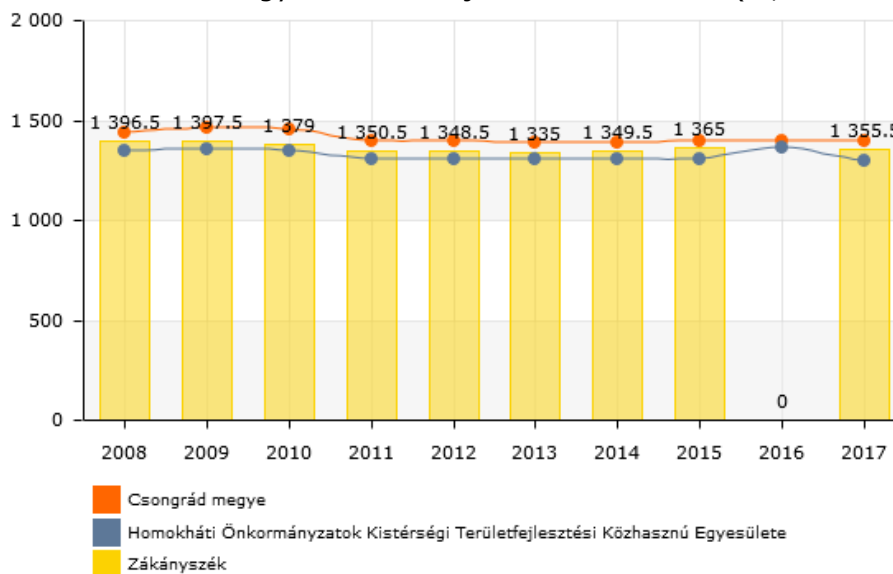
Egészségügyi és szociális ellátás

A településen két háziorvosi rendelő, illetve egy fogászat áll a betegek rendelkezésére. A beteg gyermekeket is a felnőtt háziorvos látja el.

Zákányszék Község Önkormányzata 2009. január 1-től a Homokháti Szociális Központon keresztül látja el társulási formában a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokat, házi segítségnyújtást (28 fő), jelzőrendszeres házi segítségnyújtást (26 fő), szociális étkeztetést (95 fő), idősek nappali ellátását (40 fő), tanyagondnoki szolgáltatást, védőnői szolgálatot, támogató szolgálatot, közösségi pszichiátriai ellátást, szakosított szociális ellátási formák közül az idősek ápolását- gondozását biztosító ellátásokat. Az önkormányzat kezelésében lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményben 16, 65 évesnél idősebb személy gondozása történik.³

A háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak száma 2018-ban 20.488 fő volt.

35. ábra: Egy háziorvosra jutó lakosok száma (fő, forrás: TEIR)

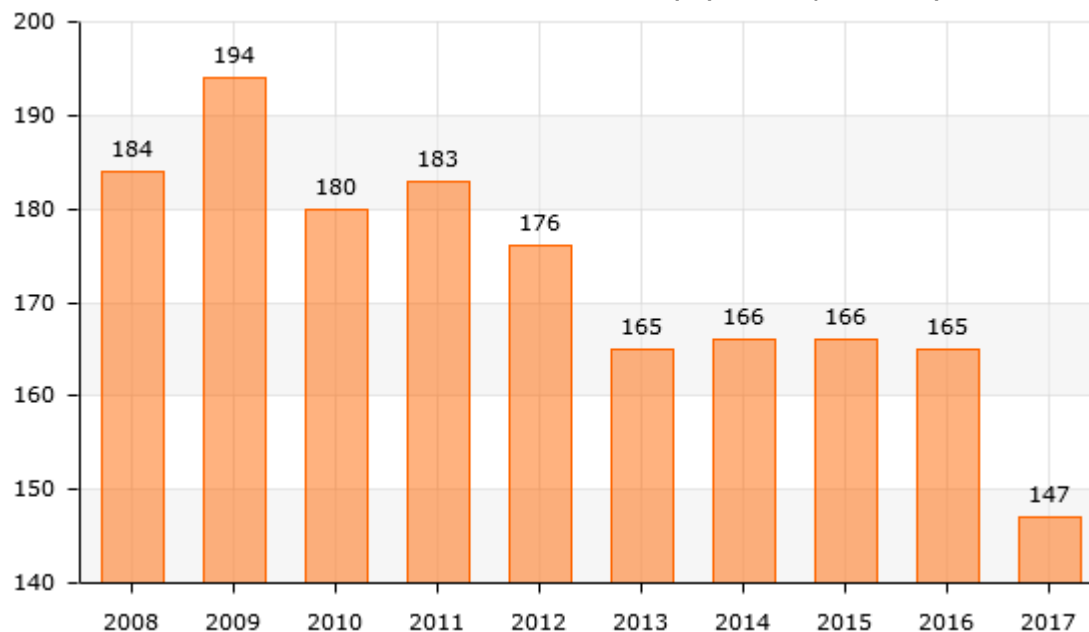
³ A zárójelben a KSH 2018. évi adatai láthatók.

A betegségek megelőzésének egyik fontos eszköze a társadalmi szemléletformáláson túl az ingyenes egészségügyi szűrőprogramok szervezése. Az elmúlt évek során rendszeresen tartottak a községben **egészséghetet**, egészségnapot és szűrővizsgálatokat melyen évről évre egyre többen vettek részt. Minden évben megrendezésre kerül az **iskolai egészséghet** is, amelynek során kiemelt hangsúlyt kap az egészséges táplálkozás, a tudatos vásárlás.

Humán közszolgáltatások

Zákányszéken található oktatási intézmények a Manó-Kert Óvoda és Bölcsőde, illetve a Zákányszéki Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola. Az előbbi intézmény 2012. óta 12 bölcsődei férőhellyel, valamint 2018. évben 92 óvodai férőhellyel rendelkezik, míg az általános iskola tanulójának száma 2018-ban 142 fő volt (Adatok forrása: KSH). Fontos kiemelni, hogy az általános iskola kiérdemelte az **örökös ökoiskola** címet.

36. ábra: Az általános iskolai tanulók száma (fő) Zákányszéken (forrás: TEIR)

Zákányszéken nincs középiskola.

Itt működik még a Művelődési Ház és Könyvtár, valamint a Homokháti Szociális Központ. A Zákányszéki Művelődési Ház és Könyvtárba beiratkozottak száma 2018-ban 475 fő volt, akik 1789 könyvet kölcsönöztek.

A könyvtárosok aktívan részt vesznek a klímaváltozás elleni küzdelemben. Ennek jegyében országos faültető akciót hirdettek a könyvtárak számára azzal a céllal, hogy 2019. szeptember 30-október 6. között – az Országos Könyvtári Napok ideje alatt – minél több „könyvtárfát” ültessenek el a könyvtárosok az olvasókkal együtt saját településükön. Ezzel az akcióval a könyvtárosok szeretnék felhívni a figyelmet a klímaváltozásra és a környezettudatosság fontosságára. A Zákányszéki Művelődési Ház és Könyvtár csatlakozott az országos felhíváshoz, és **2019. október 1-jén 15 órakor elültették a "Könyvtár Fáját" a Lengyel téri parkban.**

A településen megrendezett rendezvények⁴:

- Jótékonyági Katolikus Bál
- Magyar Kultúra Napja
- Általános Iskolai Alapítványi Est
- Egészség hét Zákányszéken, szűrő-és szakorvosi vizsgálatok, előadások
- Óvodai Szülők Bálja, Iskolai Szülők Bálja
- farsangi bál (idősek, iskolások, Nőegylet)
- március 15-i ünnepség
- Húsvétváró kézműves foglalkozás
- Véralás a Vöröskereszt szervezésében
- ruhaosztás
- Községi Anyák Napi ünnepség
- gyereknap (községi családi és gyereknap, kistérségi gyereknap)
- Ifjúsági Önkormányzat rendezvényei
- Közösségek hete
- Népzenei Találkozó, a Zabosfa Néptáncegyüttes műsora
- Nyugdíjas Klub a könyvtárban
- Községi Pedagógusnap
- óvodai búcsúztató, általános iskolai ballagás
- Zákányszéki Parasztkórus
- nyelvi tábor
- falugyűlés
- Falunap
- Traktorshow
- óvodai, iskolai tanévnyitók
- a Magyar Népmese Napja – óvoda
- Aratóünnep
- Október 23-i ünnepség
- Mindenszentek
- Márton nap
- Zákányszéki Böllérnap
- Adventi gyertyagyújtások
- Traktoros Bál
- Falukarácsony
- választások (országgyűlési, európai parlamenti)
- ismeretterjesztő előadások, vetítések, fórumok, versenyek.

Gazdasági aktivitás, foglalkoztatottság

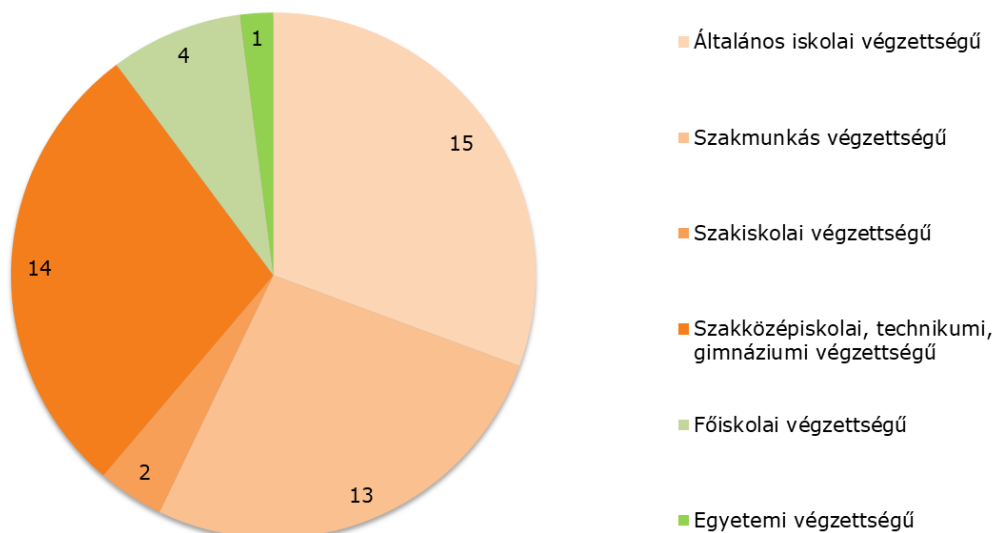
A 105/2015 (IV. 23.) Korm. rendelet szerint Zákányszék község **nem** tartozik a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, valamint a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések körébe.

A településen a nyilvántartott álláskeresők száma 49 fő volt 2018-ban, mely jelentős csökkenést mutat a korábbi évekhez viszonyítva (2015-ben még 86 fő volt). A

⁴ forrás: Zákányszék Község hivatalos honlapja, önkormányzati adatok

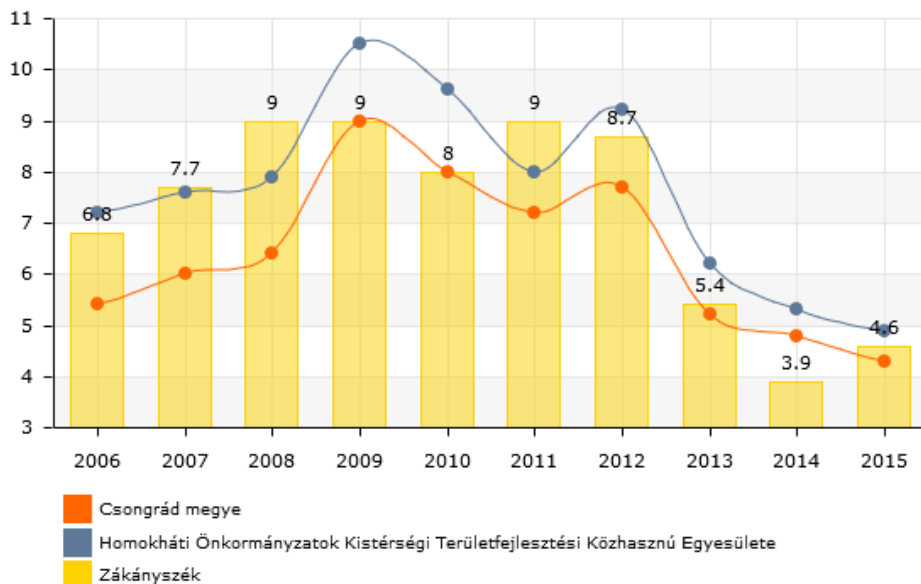
közfoglalkoztatottak száma 2018-ban 28 fő. A nyilvántartott álláskeresők döntő többsége (43 fő) fizikai foglalkozású.

37. ábra: A nyilvántartott álláskeresők száma (fő) végzettség szerint csoportosítva (KSH 2018. évi adat)

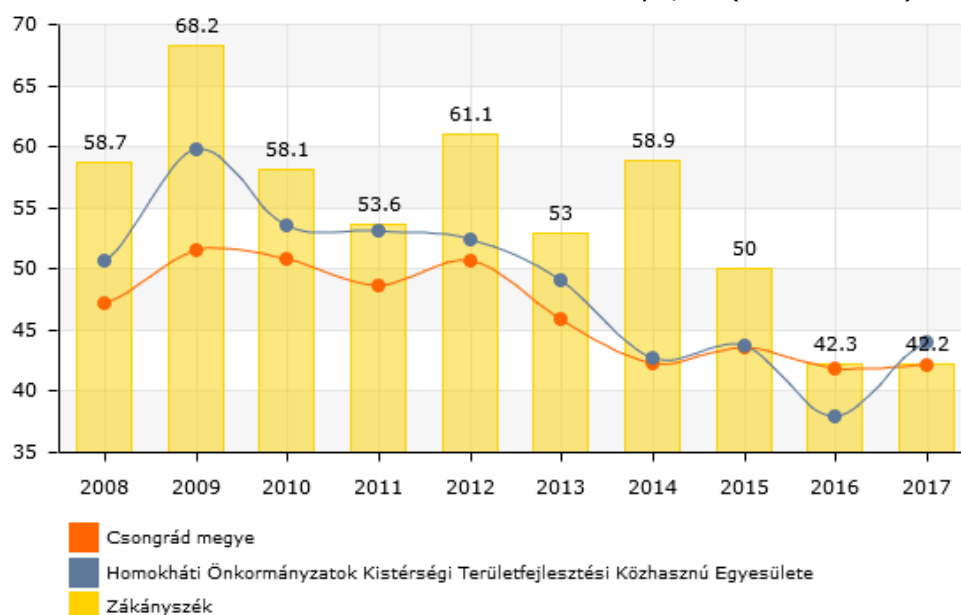
A munkanélküliségi ráta a megyei és térségi trendekkel összhangban alakult.

38. ábra: Munkanélküliségi ráta Zákányszéken és a térségben (forrás: TEIR)

Zákányszéken a tartós munkanélküliek aránya (a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküli az összes munkanélküli százalékában) korábban mindig meghaladta a megyei és térségi értéket, azonban 2016-tól ez pozitívan változik.

39. ábra: Tartós munkanélküliek aránya, % (forrás: TEIR)

A Zákányszéken regisztrált vállalkozások száma az elmúlt években folyamatosan emelkedett és 2018-ban 927 db volt. Ezeknek 88%-át az 1-9 fős regisztrált vállalkozások teszik ki.

9. táblázat: A Zákányszéken regisztrált vállalkozások száma, megoszlása
(forrás: KSH 2018. évi adat)

Regisztrált vállalkozások száma		927 db
	Regisztrált jogi személyiségű	50 db
	Regisztrált önálló vállalkozók száma	877 db
	Főfoglalkozású	481 db
	Mellékfoglalkozású	222 db
	Nyugdíjas	174 db

A regisztrált vállalkozások jelentős része (81%-a) a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágazatban működik. A feldolgozóipar 4%-ot, a kereskedelem, gépjárműjavítás 3%-ot tesz ki.

10. táblázat: A Zákányszéken regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági ágak szerint
(forrás: KSH 2018. évi adat)

Regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági ágak szerint (db)	2015	2016	2017	2018
	895	904	924	927
mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	730	741	756	755
feldolgozóipar	40	37	39	37
kereskedelem, gépjárműjavítás	36	35	30	27
szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	12	12	13	17
ingatlanügyletek	12	13	13	14
építőipar	11	10	12	11

egyéb szolgáltatás	9	8	9	11
szállítás, raktározás	8	10	11	10
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	9	8	9	9
pénzügyi, biztosítási tevékenység	5	6	6	8
adminisztratív és szolgáltatást támogató tev.	3	3	5	7
humán-egészségügyi, szociális ellátás	7	7	6	5
művészet, szórakoztatás, szabadidő	5	6	5	5
információ, kommunikáció	4	4	4	5
oktatás	3	3	4	4
villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1	1	1	1
vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérséklés			1	1

A működő vállalkozások több, mint 70%-a egyéni vállalkozó.

A regisztrált őstermelők száma 2018-ban 648 fő (KSH), ezen kívül jelen van 11 nonprofit szervezet, és 10 civil szervezet.

A településen működő vállalkozások lehetőségeikhez és a pályázati forrásokhoz mérten szintén folyamatos fejlesztéseket hajtanak végre. A GINOP keretében 2011-2019. között 11 projekt lett támogatva, mintegy 1 292 199 140 Ft összértékben.

11. táblázat: Nyertes GINOP-projektek Zákányszéken (2011-2020) (forrás: <https://terkep.fair.gov.hu>)

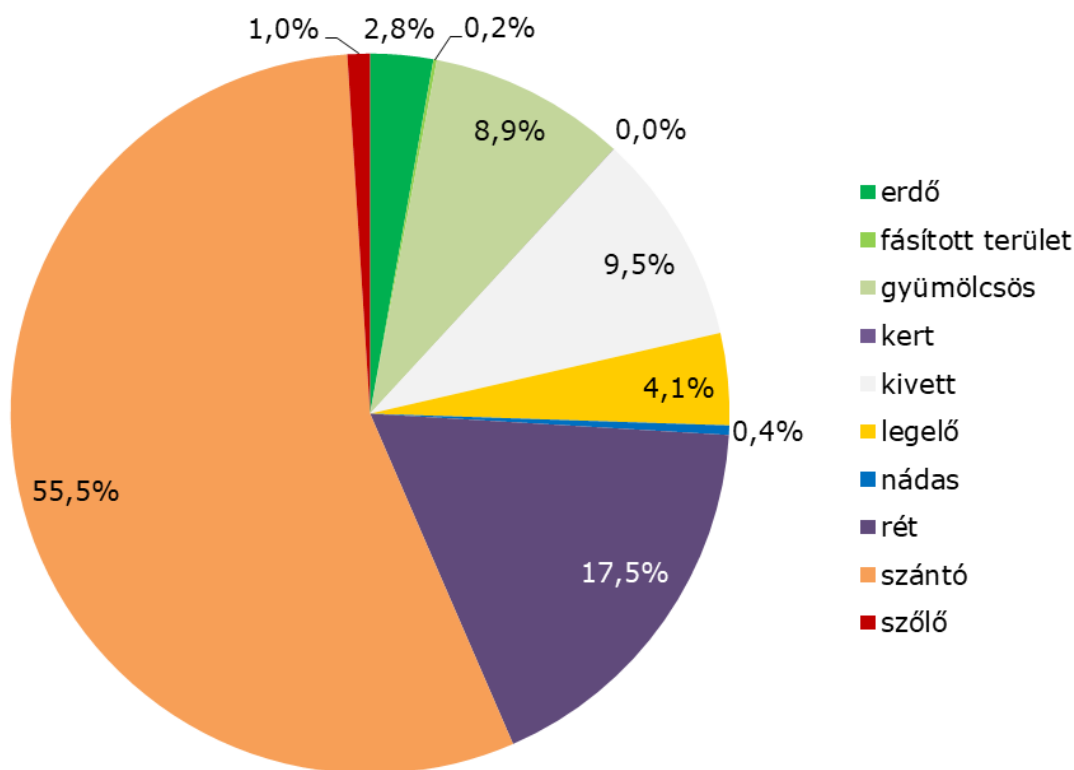
Projekt megnevezése	Befejezés dátuma	Megítelt támogatási összeg
GINOP-5.1.7-17: Társadalmi célú vállalkozások ösztönzése: Az INGSZIG-PUR Nonprofit Kft. piacépes szolgáltatásainak kialakítása.	2019.07.11	59 398 868 Ft
GINOP-1.2.2-15: Móraagró Kft technológia fejlesztése	2016.05.09	38 255 000 Ft
GINOP-1.2.2-15: Új térszagtartó üzem létrehozása A FRONTEXTIL Kft.-nél	2017.11.29	31 931 340 Ft
GINOP-1.2.2-16: Haroflex Kft fejlesztése 2017	2018.06.28	35 690 000 Ft
GINOP-5.1.3-16: Társadalmi célú vállalkozások ösztönzése: Turisztikai Attrakciófejlesztő Szociális Szövetkezet, A lovas szolgáltató szektor munkaerőhiányának csökkentése hátrányos helyzetűek foglalkoztatásával	2018.07.01-2020.06.30	116 999 439 Ft
GINOP-1.2.3-8-3-4-16: Mikro-, kis- és közép-vállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása kombinált hiteltermék keretében: MÓRAAGRO Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Zákányszéki telephely eszközpark bővítése	2019.06.21	34 073 964 Ft
GINOP-1.2.1-16: Mikro-, kis- és közép-vállalkozások termelési kapacitásainak bővítése: MÓRAAGRO Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Növényvédő szer kiserelés komplettírozása	2017.12.22	270 046 095 Ft

GINOP-1.2.1-16: Mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásainak bővítése: Kapacitásbővítés a Termelőeszköz-kezelő Gépkölcsönző Zrt-nél	2018.10.08- 2020.04.07	358 327 950 Ft
GINOP-2.1.8-17: A KKV-k versenyképességének növelése adaptív technológiai innováció révén: Technológiai innováció a Haroflex Kft-nél	2019.07.12	14 800 000 Ft
GINOP-2.1.1-15: Vállalatok K+F+I tevékenységének támogatása: MÓRAAGRO Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Móraagró lombtrágya fejlesztés	2017.12.31	317 751 484 Ft
GINOP-2.1.8-17: A KKV-k versenyképességének növelése adaptív technológiai innováció révén: Csomagológép beszerzése a Kertészek Kis/Nagy Áruháza Kft-nél	2018.06.12	14 925 000 Ft

Mezőgazdaság

Zákányszék területének több, mint fele, 3667 hektár szántóként van nyilvántartva. Ezt követi a rét (1159 ha), a kivett területek (629 ha) és a gyümölcsös (587 ha).

40. ábra: Zákányszék területe művelési ágak szerint (forrás: TAKARNET)

A legnagyobb számban hagyományosan a kisgazdaságok vannak jelen, amelyek 1-5 ha földterületen gazdálkodnak. Ez a birtokstruktúra nem feltétlenül kedvezőtlen, mert a természeti táj mozaikossága, a szórt tanyavilág, a homoki területek speciális éghajlati és talajadottságai életképessé teszik. Az állattenyésztés a mezőgazdasági termelésen belül – a takarmánynövények gazdaságtalan termesztése miatt – háttérbe szorul. A Homokháti Kistérség leginkább jellemző és jövedelmező termelési ágazata a kertészet: zöldség-,

gyümölcs-, szőlőtermesztés. E gazdálkodási és tájhasznosítási hagyományok megőrzése jelentheti a Homokháti Kistérség idegenforgalmának - a falusi-tanyai turizmusnak alapját is. A településen 2016-ban a **mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat ágazatban** működő **vállalkozások száma 42 db** volt. A regisztrált őstermelők száma 2018-ban 648 fő (KSH).

A **Széchenyi 2020 VP** (Vidékfejlesztési Program) keretében 2017-2019. években 64 db támogatási döntés született mintegy **334 225 000 Ft** értékben. A támogatottak főleg őstermelők voltak, emellett vállalkozások és tanyán élő, nem mezőgazdasági tevékenységet folytató lakosok is kaptak támogatást.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek bejelentési kötelezettséggel rendelkeznek a szakhatóságok, így a környezetvédelmi felügyelőség felé, a tevékenységükből származó környezetterhelés esetleges szennyező hatása tehát jobban nyomon követhető, a megelőző és kárenyhítő tevékenységre ezek a gazdálkodó egységek nagyobb figyelmet fordítanak.

Zákányszék Község Önkormányzata támogatást nyert a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) „Helyi gazdaságfejlesztés” tárgyú pályázati felhívás keretén belül **„Piaci infrastruktúra kiépítése a helyi termelők termékeinek térnyerése érdekében, Zákányszék” elnevezésű TOP-1.1.3-16-CS1-2017-00007** azonosító számú projekt megvalósítására. A beruházás megvalósítására vonatkozó Támogatási szerződés 2018. május 9-én került aláírásra.

A beruházás elszámolható összköltsége bruttó 90.000.000,- Ft, melyből bruttó 89.693.383,- Ft (99,659314%) TOP támogatás, a fennmaradó bruttó 306.617,- Ft (0,340686%) pedig önkormányzati önerő.

A projekt keretében Zákányszék Község Önkormányzata közel 336 m² alapterületű új akadálymentes termelői piac építését tervezi a Petőfi Sándor és az Ifjúság utca sarkán. A tervezett épület fő részét képezi a fedett 230 m² alapterületű piactér. Ezen felül három zárt modulegységben helyezkedik el a téli árusítást biztosító helyiség, egyéb üzlethelyiség, valamint vizesblokkok és raktár. Az épülethez tartozik további 20 db gépjármű parkoló is, melyből 1 db akadálymentes. Az épület úgy kerül kialakításra, hogy a későbbi igények alapján könnyedén bővíthető legyen szerkezeti átalakítás nélkül. A környezettudatosság jegyében komplett napelemes rendszer telepítése valósul meg. A kivitelezési munkák tervezett összköltsége bruttó 81,1 millió Ft.

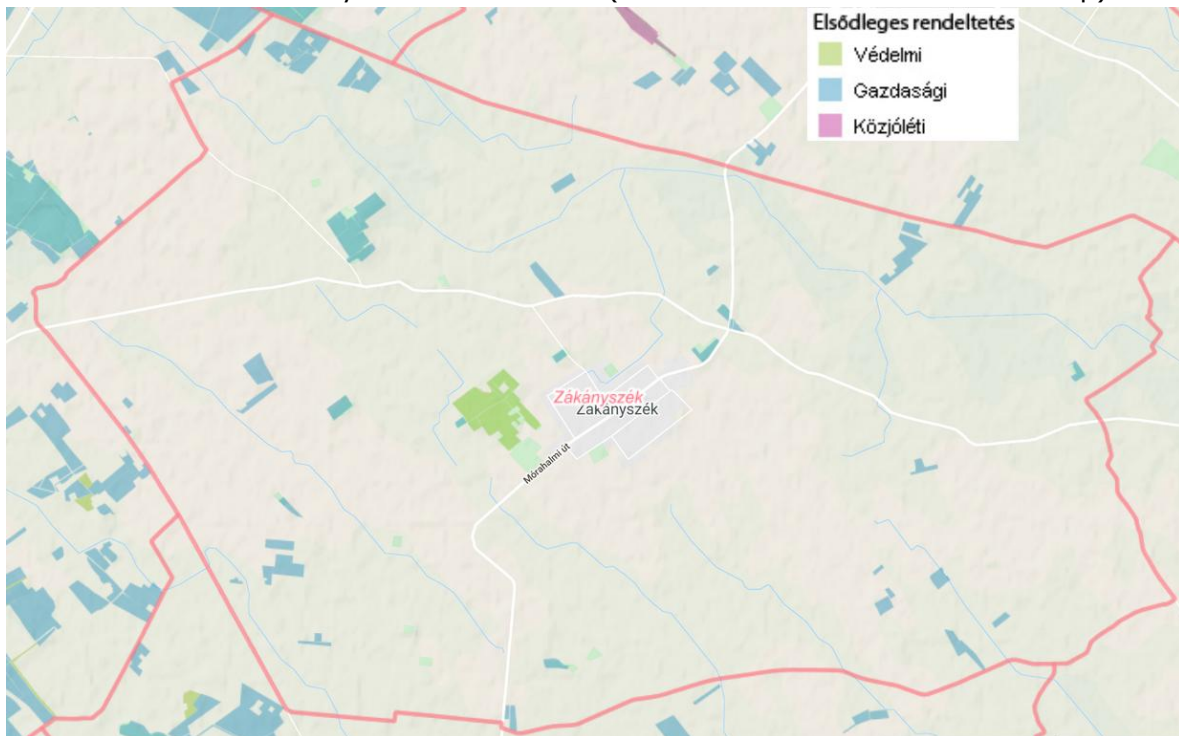
A projekt tervezett fizikai befejezése 2020. június 30.⁵

Erdőgazdaság

A településen **187 ha erdő** található, mely Zákányszék összterületének csak 2,82%-a, és így igen alacsony erdősültséget jelent. Összetétele zömében nyáras, kismértékben pedig akácos. A településen a Zákányszéki Földtulajdonosok Vadásztársasága felelős a vadállomány alakulásáért. Az erdőterületek mennyiségének növelését gazdasági és ökológiai indokok egyaránt alátámasztják.

A település igazgatási területén védelmi-és gazdasági rendeltetésű erdők találhatók.

41. ábra: Zákányszék erdőterületei (forrás: NÉBIH interaktív erdőtérkép)

Érdemes szem előtt tartani a Csongrád Megyei Közgyűlés 170/2005 (XI. 24.) határozatát, mely a szélerózió elleni védekezés két legfontosabb elemének a szél sebességének csökkentését és a talaj ellenálló képességének növelését tartja. Ennek érdekében fásítást, erdősítést ill. mezővédő erdősávok telepítését javasolja, ahol ez lehetséges, lehetőleg őshonos fafajokkal. Mivel a település egésze szélerózióknak kitett terület, a vonatkozó jogszabályokat mindenhol érvényesíteni kell.⁶

Csongrád megye alacsony erdősültsége miatt különösen fontos tájképi értéket képviselnek az erdők, erdőfoltok szegélyzónáikkal együtt.

Halászat

Zákányszéken nem folyik halászati tevékenység.

Ipar

Az ipar és a szolgáltatások is részben a mezőgazdasághoz kapcsolódnak. A mórahalmi kistérség általános fejlettsége a megyei átlagnak megfelelő, és a regionális átlaghoz is hasonlóan viszonyulhat. Zákányszék tehát nincs lemaradva a megyéhez és a régióhoz képest, hanem csak azok dinamikusan fejlődő városaihoz, térségeihez viszonyítva.

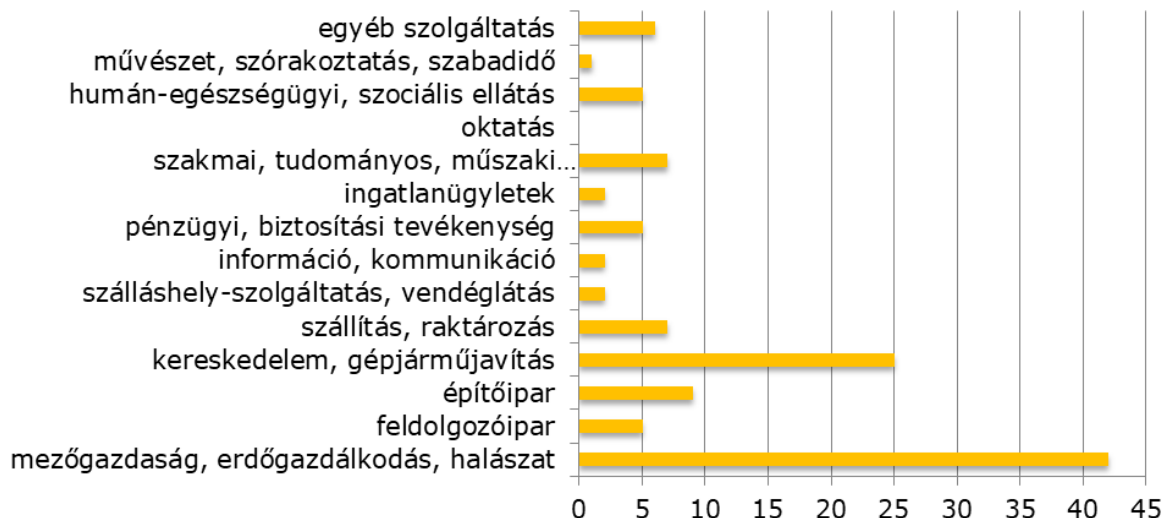
A KSH adatai szerint 2016-ban Zákányszéken a feldolgozóiparban 5, az építőiparban 9

⁵ Forrás: zakanszek.hu

⁶ Zákányszék Község Területrendezési Terv Teljes Felülvizsgálata (Új-Lépték Bt., 2011-2012.)

vállalkozás működött. A KSH ezen adatok közlését 2 éves késéssel hozza nyilvánosságra, mivel azok statisztikai vagy adóforrásokból utólag beszerezett, tényleges tárgyévi adatok, melyeket a tárgyévi adóbevallások feldolgozása után bocsát a KSH rendelkezésére a NAV.

42. ábra: A működő vállalkozások 2016. évi megoszlása nemzetgazdasági áganként
(forrás: KSH)

Turizmus

Zákányszék Önkormányzata 2011-ben elkészítette a település turisztikai koncepcióját, mely hosszú és középtávú célokat határozott meg. A településen működő **Ezerarcú Természetvédelmi és Turisztikai Egyesület** azért jött létre, hogy feltárja és bemutassa a község területén található természeti értékeket és épített emlékeit, miközben pihentető kikapcsolódást nyújt az erre járó kirándulóknak is. Az egyesület tagja Mórahalmi Turizmus Desztináció Menedzsmentnek.

Zákányszék területén az egyedi tájértékek, a két ex lege védett láp, illetve a Lódri tó (ex lege védett szikes tó) egyedi flórája és madárvilága gazdagítja a tájat, és egyedi vonzerőt jelent az idegenforgalom és a falusi turizmus fejlődésében.

Zákányszék egyike azon szegedi gyökerekből táplálkozó alsótanyai falvaknak, amelyek napjainkban is szívós ragaszkodással őrzik az elődök vallásos hagyományait. A falu központjában található az 1800-as évek közepe óta a község római katolikus temploma, a **Szentháromság Plébánia-templom**.

Zákányszék sajátossága a környező alföldi tájjal harmonikus egységet alkotó nagy kiterjedésű **tanyavilág**, mely építészeti szempontból is különös figyelmet érdemel. A régi tanyaépületekre jellemzőek és néhol még ma is fellelhetők a **napsugárdíszes házhomlokzatok**, amelyek e táj népi építészetének jellegzetességei, hirdelve az akkori építők ügyességét.

Két emlékmű található a község szívében, a Lengyel téren. Az egyik a **felszabadulás emlékét** őrzi, Tóth Valéria szobrászművész alkotása 1986-ban került átadásra. Ugyanitt áll a **II. világháborúban** elesett zákányszékiek emlékére felállított emlékmű, Bánvölgyi László

alkotása 1992-ben került átadásra.

A Szalay László keramikus iparművész által megalkotott **tulipánformájú csobogó** 2002-ben vált a Lengyel téri park részévé.

Több évtizedes múltra tekint vissza az országos hírű **Zákányszéki Parasztkórus**. 1964-ben alakult.

A környék legnépszerűbb hangszerét – a citerát – a **Nefelejcs zenekar** az ország második legjobb együtteseként pengeti. 1975-ben alakult. 1988-ban néptáncsoport is alakult.

Zákányszéken található az Öregház Tanyamúzeum, mely a régi paraszti életet sajátosságait mutatja be.

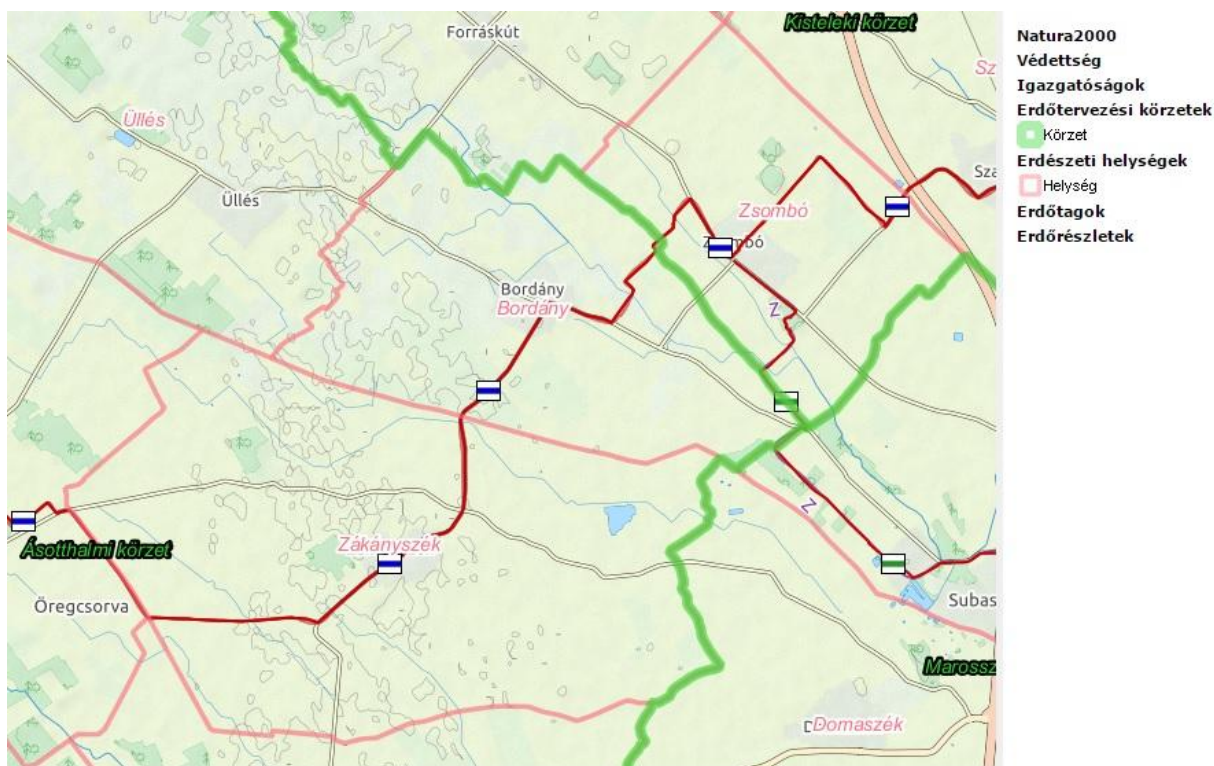
A térség kiválóan alkalmas a kerékpáros kirándulások szervezésére. A ZakaHom-e Egyesület, valamint a Homokháti Bringaklub rendszeresen szerveznek ilyen túrákat. Ezek a programok kapcsolódnak a Mórahalmi TDM-hez.

43. ábra: az Öregház Tanyamúzeum épülete (forrás: tourinform.hu)

Zákányszéken halad keresztül az **Alföldi kék túra útvonala** is.

44. ábra: A Kék túra útvonala (forrás: <http://erdoterkep.nebih.gov.hu>)

Civil szervezetek

Zákányszéken 10 bejegyzett civil szervezet működik. A civil szervezetek jelentősége a településen meglehetősen nagy. Többségük egyesület, és elsősorban a védelem, a szociális ellátás és egészségügy, valamint a sport területén működnek. Nagy számuk a helyi közösség önszerveződő hajlamát mutatják:

1) Alapítvány a Zákányszéki Általános Iskola Diákjaiért

6787 Zákányszék, József Attila u. 36.

2) Zákányszék Jövőjéért Alapítvány

6787 Zákányszék, Lengyel tér 6.

Dr. Sebestyén Balázs: 30/606-2354

3) Zákányszéki Földtulajdonosok Vadásztársasága

6787 Zákányszék, Október u. 19.

Ábrahám Ferenc (Kossuth u. 22.)

4) Zákányszéki Gazdakör

6787 Zákányszék, Lengyel tér 1.

Vass Károly: 20/332-6869

5) Zákányszéki Községi Sportkör

6787 Zákányszék, József A. utca 31.

Borbás István: 30/606-2359

6) Zákányszéki Nőegylet

6787 Zákányszék, Petőfi u.17.

Ördögh Dezsőné: 30/320-2817

7) Zákányszéki Otthonokért Egyesület

6787 Zákányszék, Lengyel tér 7.

Börcsök Zoltán: 30/606-2358

8) Zákányszéki Polgárőr Csoport

6787 Zákányszék, Lengyel tér 7.

Kopasz Zsolt. 20-996-8890

9) Zákányszéki Szabadidő és Ifjúsági Tömegsport Egyesület

6787 Zákányszék, József A. u. 36.

Honti Tamás: 30/606-2370

10) Ezerarcú Természetvédelmi és Turisztikai Egyesület

6787 Zákányszék, Lengyel tér 7.

Boldogné Fodor Erzsébet: 30/606-2362

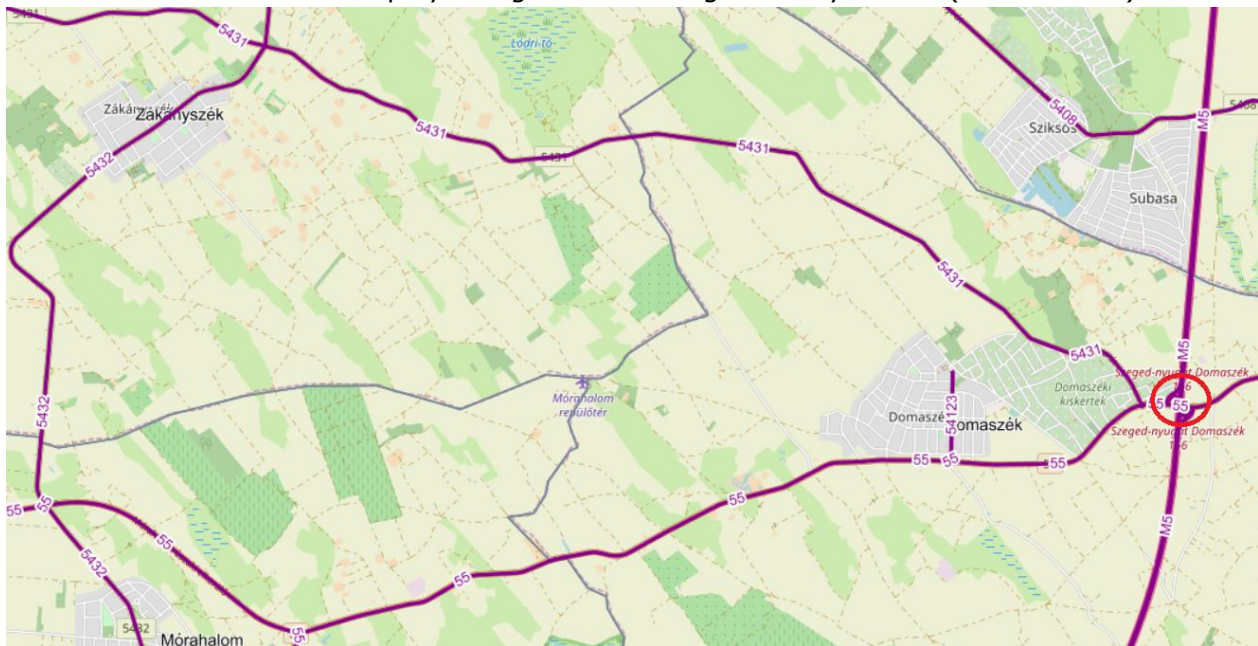
Nem bejegyzett civil szervezet a Zákányszéki Egyházközség, valamint a Zákányszéki Gyermekek- és Ifjúsági Önkormányzat.

Infrastruktúra

Közüthálózat

A térség településeit egy Szeged-központú, hálózatos közútrendszer köti össze. Ennek keretében Zákányszékről az 5432. sz. úton elérhető az 55-ös út, valamint az 5431 j. úton haladva 15 perc alatt az M5 autópálya Szeged-nyugat / Domaszék csomópontja is, így a községből gyorsan elérhető az ország gyorsforgalmi hálózata.

45. ábra Az M5-ös autópálya megközelíthetősége Zákányszékről (forrás: KIRA)

Országos mellékutak:

- az 5431. számú Öttömös-Ruzsa 55 sz. összekötő út: A községtől északra, külterületen húzódik. A 14+000 km szelvényben lévő csomópontból leágazó összekötő úton érhető el a község, ennek belterületi szakasza a Petőfi utca.
- az 5432. számú Bordány-Mórahalom összekötőút: Átkelési szakasza a Bordányi út és a Dózsa György utca. Ezen érhető el az 55. sz. országos másodrendű főút.

Települési fő/gyűjtőutak:

- az 5432. számú összekötőút átkelési szakasza (Dózsa Gy. – Bordányi út),
- a Petőfi S. utca és folytatása az 5431. számú útig.

12. táblázat: A közúti járművek száma típus és üzem szerint Zákányszéken (forrás: KSH)

A gépjárművek típus és üzem szerinti megoszlása		2015	2016	2017	2018
Személyszállító gépjárművek száma összesen (db)		1075	1088	1141	1195
	Motorkerékpárok száma (db)	50	50	48	52
	Benzinüzemű személygépkocsik száma (db)	757	736	767	787
	Gázolajüzemű személygépkocsik száma (db)	249	278	301	337
	Egyéb üzemű személygépkocsik száma (db)	19	24	25	475
Teherszállító gépjárművek száma összesen (különleges célú gépkocsival együtt) (db)		422	444	462	475
	Tehergépkocsik száma (különleges célú gépkocsival együtt) (db)	350	357	364	378
	Benzinüzemű tehergépkocsik száma (db)	13	12	11	12
	Gázolajüzemű tehergépkocsik száma (db)	335	344	353	366
	Egyéb üzemű tehergépkocsik száma (db)	2	1	0	0
	Vontatók száma (db)	72	87	98	97
Áruszállító tehergépkocsik száma (db)		348	356	364	378
Lassú járművek száma (db)		380	377	385	388

A nagy kiterjedésű külterületen található tanyák megközelíthetősége miatt Zákányszék Község Önkormányzata 2019-ben a Zákányszék Külterület 0180, 0195, 0219 helyrajzi számú külterületi utakon útjavítást (tárcsázást, gréderezést tömörítést hengerezést) hajtatott végre 8900 m hosszan, minimum 5 méter szélességben. A tanyai utak karbantartása folyamatos feladat.

Üzemanyagtöltő állomás az 5431 és 5432 j. utak csomópontjában található, mely az igényeknek megfelel.

A községet helyközi járatok érintik. A DAKK Zrt. – további öt közlekedési központtal együtt – 2019. október elsején beolvadt a Volánbusz Zrt.-be. Ez a következő, Zákányszéket is érintő járatokat üzemelteti:

- 5032: Szeged-Mórahalom-Zákányszék-Bordány-Üllés-Forráskút-Zsombó
- 5043: Szeged-Öttömös-Kelebia-Bácsalmás
- 5044: Szeged-Mórahalom-Zákányszék-Ruzsa-Öttömös-Pusztamérges
- 5045: Szeged-Zákányszék-Ruzsa-Öttömös-Pusztamérges
- 5046: Szeged-Zákányszék-Pusztamérges-Kiskunhalas

Kerékpáros közlekedés: Az 5432. sz. út mentén Mórahalom irányában kerékpárút létesült.

Vasúthálózat

A település nem rendelkezik vasúthálózattal.

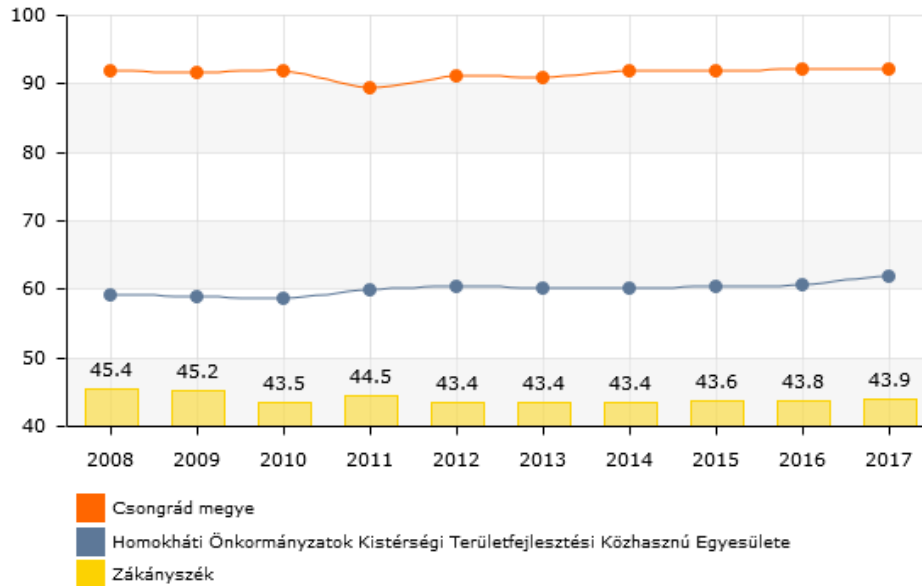
Vízi úthálózat

Vízi úthálózat a település közigazgatási területén nem található, de a legközelebbi kikötő (Schengeni határ miatt) Szegeden található.

Vízellátás

A vezetékes ivóvíz szolgáltató az **Alföldvíz Zrt.** (5600 Békéscsaba, Dobozi út 5.), a lakossági bekötések száma 634 db, a háztartásoknak szolgáltatott ivóvíz mennyisége 53190 m³ (2018. évi adat, KSH). A lakásoknak tehát csak közel 44%-a lett bekötve, mely felhasználja az összes szolgáltatott víz 90%-át.

46. ábra: Közüemi ivóvíz-hálózatba kapcsolat lakások aránya (%) (forrás: TEIR)

Zákányszék részt vett a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban, mely során az ivóvízhálózatba bekötött lakosok számára biztosítható az EU normáknak megfelelő minőségű ivóvíz.

Áramszolgáltatás

A település a KEOP 4.10.0/N/14 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása c. pályázati kiírással sikeresen pályázott, mely révén napelemez rendszer telepítése valósult meg. A projekt keretében az elnyert 20 565 773 Ft vissza nem térítendő támogatásból az önkormányzat fenntartásában működő két épületen valósult meg megújuló energiát hasznosító kiserőmű kialakítása. A fejlesztés megvalósítása hosszútávon a lakosság és az egész népesség érdekeit is szolgálja, hiszen ennek eredményeként az üvegházhatású gázok kibocsátása 26.623 tonna/évvel csökken.

2018. december 31-vel fejeződött be a TOP-3.2.1-15-CS2-1-2016-00043 azonosító számú, Zákányszék Önkormányzata épületeinek energetikai korszerűsítése c. projekt, melynek keretében az iskola, a sportcsarnok és az óvoda épületeinek energetikai korszerűsítése történt meg. A pályázat célja az önkormányzati intézmények hatékonyabb, racionálisabb energiagazdálkodásának elősegítése volt; erre Zákányszék Önkormányzata 199.997.915 Ft vissza nem térítendő támogatást nyert. A megvalósult tevékenységek:

- Iskola: homlokzat hőszigetelés, födém-szigetelés, homlokzati nyílászárók cseréje,

fűtés-korszerűsítés, világítás-korszerűsítés, napelemes rendszer telepítése, akadálymentesítés.

- Sportcsarnok: homlokzat hőszigetelés, födém-szigetelés, homlokzati nyílászárók cseréje, fűtés-korszerűsítés, napelemes rendszer telepítése, akadálymentesítés.
- Óvoda: napelemes rendszer telepítése, akadálymentesítés.

Zákányszéken a villamos energiát az EDF-DÉMÁSZ Zrt. szolgáltatja. A belterület 0,4 kV-os kiefeszültségű elosztóhálózata csupasz légvezetékekkel van kiépítve túlnyomórészt betonoszlopokkal. A fogyasztói csatlakozások főleg légkábelek. A külterületi ingatlanok elektromos energiával ellátottak. 2018. évben a mintegy 1820 db háztartási villamos energia fogyasztó 6902 (1000 kWh) áramot használt (Forrás: KSH). Az összes villamosenergia-fogyasztók száma 1908 db, mely 8784 (1000 kWh) áramot használt 2018-ban.

Gázellátás

A település vezetékes földgáz ellátását az GDF Suez Energia Magyarország Zrt. szolgáltatja. 2018-ban a háztartási gázfogyasztók száma 665 db, az összes gázfogyasztók száma pedig 728 db volt. A háztartások részére szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 599,1 (1000 m³), az összes szolgáltatott gáz mennyisége pedig 829 (1000 m³) volt (Forrás: KSH).

Hírközlés

Zákányszék lakosai számára a havonta megjelenő **Zákányszéki Kis Újság** c. kiadvány juttatja el a friss híreket, információkat. Ezen kívül a modern kornak megfelelően üzemel Zákányszék Község és az Ezerarcú Természetvédelmi és Turisztikai Egyesület Facebook oldala. Zákányszék területén az internet szolgáltatás (468 bekötés 2018-ban) és a kábeltévé (300 bekötéssel 2018-ban) is biztosított.

A bekapcsolt telefon fővonalak száma 2018-ban 351 db volt.

A homokháti kistérség célul tűzte ki az **„intelligens kistérség”** megteremtését, mely a város és vonzáskörzet településeiben élő emberek tájékozottságának, tudásának, szaktudásának növelését, megújítását, valamint az információáramlás feltételeinek megteremtését, az információhoz jutás lehetőségeinek javítását célozza meg. Az informatika és a telekommunikációs infrastruktúra fejlesztése eredményeként a lakossági tájékoztatás megújítását célzó informatikai rendszerek kialakítására is sor kerül. Az informatika jelentőségét fokozza, hogy a tanyáknak is reális esélyt ad a felzárkóztatásra, kapcsolataikat, elérhetőségüket lényegesen javítja.

Hulladékgazdálkodás

A települési szilárd hulladékot a Szegedi Környezetgazdálkodási NKft. gyűjti és szállítja belterületen heti, külterületen kétheti rendszerességgel.

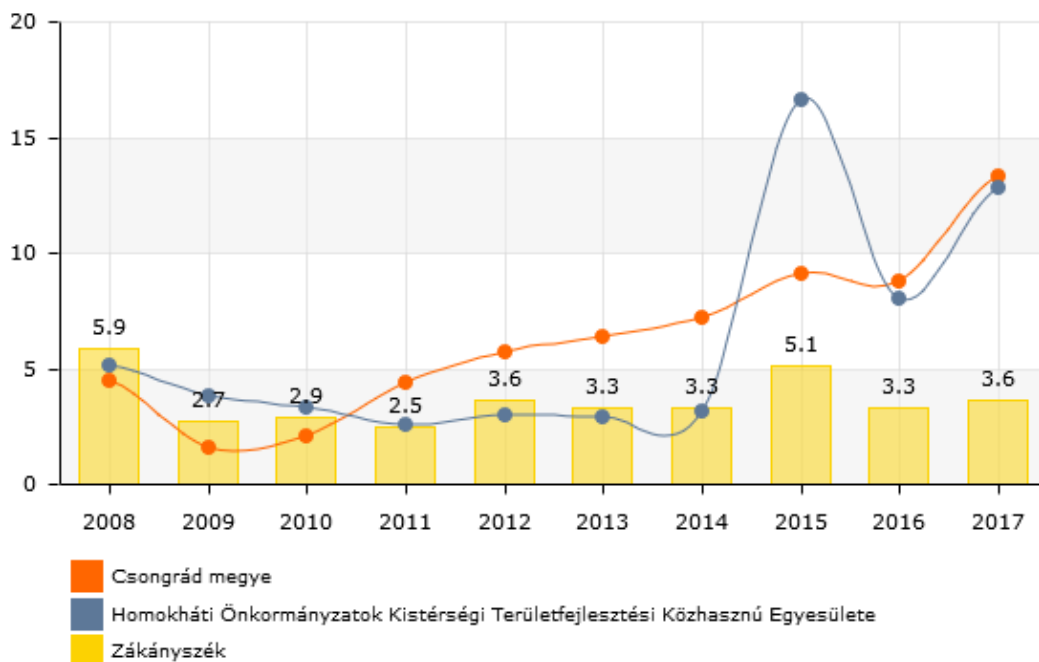
A 2016. évben került megvalósításra a Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás Társulási Tanácsa által benyújtott a **KEOP-1.1.1/C/13-2013-0004** számú települési szilárd hulladék-gazdálkodási rendszerek eszközparkjának fejlesztése és informatikai korszerűsítése című nyertes pályázat. A pályázatból Zákányszékre vonatkozóan beszerzésre került 200 db 60 l-es kuka, valamint 3 db zárt és 3 db nyitott 5 m³-es konténer.

Zákányszékről **2018. évben elszállított összes települési hulladék mennyisége 609,5 tonna** volt, melyből 541 tonna a háztartásoktól került elszállításra (Forrás: KSH Statinfo).

A településen bevezetésre került a házhoz menő **szelektív hulladékgyűjtés** is, mely során üveg, papír és fém hulladékok elkülönített gyűjtésére van mód. A szolgáltató belterületről kétheti rendszerességgel, a hét azonos napján szállítja el a kihelyezett zsákokat. A KSH adatbázisa alapján **a lakosságtól elkülönített gyűjtéssel elszállított települési hulladék mennyisége 2018-ban 14,1 tonna volt**, mely a lakosságtól elszállított összes települési hulladéknak csak a 2,6 %-a.

A szelektíven elszállított hulladéknak mind a mennyisége, mind az összes lakossági hulladékhoz viszonyított aránya jelentősen csökkent 2015-höz képest. 2015-ben a szelektíven elszállított hulladék még 23,1 tonnát tett ki, mely az összes lakossági hulladéknak az 5,1%-a volt. Érdekes vizsgálni a jelenség okát és ellenlépéseket tenni a szelektív hulladékgyűjtés sikere érdekében.

47. ábra: A lakosságtól a szelektív hulladékgyűjtés keretében elszállított települési szilárd hulladék aránya (%) (forrás: TEIR)

Zákányszék csatlakozott a Szegedi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszerhez. A Program keretében 2007.06.27-én megtörtént a Szeged, Sándorfalvi úti Regionális Hulladéklerakó Telep átadása. A program keretében elkészült a zákányszéki **hulladékudvar és hulladékgyűjtő sziget**, ahol számos hulladék elkülönített gyűjtésére van mód.

Szennyvízberuházás, szennyvízelvezetés

Zákányszék szennyvízkezelésének megoldására a **KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0085 Mórahalom és Zákányszék települések szennyvízelvezetése és tisztítása** c. projekt nyújtott megoldást. Mára már befejeződött a két homokháti település szennyvízelvezetési és

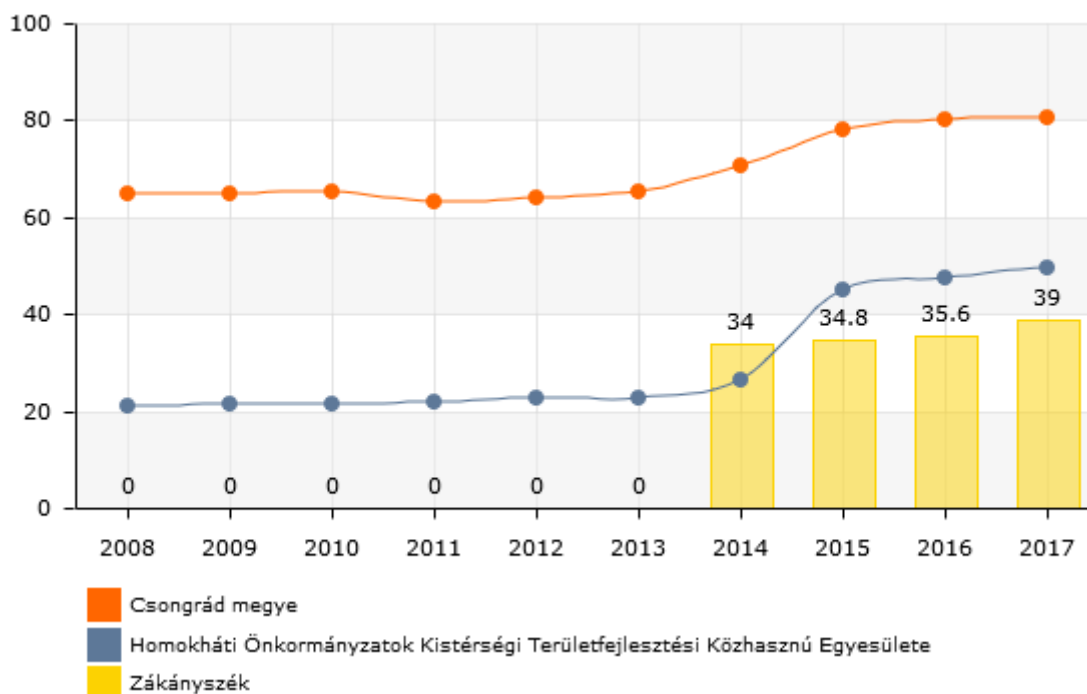
szennyvíztisztítási projektje, mely az országban eddig egyedülálló technológiát honosított meg.

A beruházás megvalósítási szakasza 2011 augusztusában indult a támogatási szerződés aláírásával. A kivitelezést végző DSZM Konzorcium (Délút Kft. és Szeged Beton Kft.) kiépítette Zákányszéken a gravitációs rendszerű szennyvízhálózatot, a pneumatikus átemelőt, továbbá a mintegy 10 kilométeres szennyvíztávvezeték Zákányszék és Mórahalom között. Mórahalom egyes részein elvégezték a szennyvízelvezető rendszer kapacitásnövelését és rekonstrukcióját, valamint megépítették Mórahalom és Zákányszék biológiai tisztítási technológiájú szennyvíztisztító telepét. Pneumatikus átemelő elsőként épült az országban: levegőnyomás segítségével Zákányszékről eljuttatja a szennyvizet a mórahalmi tisztítótelepig még azelőtt, hogy beindulnának az erős szaghatással járó, bomló folyamatok.

A tisztított szennyvíz egy része a Nagyszéksós-tó szikes élőhelyének vízpótlására szolgál, ilyen módon is hozzájárulva a térség élhető környezetéhez. A projekt nettó összköltsége 2,43 milliárd forint volt, ebből 2,1 milliárd forint uniós támogatás, a beruházás a Kohéziós Alap társfinanszírozásában valósult meg.

Zákányszéken a közütemi szennyvízcsatorna-hálózatba kapcsolt lakások száma 573 db volt 2018-ban, ahonnan 43.060 m³ szennyvíz került elvezetésre (Forrás: KSH Statinfo).

48. ábra: Közütemi hálózatba kapcsolt lakások aránya (%) (forrás: TEIR)

3. HELYZETÉRTÉKELÉS

3.1 A 2017. évi kérdőívek megállapításainak aktualizálása

Tekintettel arra, hogy a legutóbbi felülvizsgálat és kérdőívek kitöltése óta mindössze két év telt el, 2019-ben nem készültek új kérdőívek. Jelen felülvizsgálatban a korábban kiértékelt kérdőívek megállapításainak a felülvizsgálata és szükség szerinti aktualizálása, kiegészítése történik. A kérdőívek főbb megállapításait tehát csak röviden ismertetjük, és a hangsúlyt az elmúlt években történt változásokra helyezzük.

A település általános megítélésében bekövetkezett változások támpontot nyújthatnak a jövőbeni fejlesztési irányok meghatározásához..

Az adott kérdéskört érintő, **2017-2019. időszakra vonatkozó információk, tendenciák** keretbe foglalva láthatók.

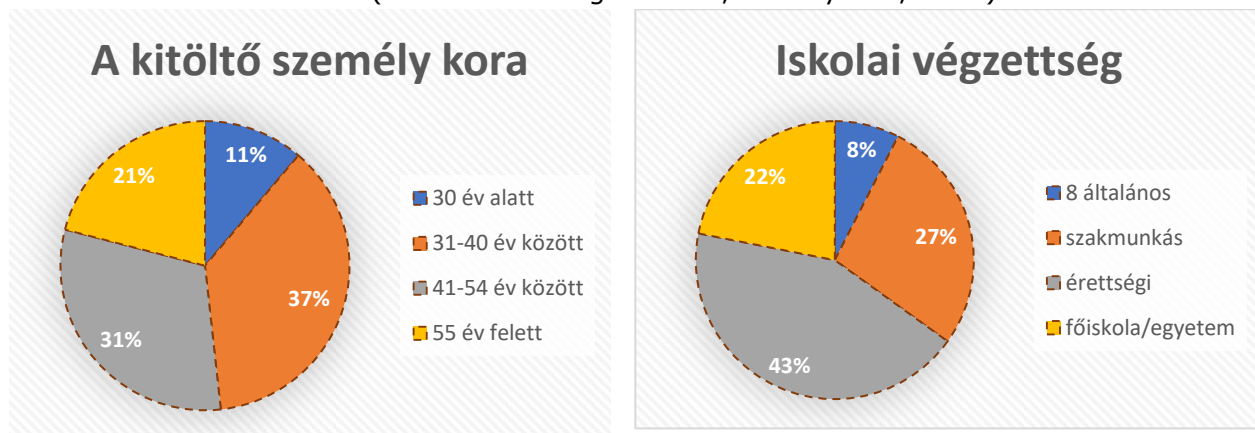
3.1.1 A lakossági kérdőívek kiértékelése és aktualizálása

A lakossági kérdőíveket 2011-ben 205, 2017-ben 146 személy töltötte ki.

A kérdőív első hat kérdése a válaszolók általános adataira kérdezett rá, ennek aktualizálására nincs szükség.

A kitöltők nagy része hosszú ideje, több mint 20 éve a településen él. A kitöltők többsége a belterületen él.

49. ábra: A kitöltők kor-és végzettség szerinti megoszlása
(forrás: Lakossági kérdőív, Zákányszék, 2017)

A kérdőív következő kérdései (7-13. kérdések) a település és a lakókörnyezet általános állapotát, illetve a lakosság hozzá fűződő viszonyát hivatott felmérni:

A lakosok véleménye a **települési épületek, terek, utcák állapotáról** a jó állapotú és a nem igazán jó állapotú vélemény között ingadozik. A lakosok **közvetlen lakókörnyezetük állapotát** kicsivel jobbnak értékelték.

Meglehetősen jó eredménynek számít, hogy a lakosság döntő többsége szívesen él a településen, és szívesen él közvetlen lakókörnyezetében is. A válaszadók jó érzésekkel vagy

szeretettel gondolnak Zákányszékre.

A kitöltők a **felövő helyi gyermekek elköltöztetésének kérdését** tekintve többnyire úgy vélik, hogy részben elköltöznek, részben maradnak majd.

A válaszokból kiderült, hogy a lakosok nagy része szereti a **közösséget, a sok zöld teret és a munkahely közelségét**. A települést a 2017. évi felmérés szerint a **többség nyugalmasnak, egyhangúnak vagy jókedvűnek** tartja.

A település és lakókörnyezet jó megítélését az elmúlt években megvalósított fejlesztések, intézkedések is elősegítik.

Zákányszék népességmegtartó erejének a növelése mindenkor cél. Az erre vonatkozó erőfeszítések – a KSH adatai alapján is – eredményesek. Különösen fontos az itt felövő gyermekek helyben tartása. E célt szolgálta 2015-ben az óvodai férőhelyek bővítését célzó, mintegy 25,4 millió Ft értékű projekt is. Fontos megemlíteni, hogy a falusi CSOK érinti Zákányszéket is, így a fiatalok nagyobb eséllyel maradnak a településen. A mezőgazdaságban dolgozó fiatalok szintén egyre inkább megtalálják a helyüket, tudatosabban és tervszerűbben dolgoznak.

A népességmegtartás és jó általános megítélés fenntartásának eszközei lehetnek a közösségi programok szervezése, a zöld területek megtartása és a helyben való foglalkoztatás, valamint a közlekedési módok fejlesztése. A különböző kulturális programok, táborok, rendezvények kielégítik a helyi lakosok igényeit. A zöld területek fejlesztésére 2015-ben volt példa. A Mórahalom és Zákányszék között megépült kerékpárút alternatívát kínál a személygépkocsi közlekedésre.

A következő kérdéscsoport (14-16.) a háztartások energiahelyzetét térképezi fel:

A lakosok nagy része tudja azt, hogy **menyi villanyt, gázt és vizet fogyaszt** otthonában, és nagyon nagy arányuk hajlandó lenne a jövőben jobban takarékoskodni fogyasztásával.

A megkérdezett lakosság jellemzően vegyes fűtést, gázkazánt használ.

A lakosság nyitott a takarékoskodásra, a környezettudatosabb energiahasználatra. Ennek ellenére a lakossági víz- és energiafogyasztás az elmúlt években folyamatosan nőtt, melynek egyik oka a szárazabb, melegebb időjárás. A lakossági gázfogyasztás ugyanakkor 2018-ban csökkent.

A háztartások víz-, gáz-és energiafogyasztásának alakulását részben kívülálló események befolyásolják, azonban társadalmi tudatformálással sokat lehet tenni annak érdekében, hogy a takarékos szemlélet a gyakorlatban is megmutatkozzon. Az önkormányzat épületeinek energetikai korszerűsítése jó példát mutat a lakosságnak.

A 17-22. kérdések Zákányszék infrastruktúrájának és természeti környezetének lakossági megítéléséről szólnak:

A **helyi boltok és szolgáltatóegységek** többnyire kielégítik a helyi szükségleteket, de a megkérdezett lakosok még több olyan helyi boltot és szolgáltatóegységet szeretne, ahol a lakók dolgozhatnak. Több üzletet is felölő üzletközpont kialakítására azonban nincs

szükség.

A vállalkozások 2017-2019. időszakban közel 1,3 milliárd Ft értékű GINOP-pályázatot nyertek meg, így a folyamatos fejlődés biztosított. A Startmunka program szintén a magasabb arányú foglalkoztatottságot célozza.

A jelenleg megvalósítás alatt álló TOP-1.1.3-16: Piaci infrastruktúra kiépítése a helyi termelők termékeinek térnyerése érdekében c. projekt ennek a célnak kíván megfelelni.

A következőkben felsoroltunk négy **közlekedésfejlesztési területet**, és megkértük a kitöltőket, hogy jelöljék meg az általuk legfontosabbnak ítélt lehetőséget. A kitöltők leginkább a gyalogos közlekedés, járdák, zebrák fejlesztését, valamint a kerékpáros közlekedés, kerékpárút fejlesztést tartották fontosnak. Az autóbusz-közlekedés fejlesztése és további parkolók kialakítása kevésbé hangsúlyos.

A lakossági igényeknek megfelelően 2017-2019. időszakban sor került járdafelújításra, zebra felfestésre, valamint a Zákányszéket Mórahalommal összekötő kerékpárút kialakítására.

A **környezeti elemek állapotáról** szóló kérdések többnyire pozitív eredményt hoztak. A szórakozási és továbbtanulási lehetőségeket kivéve minden terület települési megítélése kedvezőbb a hazai állapot megítélésénél, mely fontos támpontot adhat a település fejlesztési irányainak kijelöléséhez.

A kérdőívben szereplő témakörök és értékelésük (sorrendben):

- levegőtisztaság: döntő többségben jó vagy kiváló értékelés
- közellátás: átlagosan jónak mondható (jó, közepes, kiváló)
- tömegközlekedés: jó megítélés (jó, közepes, kiváló)
- szórakozási lehetőségek: elsősorban közepes, vagy annál rosszabb megítélés
- továbbtanulási lehetőségek: erős megosztottság, a skála a nagyon rossztól a jóig terjed, de inkább negatív vélemény olvasható ki
- közbiztonság: átlagosan jónak mondható (jó, közepes, kiváló)
- vállalkozások sikere: átlagos, vagy valamivel sikeresebb megítélés
- idősebbekkel való törődés: kifejezetten jó eredmény született (jó, kiváló, esetleg közepes)
- fiatalok helyzete: közepes, illetve annál valamivel jobb vagy rosszabb
- egészségügy: a települési egészségügy jóval a hazai megítélés felett végzett (jó, közepes és kiváló eredmények, kisebb számú negatív vélemény)
- lakáshelyzet: átlagosan jónak mondható (jó, közepes, kiváló)
- utcák, terek, parkok állapota: döntő többségében jó megítélés, valamint ettől jobb (kiváló) és valamivel rosszabb (közepes) értékelés.

A természet (erdők, patakok, tavak, parkok, vadon élő állatok, stb.), valamint a környezet (víz, levegő, talaj, zaj, települési tisztaság) állapotát a válaszadók jónak ítélték meg.

A levegőtisztaság kérdésében intézkedés nem volt és nem is várható, hiszen jelentős légszennyező forrás a településen nincs.

A közellátás átlagosnak mondható, fejlesztés források függvényében lehetséges. A 2012. óta üzemelő Homokháti Szociális Központ célja, hogy az ellátottak számára biztosítsa a szociális alap- és szakosított, illetve gyermekjóléti ellátás keretében azokat a szolgáltatásokat, amelyek feladatkörébe tartoznak - ezáltal Zákányszék község lakóinak szociális biztonságát elősegítse. A Zákányszéki Tagintézmény irányítása alá tartozik a Zákányszéki Védőnői Szolgálat is.

A tömegközlekedés alatt elsősorban a helyközi autóbuszjáratokat értjük. A megvalósult Zákányszék-Mórahalom kerékpárút-fejlesztés jó alternatívát jelent.

Szórakozási és továbbtanulási lehetőségek elsősorban Szegeden állnak rendelkezésre, bár a fiatalok szórakoztatását Zákányszéken is több rendezvény biztosítja.

A közbiztonság javítását térfigyelő kamerák (2015. évi projekt, 6 M Ft), valamint tanyagondnoki szolgálattal kapcsolatos fejlesztések hivatottak elősegíteni. Emellett a Biztonságban a zákányszéki tanyavilágban tárgyú pályázat keretében jelzőrendszeres fejlesztés valósult meg. A vendégmunkások száma az elmúlt években csökkent. A település zártkerti övezeteiben letelepedett családok gyermekei óvodába, iskolába járnak, a szülők elsősorban alkalmi munkákat vállalnak. A vendégmunkások által a közbiztonság nem romlott jelentősen.

A vállalkozások sikerét mutatja az elmúlt években közel 1,3 mrd Ft-nyi támogatott GINOP-projekt is.

Az utcák, terek és parkok állapota a fejlesztéseknek köszönhetően folyamatosan javul.

A természet-és környezetvédelem nemcsak jogszabályi kötelezettség, de egyre inkább társadalmi elvárás is. A Mórahalom és Zákányszék települések szennyvízelvezetését-és tisztítását célzó projekt, a belterületi csapadékvíz- elvezetés fejlesztése, valamint a Mórahalom és térsége ivóvízminőség-javító programban való részvétel mind-mind a további javulást célozták.

A 23-27. kérdések a környezetvédelem egyes problémáira, megoldásaira kérdezett rá.

A válaszokból kitűnik, hogy A **környezetszennyezés** problémájának megoldására a megkérdezettek többsége a **környezetbarát technológiák bevezetésének támogatását** tartaná legmegfelelőbbnek.

A **Zákányszékre, mint lakóhelyre vonatkozó kérdések** értékelés szempontjából szintén pozitív eredményt hoztak. Eszerint a megkérdezettek magas aránya **nem költözne el a településről akkor sem, ha azt anyagi vagy egyéb korlátok nélkül megtehetné, és nagy részük olyan környezetben is maradna, amilyenben jelenleg él.** Ez összhangban van azzal a megállapítással, hogy a válaszadók nagy része szívesen él a településen és közvetlen lakókörnyezetében.

A település lakossági megítélése az elmúlt években jelentősen javult, kiemelt feladat tehát e jó vélemény megtartása.

A lakosok **környezetkímélő szokásait** felmérve kiderült, hogy a kitöltők nagy része folytat környezetkímélő tevékenységet, energiatakarékos égőt használ, a hazai élelmiszert részesíti

előnyben, rendszeres kerékpáros közlekedést folytat, vagy szelektíven gyűjti a hulladékot.

A hazai, regionális élelmiszerek egyszerűbb beszerzését fogja lehetővé tenni a megvalósítás alatt álló piaci infrastruktúra fejlesztés is. A Mórahalom-Zákányszék összekötő kerékpárút kiépítése szintén való igényt szolgált ki.

A KSH adatai alapján azonban a lakosságtól elkülönített gyűjtéssel elszállított települési hulladék mennyisége évről évre csökken, míg a települési hulladék összes mennyisége folyamatosan nő. A jövőben célként kell megfogalmazni ennek a negatív trendnek a visszafordítását.

A megkérdezettek szívesen vennének részt különböző, **közösségi kezdeményezéseken**. A közterületi fa- és virágültetésben vagy a hulladékok szelektív gyűjtésében a kitöltők többsége valószínűleg részt venne, és környezetvédelmi rendezvényen, közterületek takarításán pedig talán részt venne, de a vitafórumokon való esetleges részvételre a többségnek csak kevés hajlandósága van. A fenntarthatóságról szóló tájékoztatáson való részvételi hajlandóság közepesnek mondható.

Az Országos Könyvtári Napok rendezvénysorozat részeként 2019. októberében az iskola alsós diákjai a zákányszéki Lengyel téren elültették a könyvtár fáját. Az ilyen, és ehhez hasonló, alapvetően békés rendezvények a településen is pozitív fogadtatásra találnak.

A jövőben Zákányszék településnek is célszerű lesz kialakítania saját települési klímastratégiáját, melybe a lakosság széles rétegét be kell vonni. A klímastratégia kidolgozását kísérő tudatformáló, informáló rendezvényeken való részvételt szintén minden lehetséges eszközzel elő kell segíteni.

A 28-35. kérdéscsoport a település és a lakosság gazdasági helyzetét térképezte fel.

A **település gazdasági helyzetének megítélése** a lakosok részéről pozitív. Részletesen az alábbi eredmények érkeztek: a települési ipar fejlettsége kevésbé jó és rossz, a mezőgazdaságé és a szolgáltatásoké jó, az emberek képzettsége jó-kevésbé jó közötti.

A településen tervben van egy ipari park fejlesztés, azonban annak megvalósítása a pályázat pozitív elbírálásához és támogatáshoz kötött.

A megkérdezettek válaszai alapján elmondható, hogy a helyiek többnyire úgy vélik, hogy egy kicsivel többen kapnak **segélyt** a településen, mint ahányan valójában rászorulnának.

A **szociális célokra rendelkezésre álló pénzüsszegeket** ugyanakkor a válaszadók véleménye alapján inkább a szociális intézmények fejlesztésére kellene fordítani, mint segélyezésre. A helyi vélemények alapján a hatóságoknak kellene megoldaniuk a rászorulóknak problémáit, elsősorban nem a jól élők terheinek növelésével, hanem más módon.

A megkérdezettek **saját lakóépületük állapotát** részben kielégítőnek vagy kielégítőnek találták, csupán néhány értékelő szerint nem kielégítő, ugyanakkor a válaszadók nagy

többségének nem is állna módjában most tatarozni lakását. A lakóépületekre vonatkozó, kapott eredmények összességében nagyon jónak mondhatók.

A kitöltők csupán kb. harmada számít arra, hogy valaki a családjából **munkanélkülivé válhat** – ez az arány a 2011. évi felméréshez képest kiemelkedő javulást mutat.

A KSH adatai alapján a nyilvántartott álláskeresők száma 2015. óta jelentősen csökkent, valamint a közfoglalkoztatottak száma is a 2017. évi 38-ról tovább mérséklődött.

A kérdőív további kérdései a szükséges fejlesztések irányáról, illetve a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos információkról vártak választ.

A kitöltők körében a legjellemzőbb **információs csatorna**, ahonnan értesítéseiket szerzik, az országos sugárzású TV és az internet, sokan környezetükből, szóban kapják értesítéseiket vagy az országos rádióból, illetve helyi terjesztésű újságot olvasnak.

Fontos változás az internet térnyerése, melyet az internet előfizetések számának a növekedése is mutat. A közterületek ingyenes wifivel való lefedése pályázati forrásból valósul meg (nyertes projekt, megvalósítása folyamatban). Az online felületeket, mint információs csatornákat Zákányszék is kihasználja: a település hivatalos honlapján túl több facebook-oldal és egyéb intézményi, egyesületi oldalak állnak az érdeklődők rendelkezésére.

Kiemelten fontos kérdés irányult arra, hogy megtudjuk, **a megkérdezettek mely terület fejlődését szeretnék leginkább elérni a településen**. A felmérésben nyolc felsorolt területet kellett fontossági sorrendbe állítani. A kapott eredmények alapján **a helyiek az oktatás, a mezőgazdaság és a szolgáltatások fejlesztését szeretnék leginkább**, de sokan fontosnak ítélik **a közlekedés, turizmus és lakásépítés fejlesztését is**, míg az ipartelepítés és hagyományőrző kézműipar fejlesztését már kevesebben.

A lakásépítés fejlesztése szempontjából a falusi CSOK várhatóan pozitív hatást fog kiváltani. Az oktatás fejlesztésére korlátozottan van mód, de jó kezdeményezésben nincs hiány. Ilyen a tanya-ovi program, az ökosuli, és a tény, hogy az általános iskola elnyerte az örökös ökoiskola címet. A testvérvárosokkal (Hajdújárás, Borszék) való együttműködés keretében pedig a jó gyakorlatok megosztására is lehetőség kínálkozik.

Zákányszék tagja a Mórahalmi TDM-nek, így a turisztikai jellegű rendezvényekre, tematikus programokra térségi szinten, szervezeten van mód. A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030-ban is megfogalmazott törekvés a most még szórványosan, pontszerűen meglévő turisztikai attrakciók rendszerbe foglalása, tematizálása. A Homokháti Bringaklub szintén programokkal csatlakozik a TDM-hez.

A következő kérdés arra irányult, hogy a helyi lakosok véleménye szerint **minek a megőrzése a legfontosabb** a településen. A válaszadók az adott nyolc lehetőség közül összesítve **a természeti környezet, az erdők és a táj védelmét és megőrzését** jelölték meg majdnem egyenlő arányokban a legfontosabbnak.

A természeti környezet, az erdők és a táj védelme és megőrzése folyamatos, jogszabályban is előírt feladat. Az egyre erősebben megnyilvánuló klímaváltozásra azonban fel kell készülni és alkalmazkodni kell hozzá (adaptáció), annak negatív hatásait pedig lehetőség szerint mérsékelni kell (mitigáció).

A megkérdezettek szerint a **település fejlesztésében** eredményes lehet a helyi rendszeres lakossági fórumok megtartása, a polgármesteri hivatal és a képviselő testület tevékenységének eredményessége, illetve a társadalmi, regionális, nemzetközi vagy megyei szervezetek bevonása is.

Eszerint tehát **a lakosok Zákányszéken kifejezetten igénylik** helyi lakossági fórumok megtartását, vagyis **a lakosság szerves bevonását a települési szintű fejlesztések megvitatásába és a döntések előkészítésébe**. A kapott eredmény jelentheti azonban azt is, hogy több információt szeretnének kapni a települési fejlesztésekről, és kapcsolódó véleményüket szívesen megosztanák.

A megkérdezett lakosság véleménye szerint a **helyiek a település fejlesztésében** leginkább önkéntes munkával vehetnének részt, vagy fizetett munkával, illetve tanácsadással.

Bár a válaszadók többsége úgy nyilatkozott, hogy korábban már találkozott a **„fenntartható fejlődés”** kifejezéssel, a válaszolók csupán ötöde tudta helyesen, hogy általában mit értünk ez alatt. **A válaszoló lakosság több, mint 90%-a szeretné, ha több információhoz jutna a fenntartható fejlődésről.** Az információátadás módját tekintve kiemelkedő arányban jelent meg az internet.

A megkérdezettek szerint **a jövőben Európa három legnagyobb problémája a terrorizmus, az ivóvíz biztosítása és a megélhetés lesznek. Ugyanakkor Zákányszék legnagyobb problémája a jövőben továbbra is a megélhetés, a gyermekek jövője és az egészségügyi problémák lehetnek.**

A **saját fontossági sorrend** felállítása során **megjelent – az előzőekben felsoroltakon túl – a közlekedésfejlesztés, az oktatás fejlesztése és a munkahelyteremtés problémái is.**

A felmérés óta eltelt években a terrorizmustól való félelem valószínűleg alábbhagyott. A megélhetés (munkahelyteremtés), a gyermekek jövője és az egészségügyi problémák örök érvényű területek.

3.1.2 Az oktatási kérdőívek értékelése és aktualizálása

Az oktatási kérdőívek kiértékelése során egyetlen kérdőív sem minősült értékelhetetlennek.

A 2017. évi felmérés során 96 diák töltötte ki kérdőívet.

A települési diákok nagy többsége a **környezetszennyezést a hazai viszonyok között jelentős, Eléggé komoly, illetve Nagyon komoly** problémaként értékeli. Ehhez képest a **zákányszéki környezetszennyezést** a diákok kicsit pozitívabban ítélik meg.

A tanulók **környezetvédelmi kérdések után való érdeklődéséről** általánosságban elmondható, hogy az főként konkrét eseményekkel kapcsolatosan jelentkezik. **Azok aránya, akik egyáltalán nem érdeklődtek a környezetvédelmi kérdések iránt, kiemelkedően magas volt.**

A tanya-ovi program, az Ökosuli, az Örökös Ökoiskola várhatóan javított a fenti állapotokon és fogékonyabbá tette az iskolásokat a környezetvédelem iránt.

A tanulók közül a legtöbben **a szemetelés problémáját emelték ki, mint olyan környezetvédelemmel kapcsolatos probléma**, ami felkeltette érdeklődésüket. Ezen túl említették a globális felmelegedést, a vörösiszap-katasztrófát, az ózonréteg problémáját, valamint a szmog, a tenger szennyezése, a jégsapkák olvadása, az autók levegőszennyezése és az állatok védelme is felmerült.

A tanulók a környezetvédelemmel kapcsolatos értesítéseiket számos csatornán keresztül nyerhetik. A diákok közül többen jelölték meg az **iskolai oktatást**, valamint nagyon sokan a **televíziós és rádiós híradásokat**, műsorokat. Szintén sok információt kapnak továbbá újságokból, folyóiratokból, valamint egyéb iskolai rendezvényeken és szerencsés módon a szülőktől, barátoktól is.

A válaszadó diákok több, mint 80%-a nem tud **környezetvédelmi, természetvédelmi szervezet** működéséről (pedig van). Azok, akik ismernek ilyen szervezetet, többnyire az iskolai természet szakkört nevezték meg.

A 2011- és 2017. évi felmérés összevetéséből kiderül, hogy a diákok környezetvédelmi programok iránti aktivitása jelentősen csökkent.

A válaszadó diákok harmada fogadna szívesen **további, környezetvédelemmel kapcsolatos információkat** az iskolai tananyagon belül, míg valamivel kevesebben tanórán kívüli foglalkozást szeretnének.

A diákok szerint főként az országot irányító kormány és a helyi önkormányzatok elsőrendű feladata a települési környezet állapotának védelme.

Ezt a kérdéscsoportot a jövőben célszerű lesz aktualizálni. Bekerülhet például az internet és az online oldalak, mint információforrás.

A diákok fogékonyságának a növelése folyamatos feladat, mely feltehetően az örökös

ökoiskola cím elnyerése, a tanya-ovi és ökosuli programoknak köszönhetően javult.

A jelenleg is zajló, klímaváltozással kapcsolatos akciók, diáktüntetések remélhetőleg a zánkai iskolások figyelmét is felkeltették.

A válaszadó tanulók kiemelkedően nagy része jelölte meg **a takarékos világítást, fűtést, illetve a hulladékok hasznosítását, mint környezetvédő szokásokat, melyeket beépítettek a mindennapjaikba.** Ezek az arányok pozitívnak mondhatók, különös tekintettel arra, hogy gyermekekről van szó, akiknek szokásai a szülőkkel közös életterben alakulnak ki.

A **fogyasztói szokások környezetre való hatását** a diákok kisebb része tartja jelentősnek, míg nagyobb részük bizonytalan. **A kapott eredmény jelzi, hogy a kitöltők kevés információval bírnak a témában, azonban a korosztály fogékonyságát tekintve ez a jövőben még javítható.**

A **környezetbarát vásárlási szokásokat** vizsgáló kérdésre kapott válaszok szerint a diákok nagy része nagyon ritkán, ötöde pedig sohasem használ környezetbarát termékeket. Ennek oka lehet az is, hogy elsősorban a szülők végzik a bevásárlást, azonban a diákok tájékoztatása mindenképp célszerű, hiszen ők is hatással lehetnek a szüleik vásárlási szokásaira.

A települési gazdasági, szociális, környezetvédelmi és egyéb ügyekben, kérdésekben való **tájékoztatottságot** vizsgáló kérdésünkre kapott válaszok alapján elmondható, hogy a diákok mintegy 2/3-a csak ritkán foglalkozik a helyi ügyekkel, míg kisebb részük megfelelően tájékozottnak tartja magát. A tanulók az iskolában, valamint egymás között, illetve otthon szerzik be **a lakóhelyükkel kapcsolatos híreket.**

A **lakóhely szeretete** a diákok körében mérsékelten pozitív képet jelez. A tanulók nagy része nyilatkozott úgy, hogy szereti ezt a környéket, de a **válaszadók közül van olyan, aki elköltözne,** hogyha az módjában állna. Ez a tény rossz hatással lehet a település népességmegtartó erejére, emiatt **ez számunkra az egyik legfontosabb adat.** A jövőbeni sikeres fejlesztések, például munkahelyteremtést eredményező fejlesztések elengedhetetlenek a fiatalok megtartása szempontjából.

A diákok legkevésbé a tömegközlekedéssel, a munkavállalási és a szórakozási lehetőségekkel elégedettek.

Kiemelkedően jó értékelést kapott a diákoktól a település egészének a hangulata, a lakáshelyzet, a tanulási lehetőségek, valamint a közbiztonság, az utcák terek, parkok állapota is.

A diákok szerint a három legsürgősebb fejlesztendő terület a közbiztonság, a munkavállalási lehetőségek, és a levegő tisztasága, természeti környezet állapota.

Az egyéni válaszokból kitűnik, hogy a diákok véleménye szerint szükség lenne a szemetelés problémájának megoldására, illetve az utak fejlesztésére is.

3.3. SWOT analízis

Jelen 3. felülvizsgálat keretében történt önkormányzati egyeztetések alapján a SWOT-analízis megállapításai továbbra is helytállóak, ezért azokat változtatás nélkül hagytuk.

A SWOT-analízis a helyzetelemzést segíti, kategorizálva a meglévő belső adottságokat és jellemzőket **(S=erősségek, W=gyengeségek)** illetve megjelölve a jövőben kihasználható külső potenciálokat **(O=lehetőségek)** és esetlegesen felmerülő negatív eseményeket **(T=veszélyek)**. A fenntarthatóság három pillére **(társadalom, gazdaság, környezet)** szerinti felosztásban kerültek felsorolásra a településre jellemző, a helyi fejlődés intenzitását befolyásoló tényezők, folyamatok.

	ERŐSSÉGEK (belső)	GYENGESÉGEK (belső)
Társadalom	• Magas a települési együttműködési készség a fiatal lakosság részéről. • A lakosok körében kiemelten pozitív vélemény tapasztalható a könyvtár, a központi park, a központi buszmegálló, a nyugodt települési környezetet, illetve a település virágosságát tekintve. • Nagy számú községi és egyéb rendezvény rendszeres megtartása a településen. • Szeged, mint régióközpont közelsége. • A helyi természeti értékek nagy száma. • A belterületi utak fejlesztése folyamatos. • A kistelepülési közösségek összetartó ereje magas. • Sikeres bűnmegelőzési programok a kistérségben, Kistérségi Közbiztonsági Bizottság megléte. • Jó kistérségi együttműködés és koordináció. • A helyi Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálatok kiemelkedően jó kapcsolata a tanyai lakossággal. • A központi buszmegálló jó állapotú, ami a helyiek komfortérzetét növeli. • Az iskolában természetjáró, környezetismereti szakkör működik. • Öko-iskola és -óvoda működése a településen. • A fiatal lakosság folyamatos bevonása környezetvédelmi tevékenységekbe.	• A települési parkok állagmegóvása nem megfelelően biztosított. • A munkanélküliek magas száma. • Hiányos tömegközlekedés, a meglévő buszjáratok is ritkán járnak. • A fiatal lakosság alacsony informáltsága, és fokozott érdeklődése a környezetvédelem kérdéseivel kapcsolatosan. • A helyi gyermekorvosi ellátás kapacitása a helyiek szerint bővítésre szorul. • A futballpálya állapota javításra szorul (erre vonatkozó tervek elkészültek) • A külterületi mellékutak állapota nem megfelelő. • A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok jelenléte, lassú integrációjuk. • A lakosság egy részének alacsony informáltsága, és érdeklődése környezetvédelmi kérdésekben. • A lakossági légszennyezésre vonatkozó adatok hiánya. • A társadalmi csoportok integrációja fokozott figyelmet igényel, negatív előítéletek tapasztalhatók. • Bizonyos témákban csökkenő hajlandóság a közösségi összefogásra. • A háztáji mezőgazdaságból élők magas aránya. • Helyi környezetvédelmi szakemberek hiánya. • A településen a diákok véleménye szerint nem elegendő a hulladékgyűjtők száma.

	ERŐSSÉGEK (belső)	GYENGESÉGEK (belső)
Környezet	• Helyi Értéktár létrehozása megtörtént. • Felszínét tekintve környezetvédelmileg kedvező helyzetben van (alacsony erózió- és deflációveszély). • Természeti értékek nagy száma. Jelentéktelen az ipari eredetű lég- és zajszennyezés. • A településen és környezetében nem található légszennyező pontforrás. • Kedvező természeti adottságok egyes megújuló energiaforrások tekintetében (pl. geotermikus, napenergia). • A lakosság nagy része kifejezetten jó állapotúnak ítéli meg a helyi környezet (víz, levegő, talaj, zaj, település tisztasága) állapotát. • A település környezeti elemeinek jó állapota. • A helyi termelő és szolgáltató szektor környezetterhelése kicsi. • A helyi természeti területek biológiai sokfélesége. • Alacsony a talajok szennyezettsége. • A települési kommunális és szelektív hulladékszállítás folyamatos fejlődése. • Zákányszék tagja a Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulásnak. • Az előírásoknak megfelelő szennyvíztisztító elkészült. • A települési zöldfelületek magas aránya.	• Az erdőterületek alacsony részaránya. • A csapadékvíz-elvezető árkok állapota nem megfelelő. • Alkalmanként nagy mennyiségű belvíz kerül az elvezető árkokba. • A település talajadottságai közepesen kedvezőek. • Az illegális hulladéklerakók visszatérő problémája. • A földutak karbantartása nem megoldott. • A futballpálya környéke nem megfelelően rendezett.
Gazdaság	• A régióközpont közelsége. • A település részt vett a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban. • Megfelelő víz, gáz, villamos energiaellátás. • Települési családi gazdaságok nagy aránya.	• Helyi munkalehetőségek alacsony száma. • Fejletlen külterületi infrastruktúra (vízellátás hiányossága). • A belterületi zöldterületi fejlesztésekhez szükséges helyi anyagi keret nagysága alacsony. • Kihasztnátlan falusi turizmus lehetőségek. • Az országút zajszennyezése.

	LEHETŐSÉGEK (külső)	VESZÉLYEK (külső)
Társadalom	• A helyi diákság körében a környezettudatos nevelés előtérbe helyezése, annak megtartása. • Az esélyegyenlőség elvének optimális megvalósítása, fokozott figyelemmel a különböző társadalmi csoportok megfelelő integrációjára. • A települési gyalogos közlekedés, járdák, zebrák fejlesztése, a lakosság körében megjelelő egyértelmű igénynek megfelelően. • A lakosság kifejezetten pozitív hozzáállása a települési szelektív hulladékgyűjtéshez. • A települési boltok és szolgáltatóegységek számának növelése, új vállalkozások betelepülésének elősegítése, a helyi lakosság nagyobb megelégedésére. • A közösségi tudat erősítése. • A települési társadalomszerkezet pozitív változása. • A lakosok nagy része szeretné a helyi oktatás fejlesztését. • A helyi lakosok szórakozási lehetőségeinek bővítése, többek között hagyományőrző rendezvények útján, kiemelt figyelemmel a gyermekkorú és fiatal lakosok rendszeres szórakozási lehetőségeinek növelésére. • A települési kulturális élet élénkítése. • A települési közösségi terek (művelődési ház) jobb kihasználása. • A felnőtt települési lakosság környezettudatosságának növelése. • További intenzív környezeti nevelés az óvodákban és az iskolákban. • A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos figyelemfelhívó rendezvények tartása.	• Az allergiás, asztmás megbetegedések száma növekszik. • Erősödhet a települési felnőtt lakosság érdektelensége a környezetvédelem iránt. • A települési elvándorlási ráta növekedése. • Népeségfogyás. • Az öregedési index növekedése. • A meglévő lokálpatriotizmus fokozatos háttérbe szorulása. • A fiatalok kulturált szórakozási lehetőségeinek további, tartós hiánya. • Szeged közelsége közbiztonsági szempontból nem kedvező. • Külterületi lakosság leszakadásának erősödése. • Az előítéletek megmaradása vagy erősödése. • A hagyományőrzés háttérbe szorulása. • A települési lakosok körében az életszínvonal romlása.
Környezet	• Zöldfelület-fejlesztés, rendezés (futballpálya területének rendezése, fokozott figyelem a központi park jó állapotának megőrzésére). • A kistérségi együttműködés	• Környezetterhelő tevékenységek betelepülése a térségbe. • A helyi talajszennyezettség növekedése, a talajok fizikai és kémiai romlása. • A talajok kimerülése.

	LEHETŐSÉGEK (külső)	VESZÉLYEK (külső)
	további erősítése. • A meglévő táji, természeti értékekre alapozva az idegenforgalom fejlesztése kívánatos. • Pályázati és egyéb külső források bevonása a települési fejlesztésekbe. • A jó természeti adottságok erősítése. • A kerékpáros közlekedés révén környezetbarát közlekedés-fejlesztés.	• Az allergén növények számának időszakos növekedése • A természeti értékek lepusztulása. • A zaj-, levegő és talajszennyezéssel veszélyeztetett területek száma, nagysága nőhet. • A nem megfelelő talajművelés következtében a talajok minősége romolhat (savanyodás, szikesedés).
Gazdaság	• Megújuló energiaforrások hasznosítása. • Új, korszerű, környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása. • Az ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat bővítése, és fenntartható mezőgazdaság megvalósítása, terjesztése. • Az intenzív talajhasználat felváltása extenzív talajhasználat megvalósításával, a környezetileg érzékeny és gyenge termőképességű területeken. • A környezetvédelem fejlesztését elősegítő támogatások igénybevétele. • Külső források bevonása a fejlesztésekbe. • Falusi turizmus fejlesztése. • Új munkahelyek teremtése. • Háztáji termékek nagyobb számú piacra juttatása. • Összehangolt térségi marketing: Hetedhét cekkeres helyi márka bevezetése megkezdődött • A kerékpáros turizmus fejlesztése. • Külső források bevonása a helyi kerékpáros közlekedés lehetőségeinek fejlesztésére.	• Az infrastruktúra fejlesztésére jelenleg rendelkezésre álló hitelek, támogatások beszűkülése. • A környezetvédelmi beruházások háttérbe szorulnak. • A mezőgazdasági termelés nem párosul környezetvédelmi beruházásokkal. • A falusi turizmus fejlesztésének hatására megnőhet a környezetszennyezés. • A fiatalok elköltözése a településről. • A munkanélküliség növekedése. • A pályázati önerő előteremtésének egyre nagyobb nehézségei.

4. STRATÉGIA FELÜLVIZSGÁLATA

Zákányszék települési önkormányzata és a helyi lakosság egymással egyetértésben kívánja elérni a fenntartható fejlődés elveivel összhangban álló települési minta kialakítását. Céljaik elérésére ütemezési tervet alakítottunk ki, amely Zákányszék település vizsgált adatainak felhasználásával időtávonkénti részcélokat jelöl ki hosszú-, közép- és rövidtávon.

Programunk sikeres megvalósítása esetén a település társadalmi, gazdasági és környezeti jellemzői optimális irányba fejlődhetnek. A Fenntartható Fejlődés elvei alapján ezen pozitív változások területenként szerteágazóak lehetnek, így a települési sajátosságoknak megfelelően számos részterületre vonatkozóan részletes projektötleteket dolgoztunk ki, melyek elsődleges célja a fenntartható fejlődés kialakulásának segítése, a rendelkezésre álló erőforrások gazdaságos felhasználása mellett. Munkánk elvárt eredménye, hogy a helyi gazdaság, társadalom, munkaerő-piaci helyzet és a települési környezeti állapot egyaránt fejlődjön, és e különböző területek fejlődése hosszú távon is fenntartható legyen.

A helyi viszonyok javítására munkánk során olyan prioritási rendszer kidolgozására került sor, mely figyelembe veszi a települési speciális viszonyokat a fenntartható fejlődés elvének szem előtt tartása, valamint a vonatkozó nemzetközi irányelvek alkalmazása mellett.

E prioritások szintén, a már oly sokszor említett társadalom-gazdaság-környezet hármas mentén jelölik ki azok fontos és követendő irányvonalakat, melyek mentén következtetéseink szerint a fenntartható fejlődés szerinti fejlesztések megvalósíthatók.

A fenntartható fejlődéshez, mint központi célhoz szükséges a fenntarthatósági pillérek megerősítése. A megerősítések fontossági sorrendbe helyezésének prioritásuk szerint kell történnie.

A **prioritások felülvizsgálata** fontos lépés a LA21 3. felülvizsgálatához kapcsolódóan. Az elmúlt időszak társadalmi, gazdasági és infrastrukturális változásai indokoltá teszik a prioritások átgondolását, és a helyzetértékelés felülvizsgálata is fontos útmutatást adhat a szükséges feladatokkal kapcsolatban. Az alábbi felsorolásban azokat az elemeket fejtjük ki részletesebben, ahol további intézkedések, javaslatok megfogalmazása indokolt.

Társadalom:

- társadalmi szemléletformálás a Fenntarthatóság jegyében:
 - A társadalmi szemléletformálás fontossága elsősorban a kérdőívek felülvizsgálata során kapott információk okán mutatkozik meg. A lakosság nagymértékben hozzájárulhat a fenntarthatóság növeléséhez, így a légszennyező anyagok kibocsátásának a csökkenéséhez, illetve a hulladékmennyiség csökkenéséhez, valamint a fiatalok környezeti neveléséhez. Több kérdés is rámutatott arra a tényre, miszerint a diákok környezetvédelem iránti érdeklődése csökkent, ezért a jövőben kiemelten fontos feladatként jelenik meg a fiatalok szemléletformálásának és tájékoztatásának javítása.
 - Szelektív hulladékgyűjtés további népszerűsítése.
- vitafórumok tartása,

- A kérdőíves felmérés alapján a lakosság szívesen venne részt különböző témájú vitafórumokon, melyek lehetőséget adnak pl. az oktatás, az egészségügyi helyzet és a mezőgazdaság fejlesztési irányainak meghatározására és kijelölésére.

A kérdőíves felmérés alapján Zákányszék legnagyobb problémái sorban a jövőben a megélhetés, a gyermekek jövője, valamint a betegségek, egészségügyi problémák lesznek:

- megélhetés biztosítása,
 - A munkanélküliségi adatokat figyelembe véve fontos prioritás a felnőttképzés/átképzés kapacitásainak és portfóliójának a növelése, elsősorban a térségben ismert hiány-szakmákra koncentrálni. Ezen prioritás megvalósításához további civil és vállalati együttműködések kialakítása is elengedhetetlen (közfoglalkoztatási programok és hozzájuk kapcsolódó képzések (alapkompétencia képzés és mezőgazdasági munkás OKJ képzés, valamint gépkezelői képzések) valósultak meg az elmúlt időszakban).
- oktatás, képzés fejlesztése,
 - Az oktatási rendszer kihasználtsága folyamatosan javul az elmúlt évek során. A kérdőíves felmérés alapján azonban a lakosság és a fiatalok részéről is kifejezett igény mutatkozik az oktatás minőségi fejlesztésére. A település jövőbeli problémái közt kiemelt helyen jelölték meg az oktatás színvonalát.
- egészségügyi helyzet javítása (Az idősek számára a Homokháti Szociális Központ szervezett programokat, egészségügyi szűrővizsgálatokat),
- közbiztonság javítása,
- szórakozási lehetőségek bővítése, a meglévő lehetőségek ismertetése a lakossággal,
- utcák, terek, parkok állapotának javítása és fenntartása.

Gazdaság:

- ipar fejlesztése,
 - A gazdasági élet fejlesztése elsősorban a vállalkozásokon keresztül valósítható meg. A településen a vállalkozások döntő többségét a mikro- és kisvállalkozások teszik ki, ebből is igen nagy számban az egyéni vállalkozások képviselik magukat. A vállalkozások az országos átlagnak megfelelően tökeszegények, kis alkalmazotti létszámúak. A vállalkozásfejlesztés mint prioritás igen fontos, azonban együttműködéseken alapul. Ehhez kapcsolódóan az oktatási képzési lehetőségek fejlesztése, a tanácsadói lehetőségek fejlesztése, valamint a finanszírozási problémák megoldása egyaránt fontos. A vállalkozó szektor fejlesztéséhez és a pontos fejlesztési prioritások meghatározásához fel kell mérni az érintett vállalkozások igényeit és szükségleteit, majd ez alapján meghatározni a kitorési pontokat. Zákányszéken vannak biztató törekvések is: Hetedhét Cékkeres néven új helyi márkát vezettek be a térségben, valamint ha támogatásban részesül a vonatkozó pályázat, úgy a településen TOP-os forrásból

ipari park fejlesztés fog megvalósulni. A projekthez kapcsolódóan két szociális szövetkezet alakult: Gyümölcs Tanya Szociális Szövetkezet, illetve Csoma Vita Szociális Szövetkezet néven.

- mezőgazdaság fejlesztése,
 - A települési ipar fejlettsége a lakosság szerint a legkevésbé jó, a mezőgazdaságé pedig jó, ennek ellenére a lakosság nagyobb arányban szorgalmazza a mezőgazdaság fejlesztését, mint az ipartelepítést.
- gazdasági szektor (kereskedelem, szolgáltatás) fejlesztése,
 - A helyi boltok és szolgáltatóegységek többnyire kielégítik a helyi szükségleteket, de a megkérdezett lakosok többsége még több olyan helyi boltot és szolgáltatóegységet szeretne, ahol a lakók dolgozhatnak. Több üzletet felölelő üzletközpont létrehozására azonban nincs igény.
- vendéglátás, idegenforgalom, turizmus fellendítése.

Környezet:

- Környezet ismeret, környezettudatosság,
 - A környezettudatosság fejlesztés a szemléletformáláson keresztül a legjobban megvalósítható. A környezeti és társadalmi szemléletformálást egy projektként célszerű kezelni. A zákányszéki általános iskola és az önkormányzat ezirányú törekvései példaértékűek.
- Települési és épített környezet védelme,
- infrastrukturális helyzet javítása, fejlesztése,
 - A települési közlekedés fejlesztésében a gyalogos és kerékpáros közlekedés fejlesztése az elmúlt évek sikeres projektjeinek köszönhetően megvalósult. A zebrák fejlesztése szintén hangsúlyos feladat. .
 - A település belterületén található földutak aszfaltozása lényegében megtörtént,
 - A külterületi utak karbantartása, szélességének megőrzése folyamatos.
- energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeinek kihasználása,
 - Az energiafelhasználás csökkentése mind az intézményi mind a vállalati szegmensben elengedhetetlen. A vállalkozói fórumokhoz kapcsolódóan ezen prioritást erősíteni tudjuk. Intézményi vonatkozásban az önkormányzati fejlesztések meghatározóak.
- zöldterületek védelme, fenntartása – növény és állatvilág fenntartása,
 - A lakossági válaszadók összesítve az erdők, a természeti környezet és a táj védelmét és megőrzését jelölték meg a legfontosabbként.
- hulladékgazdálkodás fejlesztésének folytatása.

Zákányszék Fenntartható Fejlődés Helyi Programja (Local Agenda 21) soron következő felülvizsgálatának időpontja jelen, 2021-es Felülvizsgálat elfogadásától számított 3 év.

5. MEGVALÓSÍTÁS FELÜLVIZSGÁLATA

Az alábbiakban azok a konkrét települési projektek találhatók, melyek célja a települési sajátosságokat figyelembe véve a prioritások, a fenntartható fejlődés elérése. A következő táblázatok tartalmazzák a meghatározott programokra tett intézkedéseket és a feladatok felülvizsgálatát. A korábbi felülvizsgálatban még szereplő, de egyszeri, nem ismétlődő, illetve tartósan nem releváns intézkedéseket töröltük.

5.1. Társadalmi pillér

13. táblázat

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
Önkormányzati ügyintézés és civil kapcsolatok javítása	1. A lakosság befogadó-készségét segítő lakossági fórumok megtartása, véleménynyilvánítási lehetőség a helyi lakosság és az önkormányzat kapcsolatának erősítésére, kompromisszumos megoldások kidolgozására	A zákányszéki képviselőtestületi ülések nyilvánosak, a lakosság ezen alkalmakkor aktívan részt vehet a települési ügyek megvitatásában. Ezen felül a településfejlesztés aktuális kérdéseiben (pl. csatornahálózat kiépítése) külön lakossági fórumok kerülnek megtartásra.	Folyamatos
	2. A civil szféra és az önkormányzat kapcsolatának további erősítése	Az önkormányzat és a civil szervezetek együttműködésének eredményeként kölcsönösen segítik egymás munkáját.	Folyamatos
Egészségügyi helyzet fejlesztése	1. Egészségterv létrehozása	Az önkormányzat 2013. évben elkészítette a település egészségtervét, azonban az felülvizsgálatra szorul.	Megtörtént
	2. „Egészséges Zákányszék” (prevenció)	Az elmúlt évek során rendszeresen tartottak a községben egészséghetet, melyen évről évre egyre többen vettek részt. Ennek keretében életvezetési tanácsadó programok, egészséges életmóddal kapcsolatos programok, stresszkezelő, konfliktuskezelő, lelki egészség megőrzését szolgáló egészségfejlesztési foglalkozások is megvalósultak. Minden évben megrendezésre kerül az iskolai egészséghet, amelynek során kiemelt hangsúlyt kap az egészséges táplálkozás, a tudatos vásárlás.	Évente több alkalommal
	3. Akadálymentesítés az egészségügyben, eszközbeszerzés	A háziorvosi és egyéb egészségügyi ellátás nem tartozik az önkormányzat tevékenységi körébe, így az arra vonatkozó fejlesztésekben nem kompetens. A szociális	Megtörtént
	4. Informatikai fejlesztés az		

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
	egészségügyben	központ fizikai és infokommunikációs akadálymentesítése folyamatosan zajlott az elmúlt években.	
A települési szociális helyzet fejlesztése	1. Szociális terület, infrastruktúra fejlesztés	Zákányszék Község Önkormányzata 2009. január 1-től a Homokháti Szociális Központon keresztül látja el társulási formában a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokat, házi segítségnyújtást, jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, szociális étkeztetést, idősök nappali ellátását, tanyagondnoki szolgáltatást, védőnői szolgálatot, támogató szolgálatot, közösségi pszichiátriai ellátást, szakosított szociális ellátási formák közül az idősök ápolását- gondozását biztosító ellátásokat.	Folyamatos
Oktatás, képzés fejlesztése	1. Környezettudatos nevelés kiegészítése, Zákányszék	A zákányszéki általános iskola 2009-ben nyerte el első ízben az Ökoiskola címet, majd három év elteltével, 2012-ben ismét sikeresen pályáztak. 2015-ben – a hat éves ökoiskolai munka után - megpályázták az Örökös Ökoiskola címet. Az elismerést igazoló oklevelet 2016. január 30-án vehették át Budapesten a Móricz Zsigmond Gimnáziumban. Az iskola Környezeti Nevelési Programmal is rendelkezik.	Folyamatos
	2. Iskolaépület felújítása, karbantartása, fejlesztése	2018. december 31-vel fejeződött be a TOP-3.2.1-15-CS1-1-2016-00043 azonosító számú projekt. A projektből megvalósult Zákányszék Község 3 db oktatási-nevelési célú közintézményének energetikai korszerűsítése: Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Sportcsarnok, Manó-Kert Óvoda és Bölcsőde. A pályázat célja önkormányzati intézmények hatékonyabb, racionálisabb energiagazdálkodásának elősegítése. A megvalósult tevékenységek: • Iskola: homlokzat hőszigetelés, földem-szigetelés, homlokzati nyílászárók cseréje, fűtés-korszerűsítés, világítás-korszerűsítés, napelemes rendszer telepítése, akadálymentesítés. • Tornacsarnok: homlokzat hőszigetelés, földemszigetelés, homlokzati nyílászárók cseréje, fűtés-korszerűsítés, napelemes rendszer telepítése, akadálymentesítés.	Megtörtént

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
		Óvoda: napelemes rendszer telepítése, akadálymentesítés.	
	3. Bölcsődei ellátás lehetőségeinek felmérése	A települési bölcsődei ellátás egy csoporttal működik, bővítése pályázati forrásból történhet meg.	-
	4. Az „ÖKO iskola” programban való részvétel folytatása	Az általános iskola folyamatosan részt vesz az öko-iskola programban, illetve elnyerte az örökös ökoiskola címet is.	Folyamatos
	5. „Környezettudatos életmód” iskolai rendezvény megtartása	<u>Iskolánkban</u> számos tanórán kívüli program segíti a környezettudatos magatartás kialakítását: - Már 6 éve minden októberben tartanak kisállatbemutatót, amikor összefoglalják, összegyűjtik az állattartás szabályait, az állattartással járó szépségeket és felelősséget. - Az ajándékok készítése, a karácsonyi, a farsangi, az anyák napi készülődések újabb alkalmakat szolgáltatnak a takarékoság, az okos ajándékozás, okos vásárlás fontosságának megmutatására, alkalmazására. - A víz napja körül, márciusban a víz jelentősége, felhasználása, szennyeződése, tisztítása, a víztakarékoság kerül a középpontba. - Idén a digitális témahét újabb lehetőséget teremtett a tisztelet, a felelősség jelentőségének megmutatására. - A Föld napja körül rendszeresen számos programon vehetnek részt a tanulók. Idén a Fenntarthatósági témahét kínált sok lehetőséget: előadásokat tartottak a gyerekek egymásnak, kézműveskedtek természetes anyagokból, a komposzt felhasználásával virágokat ültethettek, sportoltak az I. Suliolimpia alkalmából, valamint túráztak és akadályversenyen mérhették össze tudásukat. - Az alsósok a Madarak és Fák napján vehettek rész akadályversenyen. - Az iskolai túrák, a Kiskunsági Nemzeti Park munkatársa által tartott előadások és madármegfigyelő kirándulások is kiváló	Megtörtént, folyamatosan évente több alkalommal

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
		lehetőséget teremtenek arra, hogy a gyerekek megismerkedjenek közvetlen és tágabb környezetük élővilágával, az esetleges helyi és globális problémákkal. Közös keressünk a megoldásokat. – A tanórákon is igyekeznek kihasználni a tananyag és a helyzet adta lehetőségeket a környezeti nevelés megvalósítására.	
Települési közbiztonság fejlesztése	1. Lakossági Önkéntes Őrszolgálat Program	A településen 2 körzeti megbízott, illetve a Polgárőrség biztosítja az itt élők nyugalma. További szervezet létrehozása nem indokolt.	-
Kulturális élet fellendítése	1. Települési rendezvények megtartása	A korábban tervezett Hagyományőrző bemutató tér pályázati forrás hiányában nem valósult meg. A rendezvénykínálat kielégíti a helyi lakosok igényeit. Nemcsak a gyermekek és fiatalok szórakoztatása valósul meg, hanem a helyi felnőtt lakosság rendszeres összejövetelét is számos rendezvény segíti. A településen megrendezése kerülő rendezvények egy része a hagyományőrzést célozza. A kulturális és sportrendezvényeken túl helyet kapnak az egyházi, könyvtári és egyéb programok is. A teljesség igénye nélkül: • Katolikus Bál • Magyar Kultúra Napja • Móraalmi Amatőr Színtársulat előadásai • Családi-és gyereknap • Aratóünnep • Falunap • Traktorshow • Terményáldás • Böllérnap	Folyamatos

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
	2. Sporttal foglalkozó rendezvények megszervezése a településen	A Zakahom-e Egyesület 2018-ban „Túrára fel! rendezvénysorozatot szervezett. Mind a Zakahom-e Egyesület, mind a Homokháti Bringaklub rendszeresen szervezett kerékpáros túrákat 2019-ben is.	Folyamatos
Esélyegyenlőség biztosítása	1. Esélyegyenlőség biztosítása – előadás megszervezése a könyvtár területén	A település rendelkezik aktualizált Esélyegyenlőségi Programmal és Esélyegyenlőségi Tervvel is, mely utóbbi az önkormányzat, a polgármesteri hivatal, az óvoda és a művelődési ház működésére van hatással. – Közfoglalkoztatási programok és hozzájuk kapcsolódó képzések (alapkompétencia képzés és mezőgazdasági munkás OKJ képzés, valamint gépkezelői képzések) valósultak meg az elmúlt időszakban. (visszaút a munkába) – Az általános iskola által a gyermekek részére szabadidős programok kerültek megszervezésre és lebonyolításra. Erzsébet táborok, nyári időszakban úszás oktatás és művészeti táborok kerültek megszervezésre. – Az idősek számára a Homokháti Szociális Központ szervezett programokat, egészségügyi szűrővizsgálatokat. – Az óvoda is rendszeresen szervezett szabadidős programokat, foglalkozásokat, továbbá megvalósult az épület részleges akadálymentesítése. Az Ezerarcú Tanya-ovi 2017. óta mesterprogramban vesz részt. E keretében két mesterpedagógus az óvodás gyermekeknek túrákat, foglalkozásokat, nyári tábort szervez, melyet az Ezerarcú Természetvédelmi és Turisztikai Egyesület többek közt kiadványokkal támogat. Kiemelt teljesítményértékelési területként megjelentek az óvodán kívüli helyszínek, népi gyermekjátékok, természeti és társadalmi, valamint kulturális értékek felfedezése és felkeresése, kézműves tevékenységek. A tanya mellett az erdő, a mező és vizes élőhely	Megtörtént
	2. A fogyatékkal élők esélyegyenlőségének javítása, lehetőségek felmérése		
	3. Fogyatékkal élők segítése		

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
		felfedezését szolgálták a tevékenységek. A nyári tábor új helyszíne a Tanya múzeum volt, így lehetőség nyílt múzeumpedagógiai foglalkozáson való részvételre is.	
	4. Intézmények akadálymentesítése	A Művelődési Ház és a sportcsarnok fizikai akadálymentesítéssel van ellátva, ezen túl a szociális központ épülete is akadálymentesített. Az iskola részlegesen akadálymentesített.	Megtörtént
A helyi közlekedés fejlesztése	1. A települési biztonságos kerékpáros közlekedés megteremtése	Mórahalom-Zákányszék kerékpárút kialakítása megtörtént. A Bordányt Zákányszékkal összekötő kerékpárút megépítésére benyújtott pályázat nem nyert támogatást, azonban a beruházáshoz szükséges tervek egy újabb pályázati kiírás esetére meg vannak hosszabbítva.	Részben, folyamatos
	2. A települési biztonságos gyalogos közlekedés megteremtése zebrák létesítésével, járdaépítéssel	A települési zebrák elhelyezésének és számának vonatkozásában újratervezés van folyamatban, mely keretében a központon túl további két helyszínen is zebra kerülne kialakításra. A Lengyel téri járda térkövezése megvalósult.	Folyamatban
	3. A települési utak jó általános járhatóságának megteremtése, megőrzése	Mórahalomtól kezdődően a ruzsai bekötőútig vezető út újra lett aszfaltozva. Ezen túl az Arany János, a Petőfi Sándor és a Juhász Gyula, Hársfa utcában is aszfaltozási munkálatok folytak.	Megtörtént
	4. A települési színvonalas buszközlekedés megteremtése sűrűbb buszjáratokkal, a csatlakozások összehangolásával	A települési helyközi buszközlekedés általában véve megfelelő.	-

5.2. Környezeti pillér

14. táblázat

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
Naprakész környezeti adatbázis létrehozása	1. Zákányszék Település Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálata	A jogszabályi változások következtében a 2015. évben hatályba lépett 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2014-2019 alapján új környezetvédelmi program elkészült a 2016-2020. időszakra vonatkozóan. A program felülvizsgálatára jogszabályváltozás esetén van szükség.	Megtörtént
	2. A települési hulladékgazdálkodás helyi szabályozásának aktualizálása	A 2012. évi CLXXXV. törvény - a hulladékról előírása alapján a településnek nem szükséges hulladékgazdálkodási tervet készíteni, de a hulladékgazdálkodás helyi szabályozását a jogszabályi változások szerint el kell végezni. A helyi rendeletben változás nem volt.	Folyamatos
	3. Környezetvédelmi kommunikációs terv elkészítése	Nem készült külön terv, azonban erre nincs is szükség, mivel a település KEOP-os pályázatainak kommunikációs terve részletesen szabályozza a környezetvédelmi kommunikációval kapcsolatos feladatokat.	-
Települési és helyi épített környezet	1. Települési zöldterületek körültekintő fenntartása	Folyamatos, az Önkormányzat által foglalkoztatott közmunkások végzik.	Folyamatos
	2. Természetes élőhelyek védelme	Folyamatos.	Folyamatos
	3. Építészeti értékek rekonstrukciója	A helyi védelmet élvező Polgármesteri Hivatal épülete külső felújításon esett át. Az elmúlt években további változás nem történt, forrás függvényében a helyi védelmet élvező épületek állagmegóvása folyamatos.	Megtörtént
	4. A központi buszmegálló jó állapotának megóvása, zsákos szemetes kihelyezése	A buszmegálló karbantartása folyamatos, állapota kielégítő.	Folyamatos
Levegő, víz, zaj	1. Az élhető, egészséges falusi környezet fenntartása, a települési lakosság jó véleményének megőrzése	A település lakói igényesek környezetük állapotára, melyet az ingatlanok előtti területek állapota is tükröz.	Folyamatos
	2. Parlagfű-mentesítési projekt	A lakosság számára saját ingatlanukon kötelező a parlagfű mentesítés végrehajtása, melynek	Megtörtént

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
		aktualitására a helyi újság is felhívja a figyelmet, valamint az önkormányzat munkatársa ellenőrzi is, és szükség szerint felszólítást ad. Az önkormányzati kezelésű területek parlagfű-mentesítése – a zöld területek karbantartásával párhuzamosan – folyamatosan zajlik.	
	3. „Pormentes utakért” projekt	A szennyvízcsatorna hálózat kiépítését követően sávós úthelyreállításra került sor. Mórahalomtól kezdődően a ruzsai bekötőútig vezető út újra lett aszfaltozva. Ezen túl az Arany János, a Petőfi Sándor és a Juhász Gyula utcában is aszfaltozási munkálatok folytak. A településen már csak egy utca nincs pormentesítve (Ősz utca), erre azonban nincs is igény.	Megtörtént
	4. Zajforrások megszüntetése	A településen nincs jelentős zajforrás. Lakossági bejelentés egy külterületi tanyával kapcsolatosan érkezett: a rendszeres lakodalomszervezés zavarja a környező tanyasi lakosok nyugalma. Ez a zajforrás a belterületet nem érinti. Az átmenő forgalom zaja nem jelentős.	-
Infrastrukturális fejlesztés	1. Települési belvíz-elvezetés	A települési belterületi csatornahálózat kiépítettsége és állapota a megvalósult TOP-2.1.3-15 projektnek köszönhetően megfelelő.	Megtörtént
	2. Települési szennyvíz-elvezetés	A KEOP-1.2.0. Mórahalom és Zákányszék települések szennyvízelvezetése és tisztítása c. pályázat megvalósítása révén a folyékony hulladék kezelése megoldottá vált.	Megtörtént
	3. Települési járdák fejlesztése, zebrák felfestése	A települési zebrák elhelyezésének és számának vonatkozásában újratervezés van folyamatban. A Lengyel téri járda térkövezése megvalósult. A Dózsa György utca és a Petőfi utcán részlegesen új járda lett kialakítva. Járdafelújításra a település önkormányzata 2019-ben BM-pályázat keretében 15 millió Ft támogatást nyert, mely a jövőbeni belterületi járdafelújításra lesz fordítva.	Folyamatban
A nemzeti és	1. Települési klímastratégia kidolgozása		

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
térségi klímastratégiához való illeszkedés	2. Tájékoztatási, ismeretterjesztési célú rendezvénysorozat szervezése		
	3. Tudatformálás		
	4. Előadások tartása az energiafelhasználásról	- Az ajándékok készítése, a karácsonyi, a farsangi, az anyák napi készülődések újabb alkalmakat szolgáltatnak a takarékoság, az okos ajándékozás, okos vásárlás fontosságának megmutatására, alkalmazására. - A víz napja körül, márciusban a víz jelentősége, felhasználása, szennyeződése, tisztítása, a víztakarékoság kerül a középpontba. - A Föld napja körül rendszeresen számos programon vehetnek részt a tanulók. Idén a Fenntarthatósági témahét kínált sok lehetőséget: előadásokat tartottak a gyerekek egymásnak, kézműveskedtek természetes anyagokból, a komposzt felhasználásával virágokat ültethettek, sportoltak az I. Suliolimpia alkalmából, valamint túráztak és akadályversenyen mérhették össze tudásukat.	Diákok számára megvalósult
A helyi zöldterületek védelme	1. Települési közparkok, fasorok ápolása	Az Önkormányzat által foglalkoztatott közmunkások rendszeresen elvégzik a területek takarítását és karbantartását.	Folyamatos
	2. A hatályos szabályozásnak megfelelő játszóterek kialakítása	Az óvoda területén található játszótér felújítása tervben van. A sportcsarnok melletti, valamint az iskolánál található játszótér cseréje megtörtént.	Megtörtént
A hulladékgazdálkodás fejlesztése a településen	1. Települési illegális hulladéklerakó helyek felszámolása	Az illegális hulladéklerakás nem jellemző, az út mentén helyenként elszórt sörösdobozok, zacskók összeszedéséről az Önkormányzat gondoskodik.	Folyamatos
	2. Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás	Nem történt ilyen irányú fejlesztés.	-
	3. Hulladékgyűjtő udvarok kialakítása	A településen házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés történik. Zákányszék tagja a Szegedi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszernek. A program keretében elkészült a zákányszéki hulladékudvar és hulladékgyűjtő	Megtörtént

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
		sziget, ahol számos hulladék elkülönített gyűjtésére van mód.	
	4. Szemléletformálás a hulladékgazdálkodásban	Figyelembe véve a szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos negatív tendenciákat, erre kiemelt figyelmet kell fordítani.	Folyamatos

5.3. Gazdasági pillér

15. táblázat

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
Az Önkormányzat és intézményeinek gazdaságos működése	Gazdaságos önkormányzat	Az Önkormányzat jól átgondolt döntéseinek eredményeként nem halmozott fel tartozásokat, adósságmentes a település. Az önkormányzat intézményeinek korszerűsítésekor az alternatív erőforrások használatával is biztosítottá vált a gazdaságos fenntartás (KEOP 4.10.0/N/14 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása: Napelemes rendszer telepítése Zákányszék településen). A TOP-3.2.1.-15 Zákányszék Önkormányzata épületeinek energetikai korszerűsítése c. pályázatkeretében az iskola, a sportcsarnok és az óvoda épülete került fejlesztésre.	Megtörtént, folyamatban
	Pályázati monitoring rendszer	A településen két önkormányzati munkatárs a pályázatfigyeléstől kezdve a megvalósításig kezeli a pályázatokat.	Folyamatos
A helyi ipar fejlesztése	Helyi vállalkozás-támogatási program kidolgozása és működtetése	Hetedhét Cekkeres néven új helyi márkát vezettek be a térségben. A ruzsai márkához Zákányszék is csatlakozott. Amennyiben támogatásban részesül a vonatkozó pályázat, úgy a településen TOP-os forrásból ipari park fejlesztés fog megvalósulni. A projekthez kapcsolódóan két szociális szövetkezet alakult: Gyümölcs Tanya Szociális Szövetkezet, illetve Csoma Vita Szociális Szövetkezet néven.	Megtörtént
	Környezetbarát technológiák alkalmazása	KEOP 4.10.0/N/14 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása: Napelemes rendszer telepítése Zákányszék településen. A 2015-ös projekt keretében a polgármesteri hivatal és a Művelődési Ház és Könyvtár fejlesztése történt meg. A 2018. 12. 31-én lezárult TOP-3.2.1-15: Zákányszék Önkormányzata épületeinek energetikai korszerűsítése projekt keretében az általános iskola, a sportcsarnok és	Megtörtént, folyamatos

Cél	Projektek	Eddigi intézkedések összegzése	Ütemezés
		az óvoda épületére is napelemek kerültek.	
Mezőgazdaság	Biatermesztés elősegítése	Hetedhét Cekkeres néven új helyi márkát vezetnek be a térségben: a ruzsai önkormányzat által koordinált projekt a ruzsai, bordányi, öttömösi, pusztamérgesi, üllési és zákányszéki termékek piacra jutását, értékesítését segíti. A Térségi Kender program, valamint az Integrált megyei mezőgazdasági termelési és feldolgozási kapacitások kiépítése és fejlesztése c. program Csongrád Megye Területfejlesztési Programjában kiemelt vezérprojektként jelenik meg.	Megtörtént Folyamatos
	Kapcsolódás Csongrád Megye Területfejlesztési Programjához		
	Termelői Értékesítési Szövetkezet létrejöttének elősegítése		
	Helyi kistermelők piaca		
Helyi kereskedelem és szolgáltatások	Mikro-, kis- és középvállalkozások támogatása	A helyi boltok és szolgáltatóegységek többnyire kielégítik a helyi szükségleteket, de a megkérdezett lakosok többsége több olyan helyi boltot és szolgáltatóegységet szeretne, ahol a lakók dolgozhatnak. Többféle üzletet is felölelő üzletközpont kialakítására nincs kifejezett igény, törekvés. A jelenleg megvalósítás alatt álló TOP-1.1.3-16: Helyi gazdaságfejlesztés: Zákányszék Község Önkormányzata, Piaci infrastruktúra kiépítése a helyi termelők termékeinek térnyerése érdekében c. projekt keretében épül a helyi piac, ahol mezőgazdasági jellegű termények kapnak helyet.	Folyamatban
Turizmus fejlesztése	Falusi turizmus fejlesztése	A meglévő Turisztikai Konceptiót követően Turisztikai terv nem került kidolgozásra. Zákányszék tagja a Mórahalmi TDM-nek, melyhez különböző programokkal a Homokháti Bringaklub is becsatlakozott.	-
	Csongrád Megye Területfejlesztési Programjához	A megyei komplex turizmusfejlesztési program Csongrád Megye Területfejlesztési Programjában kiemelt vezérprojektként jelenik meg.	

6. MONITORING FELÜLVIZSGÁLATA

A fenntartható fejlődés érdekében megfogalmazott projektek végrehajtása révén az alapállapothoz képest a települési jellemzők bizonyos mértékben módosulnak, ezen változások kimutatását szolgálja a monitoring is. A monitoring célja tehát adatszolgáltatás a változások rövid és hosszú távú optimalizálásához, miközben feladatunk különböző mérések végrehajtása, az adatok rögzítése és értékelése is.

A monitoring tevékenység lényege esetünkben az, hogy a fenntartható fejlődés elérésére megtervezett projektek valós eredményeit felmérje. Ezen eredmények ismeretében nyílik lehetőségünk arra, hogy a tervezett és valós adatok közötti eltérések összehasonlítása nyomán esetleges változtatásokat eszközöljünk fejlesztéseink körében, a lehető legoptimálisabb célok elérésére.

A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan mutatószámok, **indikátorok** szükségesek, amelyek segítségével értékelhetők a bekövetkezett változások. Az indikátorok a környezeti-, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Hozzájárulnak a társadalom szereplőinek tudatossága és viselkedése közötti eltérés csökkentésére, segítik a döntési folyamatok koordinációját - mindezt a fenntarthatóság alapelveinek érvényesülése érdekében. A **fenntartható fejlődés három pillérén** - társadalmi, gazdasági és környezeti - bekövetkezett változásokat kell nyomon követni. A meghatározott mutatók hatás-ellenhatás párokra épülnek, melyekkel szemben a fő követelmények:

- alkalmas az eredmények mérésére
- specifikus, konkrét
- mérhető
- elérhető, rendelkezésre áll
- releváns, reális
- időponthoz kötött

Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában és a helyzetelemzés fejezeteiben is szereplő és alkalmazott statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok évenkénti kitöltésével és kiértékelésével hosszú távon is nyomon követhetők az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

Hangsúlyozni kell, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra.

A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítania kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és a bekövetkezett változásokról.

6.1 Cselekvési terv

A monitoring az a felülvizsgálati tevékenység, mely során a fejlesztések mérhetővé válnak, és így a további munkafolyamatokra vonatkozóan iránymutatásul szolgálnak.

A monitoring tevékenység elvégzésére cselekvési terv létrehozására, helyi munkatársak, lehetőleg önkormányzati dolgozók vagy csoport kijelölésére kerülhet sor, akik rendszeresen koordinálják a fenntartható fejlődés elérésére megalkotott programok végrehajtását. Az ő illetékességi körükbe sorolható a továbbiakban jelen fenntarthatósági terv felülvizsgálatának elkészíttetése is.

Jelen terv felülvizsgálatát célszerű kétéves rendszerességgel elvégezni.

6.2 Indikátorok

Jelen terv felülvizsgálata objektív eredmények elérésére konkrét mérőszámokkal, lehetőleg lakossági véleményfelméréssel kiegészített módon történjék. Az eltérések elemzésével változtatásokra kerülhet sor települési fejlesztési prioritásaink kijelölésében.

A változások nyomon követése és trendvizsgálat végzése érdekében célszerű az indikátorok körét azonosnak venni.

Módszertan:

- A KSH Tájékoztatási adatbázis területi statisztika munkalapjáról 2010. évtől kezdődően azonos mutatók kijelölésével lehet lekérni a rendelkezésre álló adatokat. A mezőgazdaságra vonatkozó mutatók egyedül 2010. évre vonatkoznak, azokhoz nem található összevetésre alkalmas adat.
- A mutatók megjelölése a környezet, gazdaság, társadalom szempontjából lényeges adatok kiválasztásával történt meg.
- **Azon indikátorokat, melyekről a KSH tartósan nem szolgáltat adatot, illetve nem releváns, töröltük.**
- **A 2015. évi adatok képezik a kapcsolatot a 2017. és 2019. évi felülvizsgálat indikátoraival, ezért azokat meghagytuk és szürke háttérrel jeleztük.**

16. táblázat

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
1.	A település területe (km ²)	66,07	66,07	66,07	66,07
2.	Állandó népesség száma (fő)	2881	2868	2865	2878
3.	Állandó népességből a 0-2 évesek száma (fő)	86	81	85	86
4.	Állandó népességből a 3-5 évesek száma (fő)	89	95	91	92
5.	Állandó népességből a 6-13 évesek száma (fő)	208	214	213	211
6.	Állandó népességből a 14 évesek száma (fő)	21	29	30	32
7.	Állandó népességből a 15-17 évesek száma (fő)	84	74	76	84
8.	Állandó népességből a 18-59 évesek száma (fő)	1669	1646	1625	1612
9.	Állandó népességből a 60-x évesek száma (fő)	724	729	745	761
10.	Állandó népességből a 3 évesek száma (fő)	28	35	29	30
11.	Állandó népességből a 6 évesek száma (fő)	24	30	31	28
12.	Élveszületések száma (fő)	27	22	32	22
13.	Halálozások száma (fő)	30	35	31	29
14.	Odavándorlások száma (belföldi állandó odavándorlások száma) (eset)	41	135	120	122
15.	Elvándorlások száma (belföldi állandó elvándorlások száma) (eset)	57	151	132	104
16.	Lakásállomány (db)	1434	1434	1434	1436
17.	Épített lakások száma (db)	0	0	2	0
18.	Az év folyamán kiadott új építési engedélyek alapján létesítendő lakások száma (db)	n.a.	n.a.	n.a.	2
19.	Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	48,22	50,35	46,91	53,19
20.	Üzemelő közkifolyók száma (db)	6	3	3	3
21.	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)	12,30	12,30	12,30	12,30
22.	Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	54,48	57,16	53,2	58,94
23.	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	625	628	630	634
24.	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	1862	1867	1815	1820
25.	A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	5801	6294	6437	6902
26.	Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	1929	1936	1905	1908

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
27.	Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	7368	7452	7757	8784
28.	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	651	650	660	665
29.	Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	718,1	779,9	869,5	829
30.	Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	523,1	568,2	641,8	599,1
31.	Összes gázfogyasztók száma (db)	720	718	724	728
32.	A háztartási gázfogyasztókból a fűtési fogyasztók száma (db)	651	650	660	665
33.	Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	486,6	557,6	655,9	609,5
34.	A lakosságtól elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	449,3	501,2	600,1	541
35.	A lakosságtól elkülönített gyűjtéssel elszállított települési hulladék (tonna) - ÚJ	23,1	16,4	21,9	14,1
36.	Összes zöldterület (m ²)	27019	27019	27019	27019
37.	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma (db)	1	1	1	1
38.	Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek területe (m ²)	2000	2000	2000	2000
39.	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	17,9	17,9	17,9	17,9
40.	Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	184,5	184,5	184,5	186
41.	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	4,5	4,5	4,5	9,4
42.	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	10,4	10,4	10,4	10,4
43.	Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	0,6	0,6	0,6	0,6
44.	Önkormányzati kiépített út és köztér területe (1000 m ²)	87,5	87,5	87,5	87,5
45.	Állami közutak hossza (km)	1,811	1,827	1,827	1,827
46.	Állami közutak területe (1000 m ²)	10,866	10,962	10,962	10,962
47.	Működő háziorvosok száma 12.31-én (fő)	2	2	2	2
48.	Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én (fő)	házi orvos végzi	házi orvos végzi	házi orvos végzi	házi orvos végzi
49.	Háziorvosi szolgálathoz tartozó szakápolók/ápolók száma (fő)	2	2	3	2
50.	A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	21067	20591	20439	20488
51.	Működő bölcsődei férőhelyek száma (db)	12	12	12	12

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
52.	Bölcsődébe beírt gyermekek száma (fő)	15	18	12	12
53.	Bölcsődei kisgyermeknevelők száma (fő)	3	3		n.a.
54.	Bölcsődék száma (db)	1	1	1	1
55.	Szakképzett bölcsődei kisgyermeknevelők száma (fő)	3	3	n.a.	n.a.
56.	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma (db)	12	12	n.a.	n.a.
57.	Betöltött védőnői álláshelyek száma (db)	2	2	2	2
58.	Védelemben vett kiskorú gyermekek száma (fő)	n.a.	3	4	4
59.	A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak száma (fő)	33	n.a.	n.a.	n.a.
60.	Önkormányzati bölcsődék száma (db)	1	1	n.a.	n.a.
61.	Időseket (is) ellátó nappali intézmények száma (db)	1	1	1	1
62.	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	85	81	92	95
63.	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	30	23	28	28
64.	Idősek nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma (db)	40	40	40	40
65.	Idősek nappali ellátásában részesülők száma (fő)	37	42	39	40
66.	Szociális alapszolgáltatásban és nappali ellátásban foglalkoztatottak száma összesen (fő)	7,8	7	7	10
67.	Szociális alapszolgáltatásban és nappali ellátásban foglalkoztatottak közül ápolási, gondozási munkát végzők száma (fő)	5,5	5	5	4,5
68.	Időskorúak nappali ellátásában foglalkoztatottak száma (fő)	3,8	3,5	3,5	3,5
69.	A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)	76	n.a.	n.a.	n.a.
70.	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	28	22	25	26
71.	Gyógyszertárak száma (humán) (db)	1	1	1	1
72.	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma (fő)	285	277	271	271
73.	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma (fő)	409	407	396	398
74.	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma (fő)	199	188	188	185
75.	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma (fő)	225	232	233	240

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
76.	Megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásban részesülő férfiak száma (fő)	64	63	55	59
77.	Megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásban részesülő nők száma (fő)	78	74	67	63
78.	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	1	1	1	1
79.	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)	92	92	92	92
80.	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)	82	91	89	89
81.	Óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	4	4	4	4
82.	Óvodapedagógusok száma (gyógypedagógia neveléssel együtt) (fő)	9	11	9	9
83.	Óvodába beírt leány gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)	43	51	49	51
84.	Számítógépek száma az óvodai feladatellátási helyeken (db)	4	4	4	4
85.	Internettel ellátott óvodai feladatellátási helyek száma (db)	1	1	1	1
86.	Hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)	4	6	5	3
87.	Számítógéppel ellátott óvodai feladatellátási helyek száma (db)	1	1	1	1
88.	Általános iskolai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással) (db)	1	1	1	1
89.	Általános iskolai osztálytermek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (db)	4	4	4	4
90.	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (db)	9	9	8	8
91.	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	166	165	147	142
92.	Általános iskolában tanuló első évfolyamosok száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai előkészítő osztályok tanulóival együtt) (fő)	24	14	18	15
93.	Napközis általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (iskolaotthonos tanulókkal együtt) (fő)	102	109	105	85
94.	Általános iskolai főállású pedagógusok száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	21	21	19	19
95.	Általános iskolai leány tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	66	64	68	67

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
96.	Más településről bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	11	7	4	5
97.	Általános iskolában tanuló 1-4. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (gy (fő)	78	68	67	66
98.	Általános iskolában tanuló 5-8. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	88	97	80	76
99.	Számítógépek száma az általános iskolai feladatellátási helyeken (db)	18	17	17	17
100.	A települési könyvtárak száma (db)	1	1	1	1
101.	A települési könyvtárak egységeinek száma (Ieltári állomány) (db)	11097	11328	9820	9822
102.	A települési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma (db)	4735	5571	4987	1789
103.	A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)	355	353	295	475
104.	A települési könyvtárak szolgáltató helyeinek száma (db)	1	1	1	1
105.	Közművelődési intézmények száma (db)	1	1	1	1
106.	Rendszeres művelődési foglalkozások száma (db)	358	377	322	363
107.	Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)	155	112	144	140
108.	Kulturális rendezvények száma (db)	30	30	32	33
109.	Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)	5948	5284	4129	3795
110.	Alkotó művelődési közösségek száma (db)	6	5	6	6
111.	Rendőrőrs (körzeti megbízott) léte (igen-nem)	n.a.	n.a.	n.a.	1
112.	Helyközi autóbusz-megálló léte (igen-nem)	n.a.	n.a.	1	1
113.	Postai szolgáltatóhelyek száma	1	1	1	1
114.	Üzemanyag-töltő állomás léte (igen-nem)	n.a.	n.a.	1	1
115.	Bankfiók léte (igen, nem)	n.a.	n.a.	n.a.	1
116.	Sportcsarnok, sportpálya léte (igen-nem)	n.a.	n.a.	1	1
		2010. év			
117.	Egyéni gazdaságok száma (db)	641			
118.	Egyéni gazdaságoknál munkát végző családtagok száma (db)	1393			
119.	Egyéni gazdaságoknál állandó alkalmazásban állók száma (db)	8			
120.	Egyéni gazdaságok irányítását főfoglalkozásban végzők száma (db)	316			

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
121.	Egyéni gazdaságok használatában lévő összes földterület (m ²)	37505140			
122.	Egyéni gazdaságok használatában lévő szántó területe (m ²)	24213325			
123.	Egyéni gazdaságok használatában lévő gyümölcsös területe (m ²)	3775934			
124.	Egyéni gazdaságok használatában lévő szőlő területe (m ²)	133772			
125.	Egyéni gazdaságok használatában lévő gyepterülete (m ²)	6985479			
126.	Egyéni gazdaságok használatában lévő erdő területe (m ²)	639117			
127.	Egyéni gazdaságok használatában lévő művelés alól kivett földterület (m ²)	1519119			
128.	Egyéni gazdaságok használatában lévő saját tulajdonú földterület (m ²)	35798632			
129.	Egyéni gazdaságok használatában lévő bérelt földterület (m ²)	573330			
130.	Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)	3			
131.	Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő összes földterület (m ²)	304400			
132.	Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő gyepterület (m ²)	155700			
133.	Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő erdő földterület (m ²)				
134.	Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek használatában lévő művelés alól kivett földterület (m ²)	18200			
135.	Működő vállalkozások száma - GFO'11, GFO'14 (db)	111	118	n.a.	n.a.
136.	Működő jogi személyiségű vállalkozások száma - GFO'14 (db)	32	33	n.a.	n.a.
137.	Működő szövetkezetek száma - GFO'11, GFO'14 szerint (db)	3	3	3	n.a.
138.	Működő jogi személyiség nélküli vállalkozások száma - GFO'14 (db)	79	85	92	n.a.
139.	Működő társas vállalkozások száma összesen - GFO'11, GFO'14 (db)	32	33	39	n.a.
140.	Regisztrált korlátolt felelősségű társaságok száma (db)	31	29	31	29
141.	Regisztrált szövetkezetek száma - GFO'14 (db)	3	3	6	6
142.	Regisztrált betéti társaságok száma (db)	13	15	15	15
143.	Regisztrált önálló vállalkozók száma (db)	847	857	871	877
144.	Regisztrált főfoglalkozású önálló vállalkozók száma (db)	468	483	487	481
145.	Regisztrált mellékfoglalkozású önálló vállalkozók száma (db)	194	193	207	222

Sor-szám	Mutatók/Időszak	2015.	2016.	2017.	2018.
Társadalom - Gazdaság - Környezet					
146.	Regisztrált nyugdíjas önálló vállalkozók száma (db)	185	181	177	174
147.	Regisztrált egyéni vállalkozók száma (db)	103	104	110	114
148.	Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozók száma (db)	64	68	75	75
149.	Regisztrált mellékfoglalkozású egyéni vállalkozók száma (db)	27	24	27	31
150.	Regisztrált nyugdíjas egyéni vállalkozók száma (db)	12	12	8	8
151.	Regisztrált őstermelők száma (db)	633	633	641	648
152.	Regisztrált vállalkozások száma - GFO'14 (db)	895	904	924	927
153.	Regisztrált jogi személyiségű vállalkozások száma - GFO'14 (db)	47	47	52	50
154.	Regisztrált jogi személyiség nélküli társas vállalkozások száma - GFO'14 (db)	1	n.a.	1	n.a.
155.	Regisztrált társas vállalkozások száma - GFO'14 (db)	48	47	53	50

6.3 Kommunikáció

Zákányszék település fenntartható fejlődési tervének kommunikációs lehetőségei a kimondottan jó helyi viszonyoknak köszönhetően igen sokrétűek lehetnek. A települési hírekről a lakosság több csatornán keresztül is rendszeresen értesülhet, így jó arányban biztosított a lakosok helyi információkhoz való hozzájutása. Javasoljuk tervünk legalább egyszeri megismertetését a helyi médiumokban.

Javasoljuk jelen terv tartalmának egyszeri, valamint a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos hírek és összefoglalók rendszeres szerepeltetését a helyi médiumokban, s emellett szintén rendszeres konzultációk lebonyolítását (éves szinten) a környezeti fenntarthatósági tervben foglaltak megvalósításáról a helyi önkormányzat és a lakosság részvételével.

FORRÁSOK

A Zákányszék települési LA21 3. felülvizsgálata során megismert önkormányzati dokumentumok, források:

- Zákányszék Települési Önkormányzati rendeletek
- Beszámoló a környezet védelméről, a lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról
- pályázatok, projektek listája
- rendezvények listája (2019-2021), Rendezvénytájtár (honlap)
- Tervezések, reflexiók, értékelése – Tanya-ovi mesterprogram
- Zákányszék Településképi Rendelete
- Zákányszék Helyi Építési Szabályzat
- Zákányszék Települési Arculati Kézikönyv
- Zákányszék település hivatalos honlapja
- Zákányszék Község Területrendezési Terv Teljes Felülvizsgálata
- Vízkárelhárítási terv
- Zákányszék facebook- oldala
- ZakaHom-e Egyesület honlapja
- Homokháti Bringaklub honlapja
- Ezerarcú Természetvédelmi és Turisztikai Egyesület facebook-oldala
- személyes és telefonos egyeztetés

A Zákányszék települési LA21 3. felülvizsgálata során felhasznált további források:

- KSH statisztikai adatbázis
- TEIR
- TAKARNET
- KÖRINFO
- OKIR LAIR
- NATÉR adatbázis
- NÉBIH erdőtérkép
- Magyar Közút honlapja
- Kiskunsági Nemzeti Park honlapja
- Homokháti Monitoring rendszer honlapja
- met.hu
- OMSZ
- meteoblue
- Széchenyi 2020 Térképtár: támogatott projektek
- Tourinform honlap
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia
- Energia-és Klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv
- Magyarország III. és IV. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve
- Magyarország Nemzeti Energia-és Klímaterve (jelenleg a tervezet elérhető)
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010-2020
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Csongrád Megye Klímastratégiája
- Csongrád megye Területfejlesztési Konceptiója és Területfejlesztési Programja